

Velkommen til kurs!
Vi gjør nå klar din livestream

1

Gjør opptak

2

Åpne polls

3

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

4

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

**Pauser underveis, og ca. 30 min. lunsj fra
rundt kl 11.45-12.15**

Professor dr. juris Morten Kjelland

5

6

[Hjem](#)[Velkommen!](#)[Program & lysbilder](#)[Oppgaver](#)[Ekstramateriale & prøvetilganger](#)

Personskadeerstatning

hovedlinjer og utvalgte emner

Innføringskurs

i praktisk personskaderett

Personskadeerstatning - hovedlinjer og utvalgte emner gir en grunnleggende innføring i sentrale erstatningsrettslige emner. Kurset er praktisk rettet, med varierte arbeidsformer.

Målgruppen er advokater, advokatfullmektiger og saksbehandlere som arbeider med saker om voldsoffererstatning og andre former for personskader.

Innføringskurset tar opp temaer som

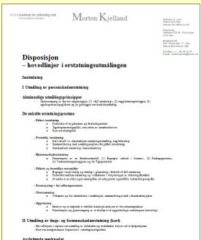
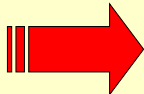
- ✓ bilansvaret
- ✓ yrkesskadeansvaret
- ✓ pasientskadeansvaret
- ✓ årsakssammenheng og adekvans

- ✓ generelle utmålingsprinsipper
- ✓ utmåling av økonomiske tap
- ✓ utmåling av menerstatning og oppreisning
- ✓ ny barneerstatning

7

Erstatningsrett

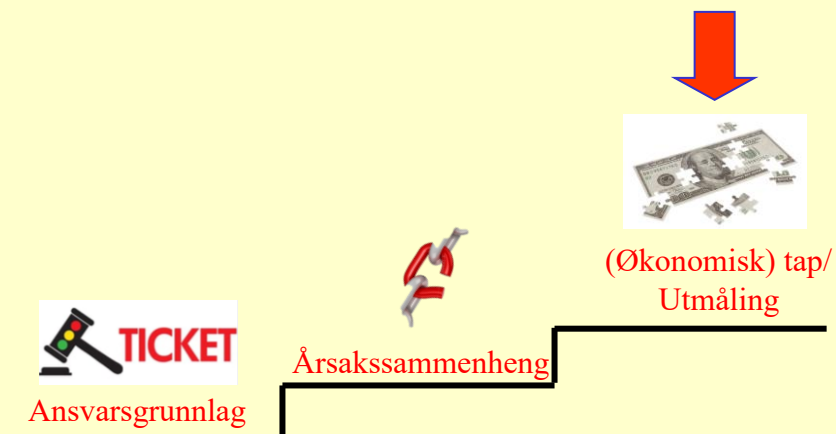
– utmåling: hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

8

Grunnvilkårene for erstatning

9

10

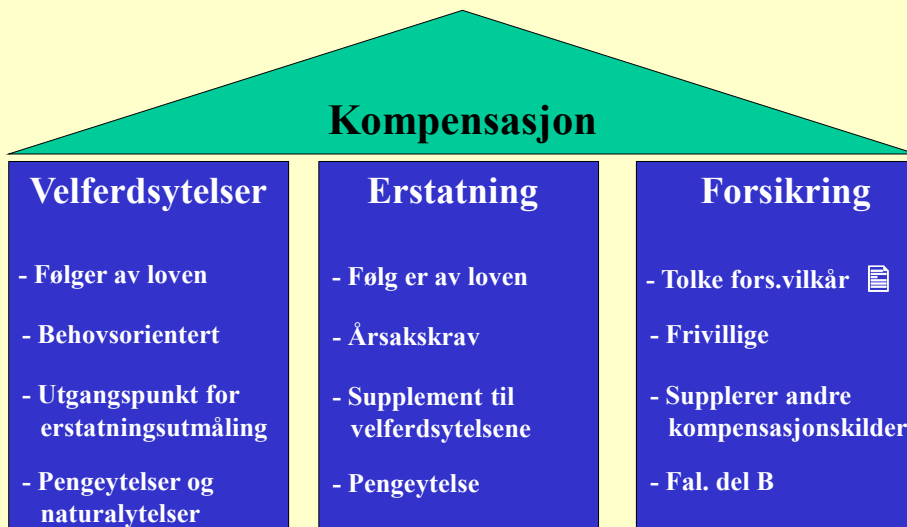
Oversikt over kompensasjonskildene

Se Disposisjonsheftet s. 3

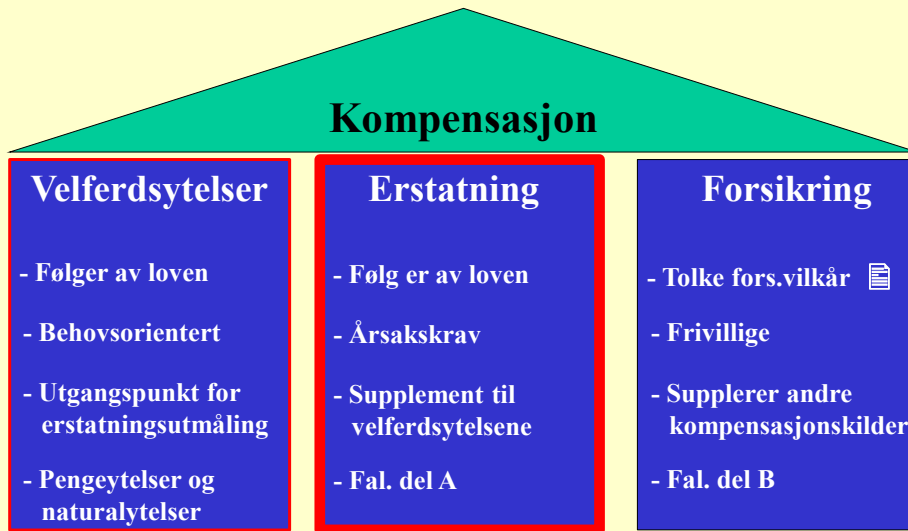
11

Oversikt over kompensasjonskildene

12

Oversikt over kompensasjonskildene

13

Voldserstatningsloven § 4 første ledd – presisering i forarbeidene

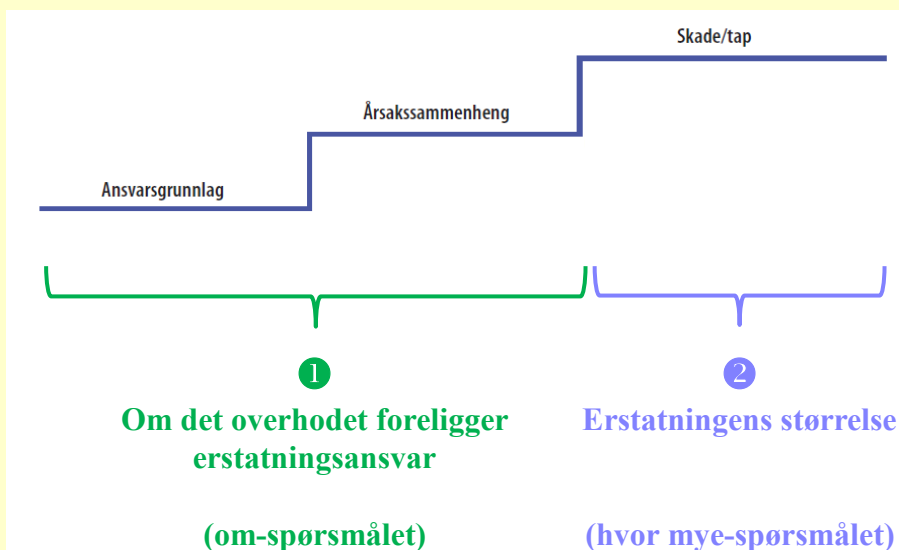
Prop. 238 L (2020–2021) s. 62:

«Departementet har blitt stående ved at ny lov bør følge fradragsregelen i skadeserstatningsloven § 3-1 tredje ledd, slik at de voldsutsatte får utbetalt det samme fra staten som skadevolderen blir dømt til å betale dem.»

14

Grunnvilkårene for erstatning

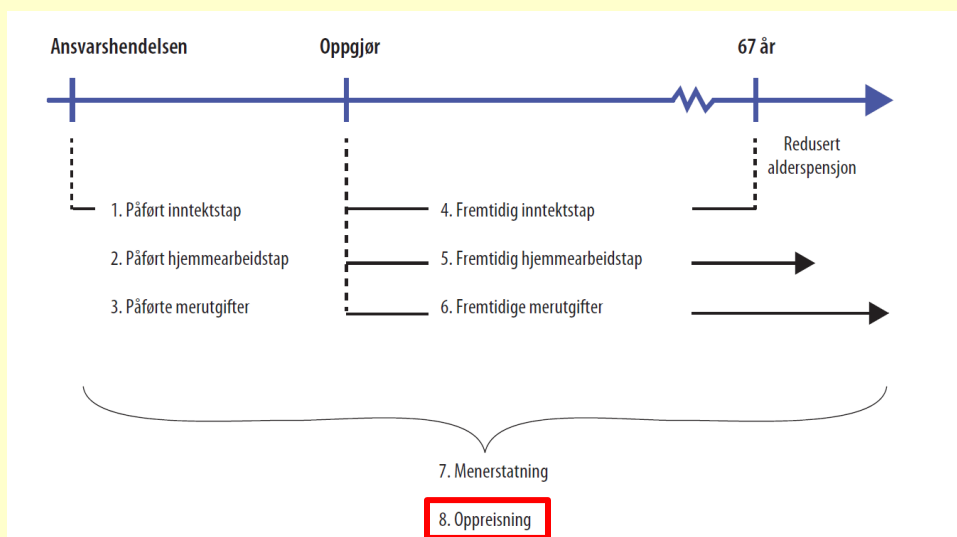
- erstatningsrettens to hovedspørsmål

15

Erstatningspostene

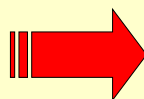
- oversikt og skjæringstidspunkt

16

Oppreisningserstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner, med vekt på trafikkskader

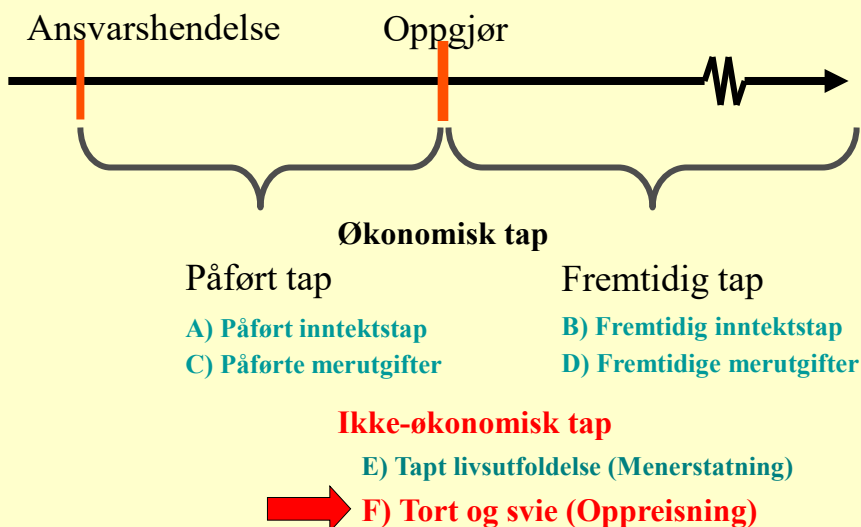

Professor dr. juris Morten Kjelland

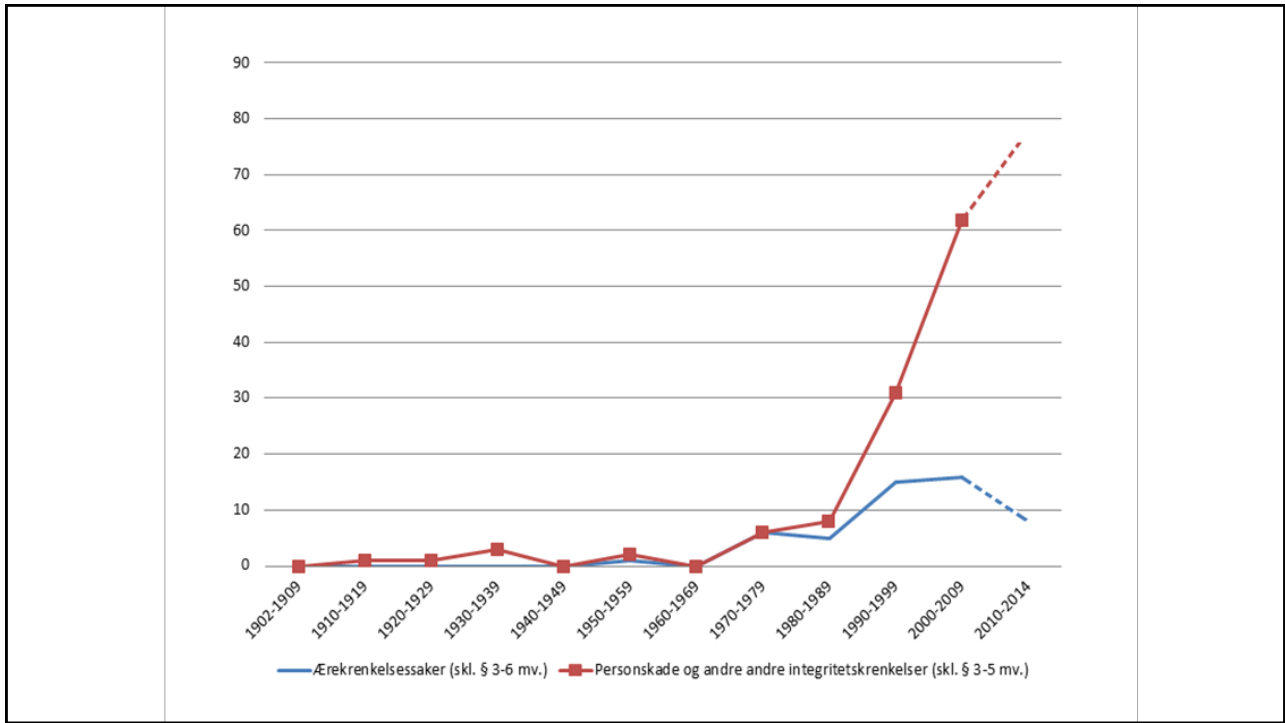
17

Erstatningspostene

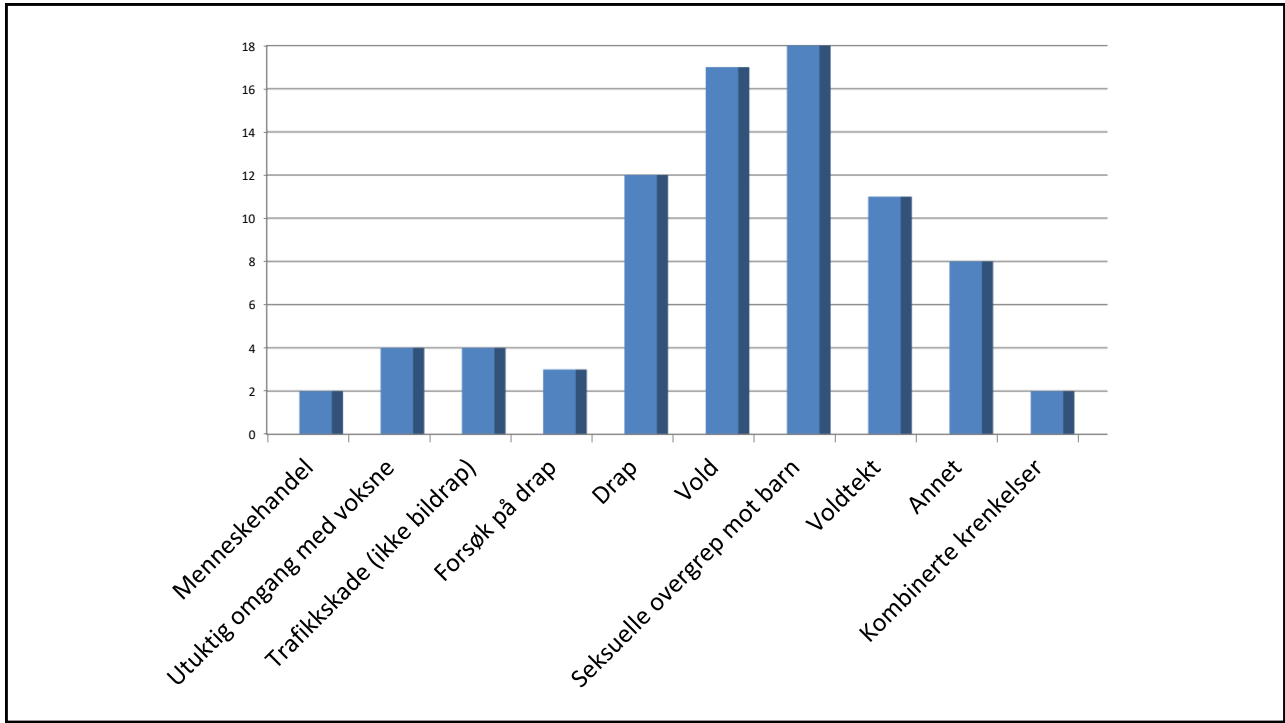
– en oversikt

18

19

20

Oppreisningserstatning

– kronologien

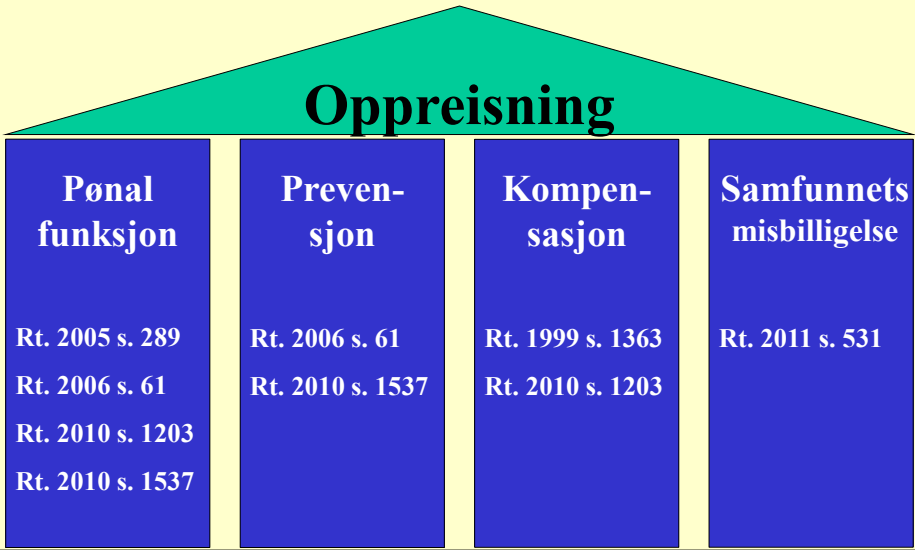

Se Disposisjonsheftet s. 6

21

Oversikt

– grunnleggende hensyn

22

Oversikt

– grunnleggende hensyn

Oppreisning

Pønal funksjon	Preven- sjon	Kompen- sasjon	Samfunnets misbilligelse
Rt. 2005 s. 289 Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1203 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2009 s. 140 Rt. 2010 s. 1537 Rt. 2011 s. 769 Rt. 2012 s. 1576 Rt. 2014 s. 745	Rt. 2011 s. 531

23

Oversikt

– økt betoning av kompensasjonshensynet

Hjerneskode (Rt. 2011 s. 769)

«Oppreisningsansvaret har tradisjonelt vært pønalt motivert. Det har fremdeles en ideell funksjon, som uttrykk for sterk samfunnsmessig misbilligelse av handlingen. I nyere rettspraksis fremheves imidlertid først og fremst oppreisningserstatningens betydning som kompensasjon til offeret, ...» (avsnitt 21)

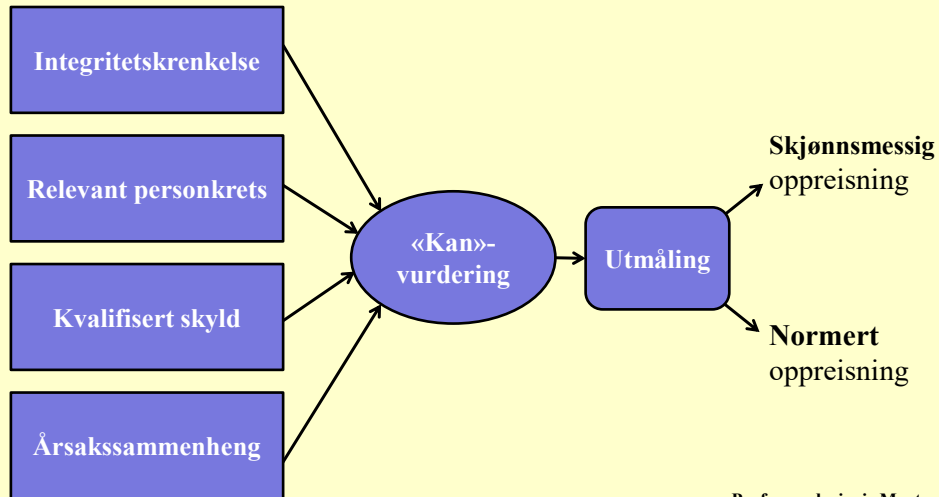
Tilsvarende i andre dommer – en linje i praksis:

Familievold IX (HR-2021-1332-A, avsnitt 19), *Familievold VIII* (HR-2020-1345-A, avsnitt 28), *Familievold VII* (HR-2019-1675-A, avsnitt 85), *Softgun* (Rt. 2014 s. 745, avsnitt 31), *Badeparken i Sandefjord* (Rt. 2012 s. 1773, avsnitt 23), *Pengeinnkreving* (Rt. 2012 s. 1576, avsnitt 13–14), *Menneskehandel I* (Rt. 2010 s. 1537, avsnitt 19), *MSN-kontakt* (Rt. 2009 s. 140, avsnitt 39), *Lekeapparat* (Rt. 2006 s. 61, avsnitt 17), *Sprengladning mot ekskone* (Rt. 2005 s. 289, avsnitt 42) og *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363, på s. 1378–1379)

24

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

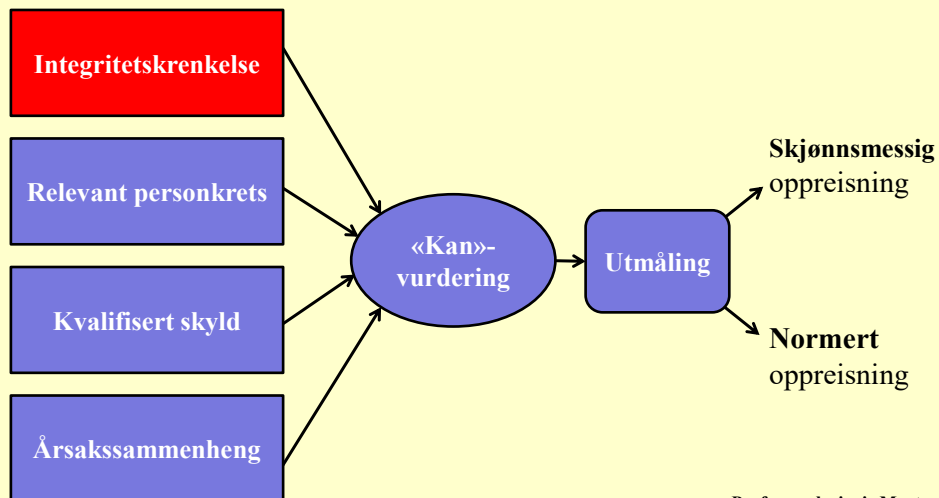

Professor dr. juris Morten Kjelland 2016 ©

25

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

Professor dr. juris Morten Kjelland 2016 ©

26

Inngangskriterer

– integritetskrenkelsene: de to hovedtypene

Et vidt krenkelsesbegrep

Erstatningsrettslig relevante krenkelser er slik som «fysiske smerter, angst og psykisk lidelse, plager og ulemper ellers, lengre sykehusopphold, hindring i normal livsførsel mm.» (Ot.prp. nr. 20 for 1991–92 s. 41)

Skadeserstatningsloven (skl.) § 3-5

«Den som forsettlig eller grovt aktløst har

- a) voldt skade på person eller
- b) tilføyd krenking eller utvist mislig atferd som nevnt i § 3-3, ...»

27

Inngangskriterer

– integritetskrenkelsene: de to hovedtypene

Et vidt krenkelsesbegrep

Erstatningsrettslig relevante krenkelser er slik som «fysiske smerter, angst og psykisk lidelse, plager og ulemper ellers, lengre sykehusopphold, hindring i normal livsførsel mm.» (Ot.prp. nr. 20 for 1991–92 s. 41)

Skadeserstatningsloven (skl.) § 3-5

«Den som forsettlig eller grovt aktløst har

- a) voldt **skade på person** eller
- b) tilføyd krenking eller utvist mislig atferd som nevnt i § 3-3, ...»

28

Inngangskriterer

– integritetskrenkelsene: de to hovedtypene

Et vidt krenkelsesbegrep

Erstatningsrettslig relevante krenkelser er slik som «fysiske smerter, angst og psykisk lidelse, plager og ulemper ellers, lengre sykehusopphold, hindring i normal livsførsel mm.» (Ot.prp. nr. 20 for 1991–92 s. 41)

Skadeserstatningsloven (skl.) § 3-5

«Den som forsettlig eller grovt aktløst har

- a) voldt **skade på person** eller
- b) tilføyd **krenking** eller utvist **mislig atferd** som nevnt i § 3-3, ...»

29

Inngangskriterer

– integritetskrenkelsene: de to hovedtypene

Et vidt krenkelsesbegrep

Erstatningsrettslig relevante krenkelser er slik som «fysiske smerter, angst og psykisk lidelse, plager og ulemper ellers, lengre sykehusopphold, hindring i normal livsførsel mm.» (Ot.prp. nr. 20 for 1991–92 s. 41)

Skadeserstatningsloven (skl.) § 3-5

«Den som forsettlig eller grovt aktløst har

- a) voldt **skade på person** eller
- b) tilføyd **krenking** eller utvist **mislig atferd** som nevnt i § 3-3, ...»

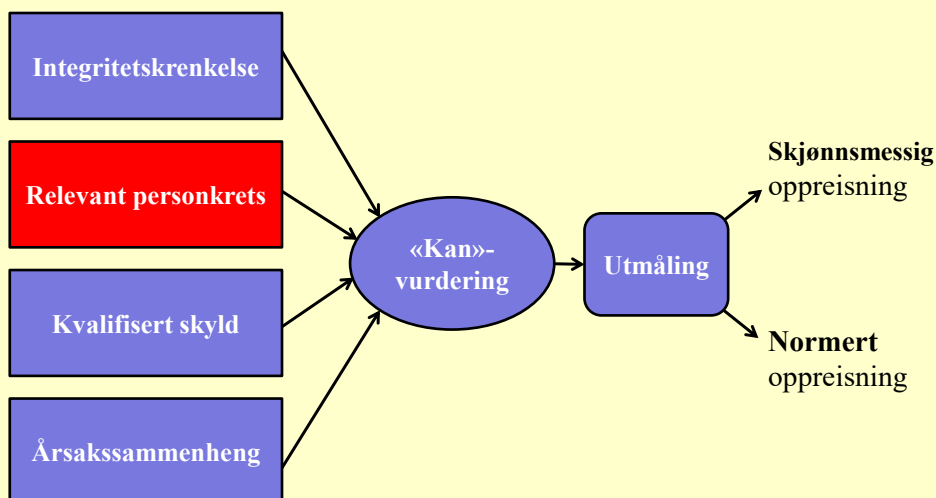
Bokstav a:
KONKRET
personskade

Bokstav b:
ERFARINGSMESSIG
medfører skadevirkninger

30

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

31

Inngangskriterier

– relevante persongrupper

Skadevoldersiden

Utgangspunkt: Skadevolder personlig, selv om frifunnet for straff, se f.eks. *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363)

Presiseringer:

- Skl. § 1-1; *Mindreårig knivstikker* (HR-2018-1014-A)
- Skl. § 1-3, *Psykotisk person I* (Rt. 2005 s. 104)
- Bal. §§ 4 og 6, *LTNs gruppesøksmål* (Rt. 2012 s. 1793)
- Voerstl. § 6

Avgrensninger:

- Yrkesskadeforsikrer, ysfl. § 12 første ledd tredje pkt.
- NPE, passkl. § 4 første ledd andre punktum
- Arbeidsgiver etter skl. § 2-1, men organansvar, se *Omsorgsovertakelse* (Rt. 1995 s. 209)

Skadelidtsiden

Skl. § 3-5 **første ledd:**

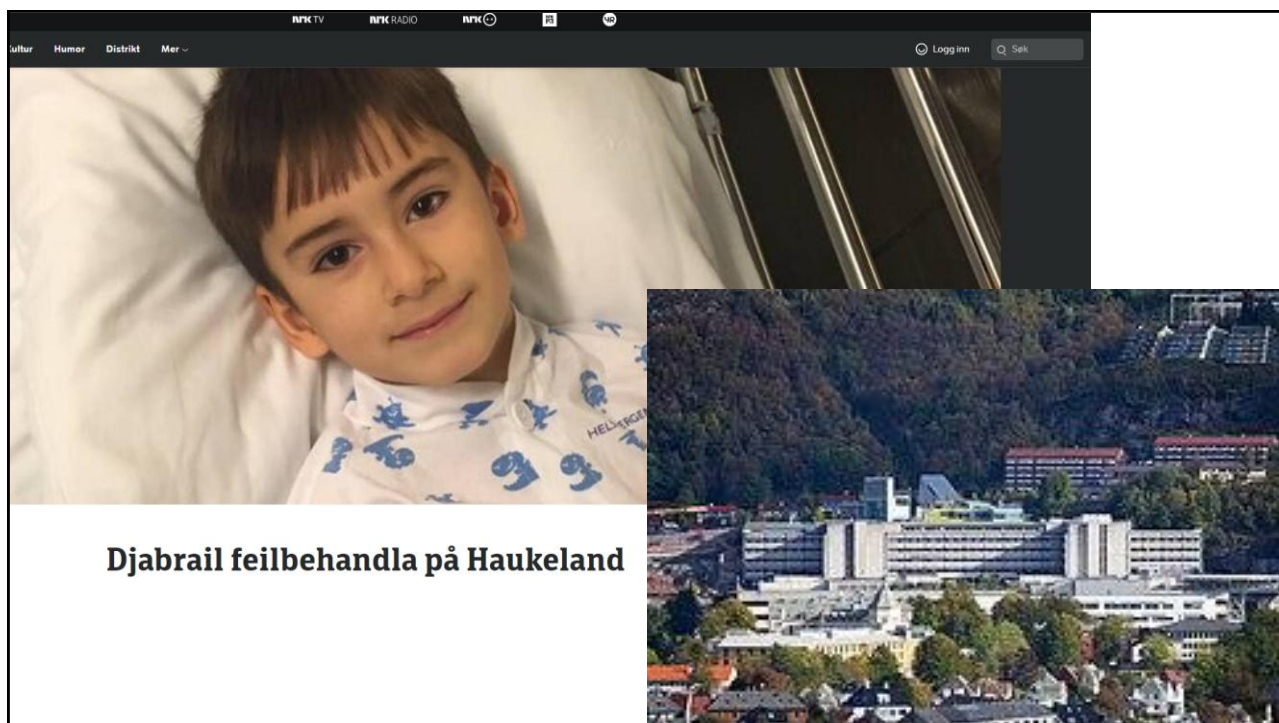
Den direkte skadelidte («den fornærmede»)

Skl. § 3-5 **tredje ledd:**

Visse grupper tredjemenn, men unntakene krever tradisjonelt lovhjemmel, se *Psykisk utviklingshemmet III* (Rt. 2015 s. 1324)

Lovteksten er uttømmende, men angivelsen noe uklar og trenger presiseringer ...

32

33

Haukeland kan bli straffet etter Djabrails død

BERGEN SENTRUM (NRK): Politiet har satt ned en egen etterforskningsgruppe i Djabrail-saken, og vil avhøre en rekke sykehusansatte. – Vi må få kartlagt hvordan dette kunne skje.

– VELDIG VANSKELIG: – Jeg har grått meg gjennom historien, forteller Djabrails mor Fatima Jusjukajeva etter tre timers avhør på politihuset i Bergen. Senere torsdag skal faren Lom-Ali Sulejmanov gi sin vitneforklaring.
FOTO: SIMEN SUNDFJORD OTTERLEI / NRK

34

Inngangskriterier

– relevante persongrupper: tredjepersoner

Persongruppe	Omfattet	Rettskildegrunnlag
Ektefelle		
Fraseparert ektefelle		
Fraskilt ektefelle		
Samboer		
Biologiske barn		
Adoptivbarn		
Stebarn		
Foreldre		
Fosterbarn		
Søsken		

35

Inngangskriterier

– relevante persongrupper: tredjepersoner

Persongruppe	Omfattet	Rettskildegrunnlag
Ektefelle	Ja	
Fraseparert ektefelle	Ja	
Fraskilt ektefelle	Nei	
Samboer	Ja	
Biologiske barn	Ja	
Adoptivbarn	Ja	
Stebarn	Nei	
Foreldre	Ja	
Fosterbarn	Nei	
Søsken	Nei	

36

Inngangskriterier

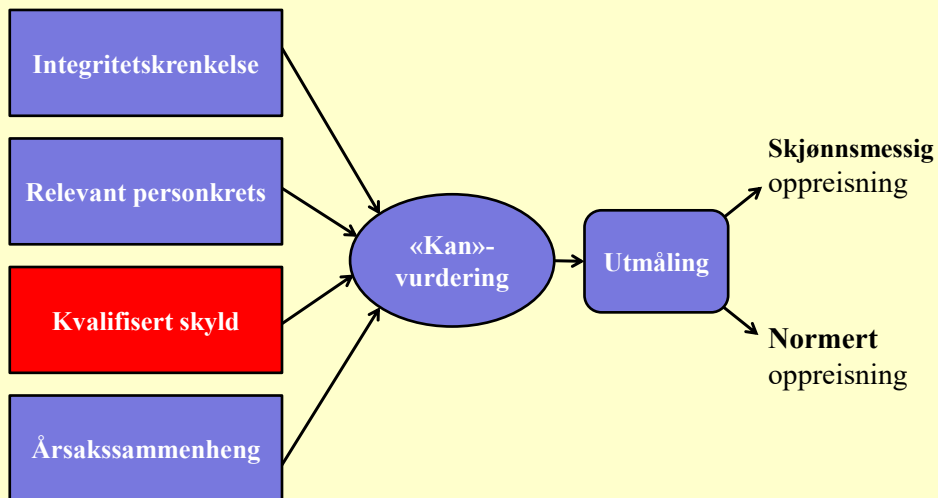
– relevante persongrupper: tredjepersoner

Persongruppe	Omfattet	Rettskildegrunnlag
Ektefelle	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Frasepareert ektefelle	Ja	Rt. 2013 s. 516
Fraskilt ektefelle	Nei	Rt. 2013 s. 516
Samboer	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Biologiske barn	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Adoptivbarn	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd og adopsjonsloven § 13
Stebarn	Nei	Rt. 2013 s. 805
Foreldre	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Fosterbarn	Nei	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd og juridisk teori
Søsken	Nei	HR-2012-695-U

37

Inngangskriterier

– oppreisningsvurderingens kronologi

38

Oversikt

– kvalifisert skyld

Generelt

- Grov uaktsomhet eller forsett; simpel uaktsomhet ikke tilstrekkelig
- Innbyrdes alternative – uten betydning for selve ansvarsetableringen
- Hva må skylden dekke? Presiseringer

Parkeringslomme-dommen

«I Rt. 2004 s. 499 uttalte Høyesterett at det må kreves et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte for at en handling eller unnlatelse skal anses som grovt uaktsom, se avsnitt 32. Uttalelsen knyttet seg til finansavtaleloven § 35, men etter mitt syn er det ikke grunnlag for å forstå uttrykket på noen annen måte i skadeserstatningsloven § 3-5.»

39

Oversikt

– trafikksaker: det som umiddelbart kan synes grovt uaktsomt er ikke nødvendigvis det erstatningsrettslig sett

Storo (LB-2011-118145):

40

Oversikt

– trafikksaker: det som umiddelbart kan synes grovt uaktsomt er ikke nødvendigvis det erstatningsrettslig sett

Storo (LB-2011-118145):

«Avdøde var nesten kommet til trafikkøya mellom kjøreretningene da hun ble truffet. For så vidt må hun ha vært mulig å oppdage i flere sekunder før ulykken skjedde – også for A dersom han hadde hevet seg noe og lent seg fremover i førersetet, og dessuten holdt utkikk i den retning som avdøde kom på fortauet fra T-banestasjonen. A var godt kjent i krysset. Det var rushtid og dermed også mange fotgjengere i dette ellers meget uoversiktlige området. As kjøretøy hadde dessuten en størrelse osv som tilsier et særlig stort og alvorlig skadepotensiale dersom en ulykke skulle inntreffe. Når det i tillegg tas i betraktning de nevnte kompliserende siktforholdene som gjaldt for trekkvognens fører, oppsto det en plikt til å vise særlig stor varsomhet fra As side før han krysset fotgjengerfeltet inn i Vitaminveien. ... Lagmannsretten er i likhet med tingretten enig med forsvareren i at ansvarsgrunnlaget ikke er til stede, selv om As opptreden ligger nærmere en konklusjon om grov uaktsomhet enn det tingretten kom til.»

41

Nachspiel

Fagquiz

– kvalifisert skyld

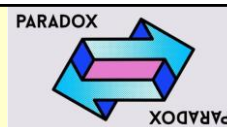
Spørsmål 1

Ole Vold (22) er på fest med Lise Lauritsen (14 ½), og de ender på et nachspiel sammen. Lise ser voksen ut for alderen og Ole føler seg sikker på at Lise er minst 16 år. Lise og Ole har seksuell omgang (frivillig fra begges side). I etterkant av hendelsen krever Lise oppreisningserstatning. Ole motsatte seg ansvar, og viste til at han ikke hadde utvist skyld mtp. alderskravet i strl. § 307, jf. skl. § 3-5, jf. § 3-3. Kan Ole pålegges oppreisningsansvar?

42

Fagquiz

– kvalifisert skyld

Spørsmål 1

Ole Vold (22) er på fest med Lise Lauritsen (14 ½), og de ender på et nachspiel sammen. Lise ser voksen ut for alderen og Ole føler seg sikker på at Lise er minst 16 år. Lise og Ole har seksuell omgang (frivillig fra begge side). I etterkant av hendelsen krever Lise oppreisningserstatning. Ole motsatte seg ansvar, og viste til at han ikke hadde utvist skyld mtp. alderskravet i strl. § 307, jf. skl. § 3-5, jf. § 3-3. Kan Ole pålegges oppreisningsansvar?

§ 307. Krav til aktsomhet om barnets alder

For bestemmelsene i §§ 299-306 fører uvitenhet om barnets riktige alder ikke til straffrihet hvis tiltalte på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet. For bestemmelsene i § 295 bokstav c og §§ 309 og 310 fører uvitenhet om barnets riktige alder ikke til straffrihet hvis tiltalte kan klandres for sin uvitenhet.

43

Fagquiz

– kvalifisert skyld

Spørsmål 2

Ole Vold (22) hadde en omfattende voldshistorikk. På samme nachspiel tildelte han en av deltakerne – Lars – et slag i ansiktet etter en hard diskusjon av ikke-faglig karakter. Lars fikk kuttskader og slått ut to tenner. Som følge av tynn skalle fikk Lars omfattende blødninger i hjernen, noe han senere døde av på Lillevik universitetssykehus (LUS).

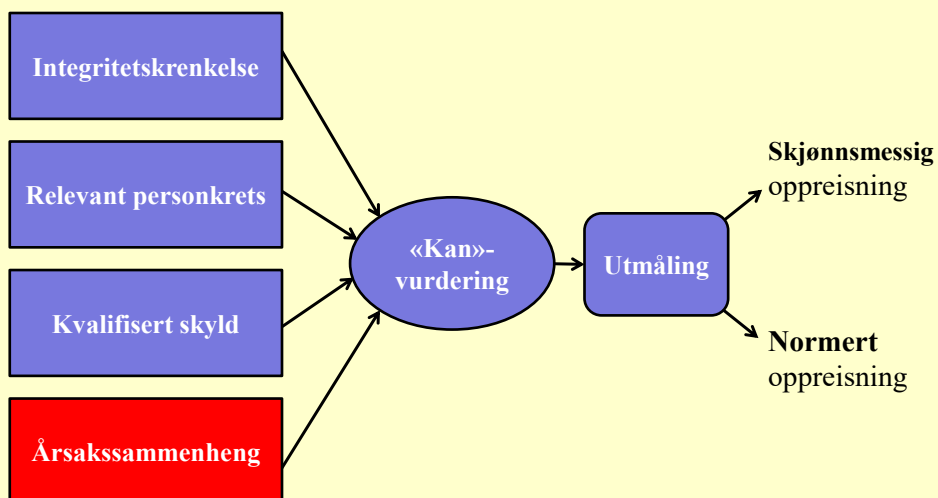
a) Kreves det at skylden dekker sekundærskader, eller er det tilstrekkelig at skylden dekker primærskaden? Begrunn svaret i rettspraksis.

b) Forsvareren Jon Ilden hevdet at Ole ikke måtte dekke oppreisningskravet, og hevdet at det gjaldt særskilte årsakskrav etter skl. § 3-5. Noe annet ville, hevdet han, volde problemer i tolkningen av ordet «volde» i bestemmelsen. Sårbarhetsprinsippet hevdet han kun gjaldt ved utmåling av økonomiske tap og menerstatning.

44

Inngangskriterier

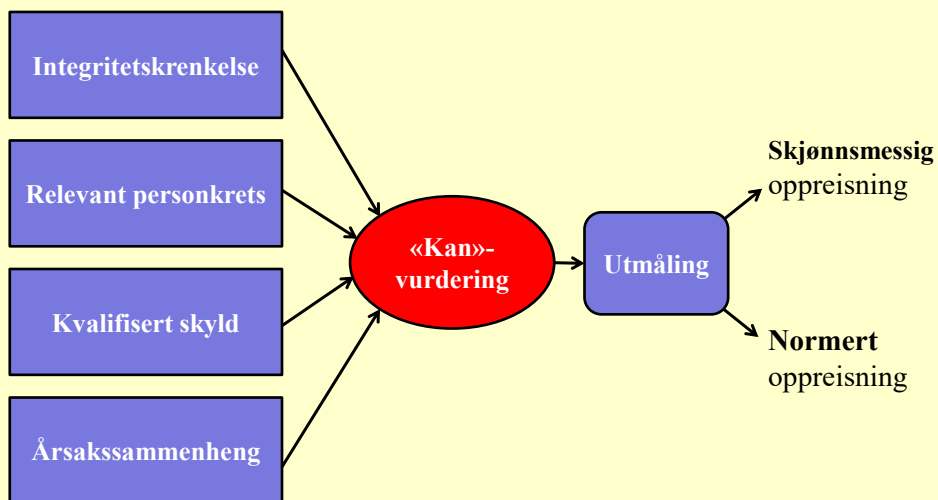
– oppreisningsvurderingens kronologi

45

Inngangskriterier

– oppreisningsvurderingens kronologi

46

«Kan»-vurderingen – tolkningsalternativene

Problemstilling og oversikt over hovedretninger

➤ Ingen helt entydig retning verken i rettspraksis eller juridisk teori

➤ **Tilnærming 1:** Ikke krav på oppreisning

Dahl 1933 s. 102: «Ingen skadelidt har efter norsk rett *krav* på oppreisning»

Rt. 2005 s. 1274: «Ingen har krav på oppreisning ... » (avsnitt 17)

➤ **Tilnærming 2:** Krav på oppreisning

Rt. 2005 s. 104: «oppreisning normalt *skal* gis» (avsnitt 52)

Lødrup 2006 s. 220: «Er vilkårene først til stede, har skadelidte krav på oppreisning»

47

«Kan»-vurderingen – Høyesteretts klargjøringer

Psykotisk person I (Rt. 2005 s. 104)

«De senere års praksis med normering av oppreisning for visse kategorier skadelidte underbygger at oppreisning normalt skal gis når vilkårene for dette foreligger, jf. eksempelvis Rt. 1988 s. 532, Rt. 2001 s. 274, Rt. 2002 s. 481 og Rt. 2004 s. 592. Utviklingen fram til at oppreisning først og fremst skal kompensere for den krenkelse som er påført, tilsier også at oppreisning av hensyn til skadelidte *gis* når lovens vilkår er oppfylt.» (avsnitt 52)

Sml. HR-2021-1438-A avsnitt 45 (seksuell krenkelse av barn):

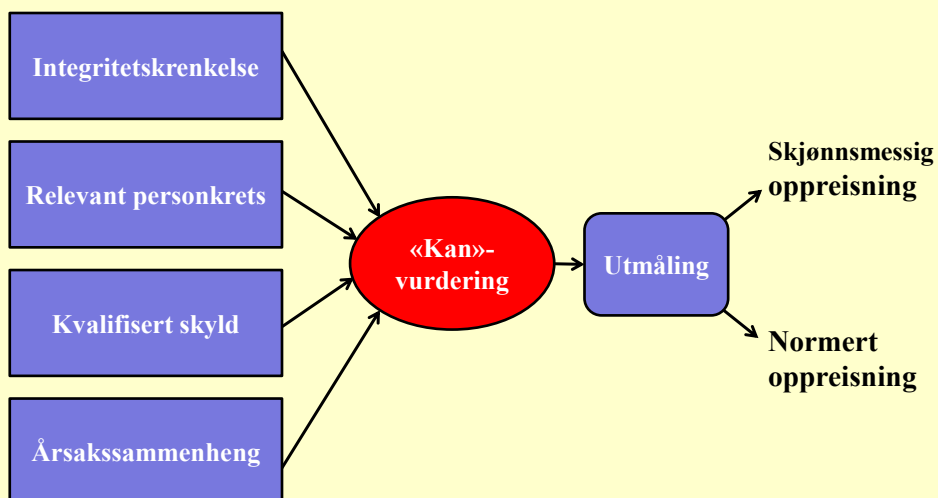
«Selv om oppreisning etter § 3-5 «kan» tilkjennes, gjøres dette normalt når lovens vilkår er oppfylt, se blant annet Rt-2014-745 ...»

Oppreisning			
Penal funksjon	Preven-sjon	Kompen-sasjon	Samfunnets misbillige
Rt. 2005 s. 289 Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1203 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2009 s. 140 Rt. 2010 s. 1537 Rt. 2011 s. 769 Rt. 2012 s. 1576 Rt. 2014 s. 745	Rt. 2011 s. 531

48

Oversikt

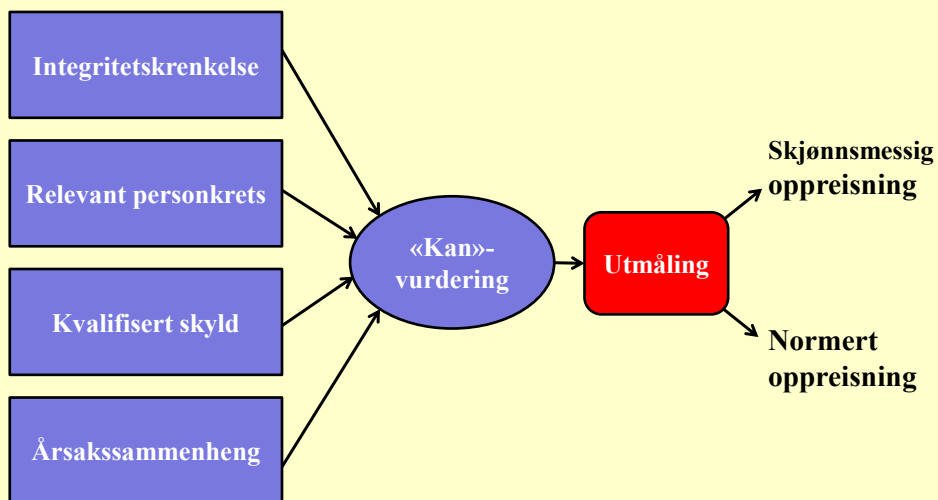
– oppreisningsvurderingens kronologi

49

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

50

Skjønnsmessig utmåling

– presentasjon av «standardmomentene» (Kjelland)

Normeringsdom I (Rt. 1988 s. 532):

«Slik loven er formulert, er jeg enig med ankemotparten i at det ved utmålingen av oppreisningen må tas utgangspunkt i en bred skjønnsmessig vurdering av hva det i det konkrete tilfelle vil være **rimelig** å tilkjenne. I denne vurdering må både de objektive og de subjektive sider ved forholdet inngå. De sentrale momenter vil måtte være [1] voldtektshandlingens objektive grovhet, [2] graden av skadevolderens skyld, [3] fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen og [4] arten og omfanget av de skadevirkninger den har påført fornærmede.» (s. 536–537, min nummerering)

➡ Har overføringsverdi til områder utenfor normert oppreisningserstatning

51

Skjønnsmessig utmåling

❶ handlingens objektive grovhet

- Jo grovere krenkelse, dess (isolert sett) høyere oppreisning
- Straffebud som mål på krenkelsens grovhet
- Korrigering for skjerpene/formildende omstendigheter ved gjerningsmannens person
- Korrigert for slike forhold, vil dermed «straffutmålingen kunne gi en grov antydning av det nivå som en oppreisning bør ligge på», *Familievold III* (Rt. 2005 s. 1749, avsn. 26)
- Dynamisk element: Endret straffenivå ➡ Endret oppreisningsnivå

52

Skjønnsmessig utmåling

② graden av skyld hos skadevolder

- Jo større grad av skyld, dess tyngre vekt har pønale og preventive hensyn (samme gjelder samfunnets misbilligelse av handlingen)
- Jo større grad av skyld, dess høyere blir normalt oppreisningen
- Sammenheng med momentet om handlingens objektive grovhet; innvirker normalt på strafferammen
- Lagt til grunn i en rekke avgjørelser, se blant annet *Sprengladning mot ekskone* (Rt. 2005 s. 289, avsnitt 43) og *Healer* (Rt. 2006 s. 535)

53

Skjønnsmessig utmåling

② graden av skyld hos skadevolder

- Jo større grad av skyld, dess tyngre vekt har pønale og preventive hensyn (samme gjelder samfunnets misbilligelse av handlingen)
- Jo større grad av skyld, dess høyere blir normalt oppreisningen
- Sammenheng med momentet om handlingens objektive grovhet; innvirker normalt på strafferammen
- **Lagt til grunn i en rekke avgjørelser, se blant annet *Sprengladning mot ekskone* (Rt. 2005 s. 289, avsnitt 43) og *Healer* (Rt. 2006 s. 535)**

54

Skjønnsmessig utmåling

② graden av skyld hos skadevolder

Sprengladning mot ekskone (Rt. 2005 s. 289)

«Som det fremgår av det jeg har sagt, skal det ved utmålingen av oppreisningen også legges vekt på domfeltes skyld. I denne forbindelse finner jeg grunn til å fremheve at drapsforsøket er begått med overlegg etter lang tids planlegging og gjennomført på en gruoppvekkende måte.» (avsnitt 52)

Healer (Rt. 2006 s. 535)

«Lagmannsretten tilkjente, som tingretten, oppreisning med 50000 kroner og tok blant annet i betraktning at fornærmede har et visst egetansvar for inntak av tabletter. Ut fra domfeltes grove uaktsomhet, at det var bare tilfeldigheter som gjorde at fornærmede ikke omkom, og at hun ble påført varig hjerneskade, kan jeg slutte meg til lagmannsretten også på dette punkt.» (avsnitt 19)

55

Skjønnsmessig utmåling

② graden av skyld hos skadevolder

- Jo større grad av skyld, dess tyngre vekt har pønale og preventive hensyn (samme gjelder samfunnets misbilligelse av handlingen)
- Jo større grad av skyld, dess høyere blir normalt oppreisningen
- Sammenheng med momentet om handlingens objektive grovhet; innvirker normalt på strafferammen
- Lagt til grunn i en rekke avgjørelser, se blant annet *Sprengladning mot ekskone* (Rt. 2005 s. 289, avsnitt 43) og *Healer* (Rt. 2006 s. 535)
- Alvorlig sinnslidelse utelukker ikke skyld, men kan innvirke på utmålingen, se Rt. 2005 s. 104 og Rt. 2010 s. 1203

56

Skjønnsmessig utmåling

③ fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen

- Kan være store forskjeller i hvordan den enkelte skadelidte opplever og reagerer på krenkelsen, både da den skjedde og i ettertid
- Hensynet til respekt for menneskers individualitet tilsier at dette hensyntas i utmålingen
- Høyesterett: Skal tas hensyn til «fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen», se *Familievold VI* (Rt. 2014 s. 392)
 - ↳ Kan derfor måtte differensiere mellom forskjellige skadelidte
 - ↳ Se til illustrasjon *Familievold V* (Rt. 2010 s. 949) ...

57

Skjønnsmessig utmåling

③ fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen

Familievold V (Rt. 2010 s. 949)

«Begge instanser har funnet at det bør differensieres mellom oppreisningen til B [moren] og C [barnet], slik at oppreisningen til sistnevnte blir satt noe høyere. Da C [barnet] på grunn av sin alder har vært mer følsom for skadevirkninger av mishandlingen enn moren, noe som også har vist seg å være tilfelle, er jeg enig i en slik differensiering.

Oppreisningen til B [moren] er satt til 70 000 kroner, som ut fra sakens faktum synes å være godt i samsvar med dagens rettspraksis, jf. Rt. 2007 s. 1537 avsnitt 31–33. Oppreisningen til C [barnet] blir derfor å fastsette til 90 000 kroner.» (avsnitt 33, mine klammeparenteser)

- ↳ Sml. blant annet *Psykisk utviklingshemmet II* (Rt. 2006 s. 1392, avsnitt 19)
- ↳ I konsistens med sårbarhetsprinsippet, se Artikkelen s. 712–713

58

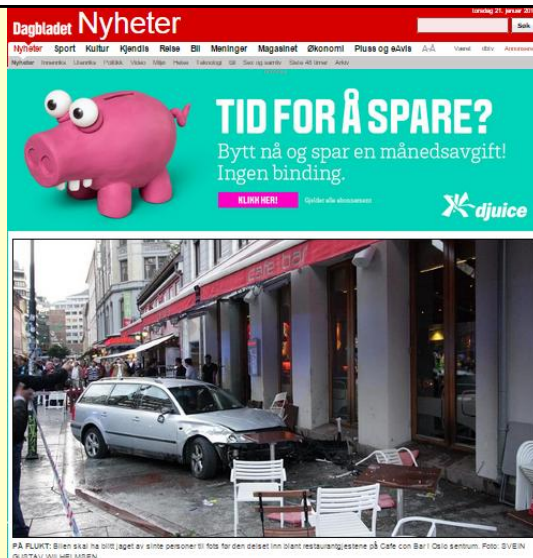
Skjønnsmessig utmåling

③ fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen

Café con Bar (LB-2012-50456)

59

Fra cafeconbar.no:

«Hos oss vil du finne en avslappende atmosfere og vi håper du tar turen innom ...»

60

Skjønnsmessig utmåling

③ fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen

Café con Bar (LB-2012-50456)

«Lagmannsretten anser at 75 000 kroner er et passende oppreisningsbeløp for B. Forsvarer har ikke hatt innsigelser til dette. Det vises også til at oppreisningsnivået er justert noe oppover de senere årene, jf. Rt. 2011 s. 769 avsnitt 29.

Når det gjelder D, er lagmannsretten kommet til at 20 000 kroner er et passende beløp. Han fikk ikke fysiske skader, og de psykiske ettervirkningene har også vært merkbart mindre omfattende for ham.»

61

Skjønnsmessig utmåling

③ fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen

- Kan være store forskjeller i hvordan den enkelte skadelidte opplever og reagerer på krenkelsen, både da den skjedde og i ettertid
- Hensynet til respekt for menneskers individualitet tilsier at dette bør hensyntas i utmålingen
- Høyesterett: Skal tas hensyn til «fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen», se *Familievold VI* (Rt. 2014 s. 392, avsnitt 29). Sml. *Familievold V* (Rt. 2010 s. 949)
- Etter mitt syn riktig: Jo mer belastende krenkelsen er for skadelidte, dess større er normalt behovet for kompensasjon gjennom oppreisning
- Analysen indikerer at det gjelder et «avdempet sårbarhetsprinsipp»

62

Skjønnsmessig utmåling

④ arten og omfanget av krenkelsen (skadevirkninger)

Fergeleie (LG-2013-3300)

«I Rt. 2009 s. 6 fastsatte Høyesterett oppreisningen til 75 000 kroner for en skadelidt som etter påkjørsel av ryggende bil var blitt 100 % arbeidsufør med en medisinsk invaliditet på 58 %. B er påført mindre alvorlige skader enn i nevnte sak, både når det gjelder art og omfang. Han er tilbake i fullt arbeid som freelancekaptein(!)... Samlet sett finner lagmannsretten at oppreisningen passende kan settes til 45 000 kroner.» (s. 8)

Kjelland 2016, «Oppreisningerstatning» (Artikkelheftet s. 713)

«Ikke bare konkrete skader kan hensyntas, idet også den alminnelige risikoen for skadevirkninger har betydning for utmålingen.» (kursivering i original)

63

Skjønnsmessig utmåling

– analyse av ulike typesituasjoner

Vold utenfor nære relasjoner
(artikkelen punkt 3.2.3)

Familievold/krenkelser i nære relasjoner
(artikkelen punkt 3.2.4)

Seksuelle overgrep mot barn
(artikkelen punkt 3.2.2)

Personskader etter trafikkulykker
(artikkelen punkt 3.2.5)

64

Skjønnsmessig utmåling

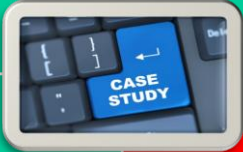
– analyse av ulike typesituasjoner

Vold utenfor nære relasjoner
(artikkelen punkt 3.2.3)

Familievold/krenkelser i nære relasjoner
(artikkelen punkt 3.2.4)

Seksuelle overgrep mot barn
(artikkelen punkt 3.2.2)

Personskader etter trafikkulykker
(artikkelen punkt 3.2.5)

65

Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Beløp (nominelt)	Beløp (2025-kroner)	Straff (fengsel)

66

Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Beløp (nominelt)	Beløp (2025-kroner)	Straff (fengsel)
<i>Austad</i> (LA-2004-19599)	Bilkollisjon i en skarp og uoversiktlig sving	30 000	51 000	5000 kroner i bot, vtrl. §§ 31 og 3
<i>Politikontroll</i> (LF-2008-40379)	Ruspåvirket biltyv stoppet av politiet; rygget på polititjenestemannen	50 000	79 000	Strl. §§ 229 og 232; fengsel 2 år og 4 mnd
<i>Lavangsdalen</i> (Rt. 2008 s. 1360)	Uoppmerksom sjåfør kjørte inn i en gruppe biler som hadde stanset på grunn av en ulykke	30 000	47 000	Ubetinget fengsel 18 dager, vtrl. §§ 31 og 3
<i>Darbu</i> (LB-2008-162608)	Skadevolders bil kom over i motsatt kjørefelt på en lengre, rett strekning	B: 40 000 (hardest skadet) C + D: 25 000	B: 62 000 (hardest skadet), C + D: 39 000	Brudd på strl. § 238; 60 dager fengsel (1/2 ubet)
<i>Søndre Gren</i> (LB-2008-184822)	Lastebilsjåfør var uoppmerksom og kjørte inn i bilen foran, som hadde stoppet bak en buss	60 000	93 000	Brudd på strl. § 238; 36 dager ubetinget fengsel
<i>Parkeringslomme</i> (Rt. 2009 s. 6)	Bilist kjørte på mann som holdt av en parkeringslomme (som begge gjorde krav på)	75 000	116 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager ubetinget fengsel
<i>Rennebu</i> (LF-2009-10621)	Skadevolder kom over i motgående kjørefelt og frontkolliderte med personbil	60 000	90 000	Brudd på strl. § 238; ½ år betinget fengsel
<i>Lettmotorsykkel</i> (LH-2009-82771)	Motorsyklist i beruset tilstand kjørte på to personer	30 000	46 000	Brudd på strl. § 238; 60 dager ubetinget fengsel
<i>Solevågseidet</i> (LF-2009-175697)	Lastebilsjåfør betjent sin mobiltelefon, kolliderte med flere personbiler	35 000 til B, 90 000 til E (ulike skader)	53 000 til B, 136 000 til E (ulike skader)	Brudd på strl. § 238; 21 dager ubetinget fengsel
<i>Hjortemoika</i> (LB-2009-183086)	Bussjåfør holdt for høy fart og feilberegnet avstanden. Fornermede ble klemt mellom bussen og en stålbjelke	75 000	113 000	Brudd på strl. § 238; 30 dager ubetinget fengsel
<i>Hafslund</i> (LB-2010-59374)	Skadelidte påkjørt i fotgjengerfelt; bilens hastighet ca. 30 km/t	50 000	75 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager ubetinget fengsel
<i>Løypemaskin</i> (LA-2010-76048)	Skiloper overkjørt av tråkkemaskin	75 000	113 000	Brudd på strl. § 238; 36 dager fengsel

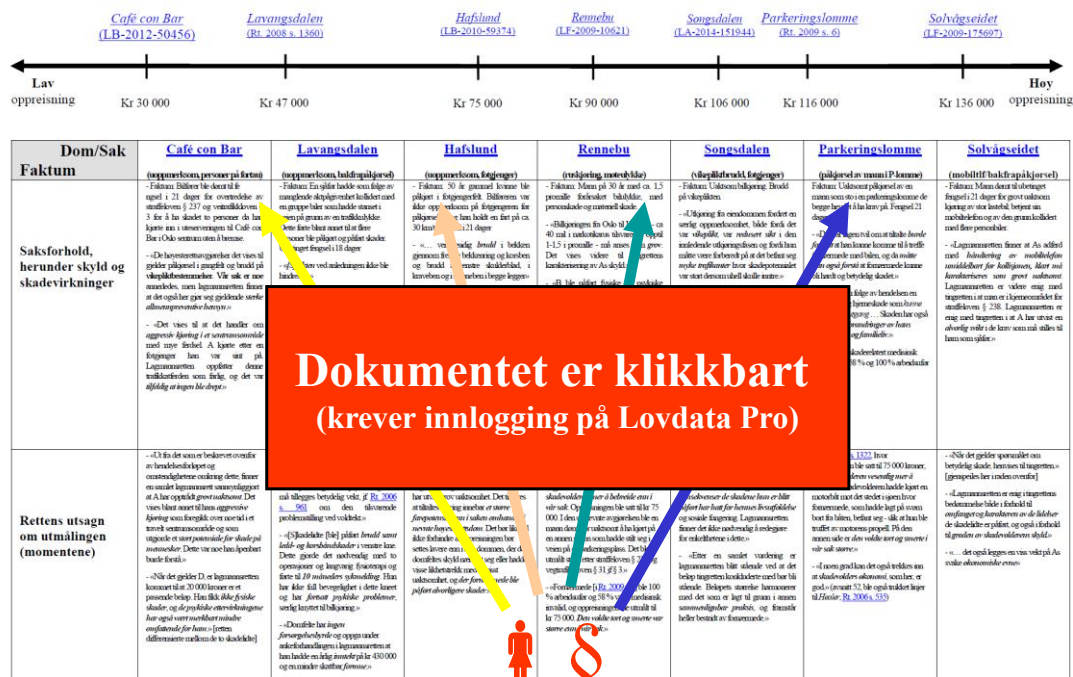
67

Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Beløp (nominelt)	Beløp (2025-kroner)	Straff (fengsel)
<i>Utedans</i> (LG-2010-90112)	Alkoholpåvirket fører kjørte på flere personer som gikk langs veien	75 000	112 000	Ingen straff
<i>U-sving</i> (LB-2011-7076)	Bilkollisjon etter u-sving, med ulovlig kryssing av sperrelinje	75 000	112 000	Brudd på strl. § 238; 35 dager ubetinget fengsel
<i>Roald Amundsensvei</i> (LF-2010-61122)	Bilist var grovt uaktsom og kjørte på et tolv år gammelt barn og en kvinne (gikk langs veien)	40 000 til B, 65 000 til C (ulike skader)	60 000 til B, 98 000 til C (ulike skader)	Brudd på strl. §§ 52–54; 30 dager bet. feng.
<i>Grålum</i> (LB-2010-87156)	Bilfører overså en bilfører en mopedist som allerede var inne i rundkjøringen	75 000	112 000	Brudd på strl. § 238; 30 dager betinget fengsel
<i>Rullebrett</i> (LA-2011-71731)	Fotgjenger påkjørt på fortau	60 000	89 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager fengsel
<i>Sovemedisin</i> (LH-2011-112397)	Medikamentpåvirket sjåfør kjørte på syklist	75 000	111 000	Brudd på strl. § 238; 30 dager betinget fengsel
<i>Hagearbeider</i> (LA-2012-41332)	Bilist sovnet bak rattet, kjørte ut og traff en mann som arbeidet utenfor huset sitt.	40 000	58 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager ubetinget fengsel
<i>Asfaltvogntog</i> (LB-2012-10357)	Vogntog på 50 tonn rygget over skadelidtes fot	50 000	72 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager fengsel
<i>Café con Bar</i> (LB-2012-50456)	Bil kjørte inn i uteserveringen til utekafé	75 000 til B (fysisk skadet) 20 000 til D (ikke fys. skadet)	111 000 til B (fysisk skadet) 30 000 til D (ikke fys. skadet)	Brudd på strl. § 237; 21 dager ubetinget fengsel
<i>Lillesandveien</i> (LA-2012-137007)	Krysse veibane, kollisjon med motorsykkel	75 000	109 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager fengsel
<i>Fergeleie</i> (LG-2013-3300)	Bilist kjørte på overstyrmann som dirigerte trafikk på fergeleie	45 000	65 000	Brudd på strl. § 238; 21 dager betinget fengsel
<i>Lemonsjøen</i> (TNOGU-2013-26809)	Sjofør holdt en fart på 133 km/t inn i en sving i 80-sone; skader på passasjer	60 000	87 000	36 timer samfunnsstraff

68

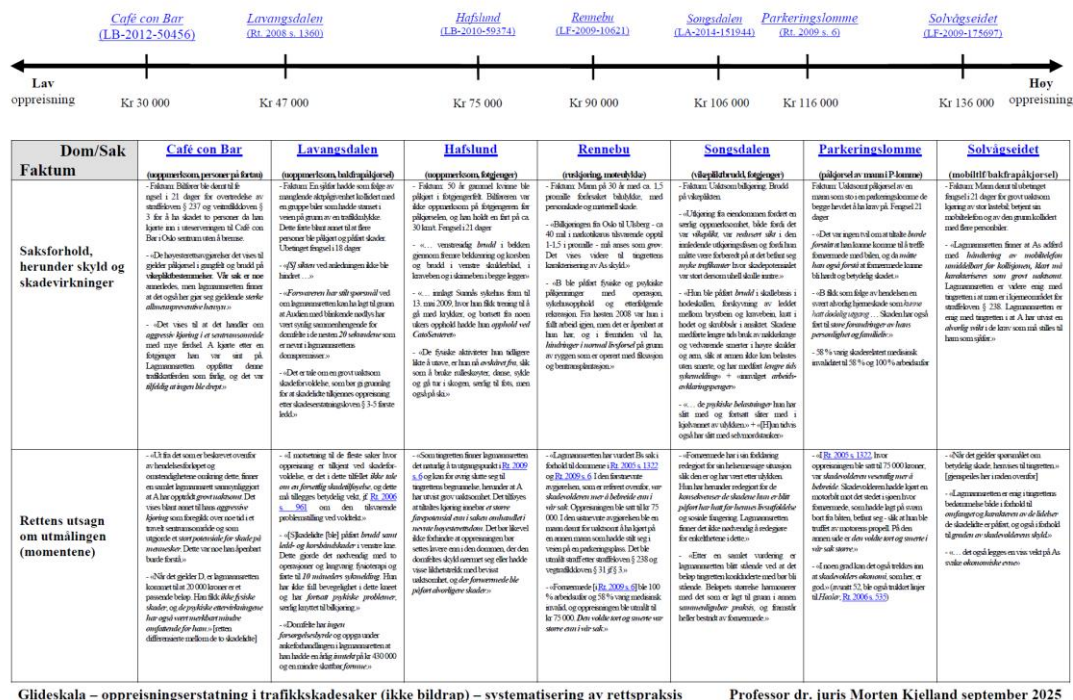
Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Beløp (nominelt)	Beløp (2025-kroner)	Straff (fengsel)
<i>Songdalen</i> (LA-2014-151944)	Manglende overholdelse av vikeplikt; trafikant påkjørt av bil	75 000	106 000	Brudd på strl. § 238; 36 dager fengsel
<i>Østerås</i> (LB-2014-192351)	Kvinne påkjørt av buss	85 000	121 000	Brudd på strl. § 238; 30 dager betinget fengsel
<i>Odins gate</i> (LA-2014-22496)	Påkjørsel av syklist	50 000	71 000	Brudd på strl. § 237
<i>Bryn</i> (LB-2015-16027)	Ruspåvirket sjåfør, påkjørsel bakfra	70 000	97 000	Brudd på strl. § 238; 7 mnd ubetinget fengsel
<i>Vikelvegen</i> (LF-2015-19133)	Krysse motgående kjørevei; kollisjon mellom bil og motorsykkel	75 000	104 000	Brudd på strl. § 238; 18 dager ubetinget fengsel
<i>Fortau</i> (TOSLO-2015-12190)	En bil kom over i motsatt kjørebane og videre inn på fortauet, traff der skadelidte	80 000	111 000	(ukjent skadevolder/TFF-sak)

Utmåling av oppreisningserstatning (normert)

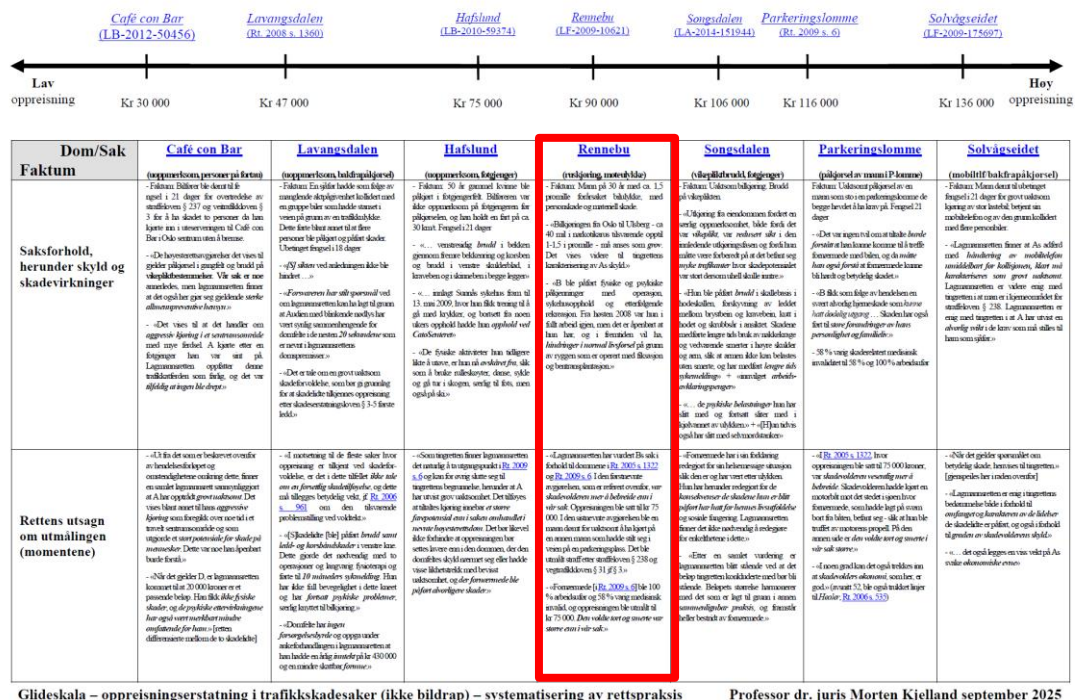
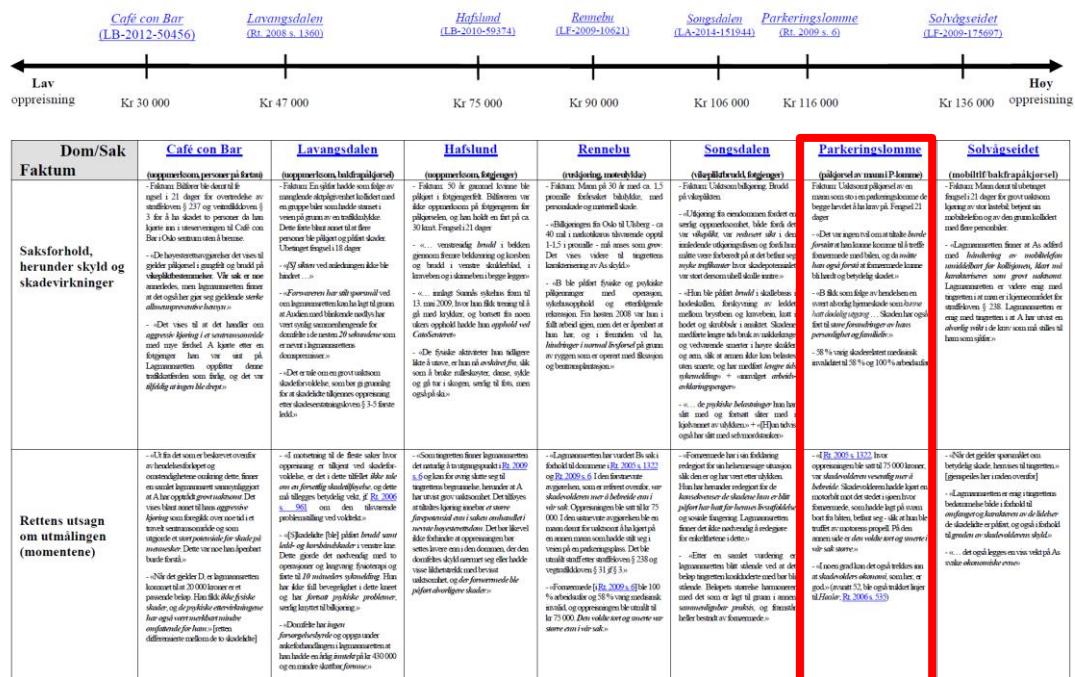

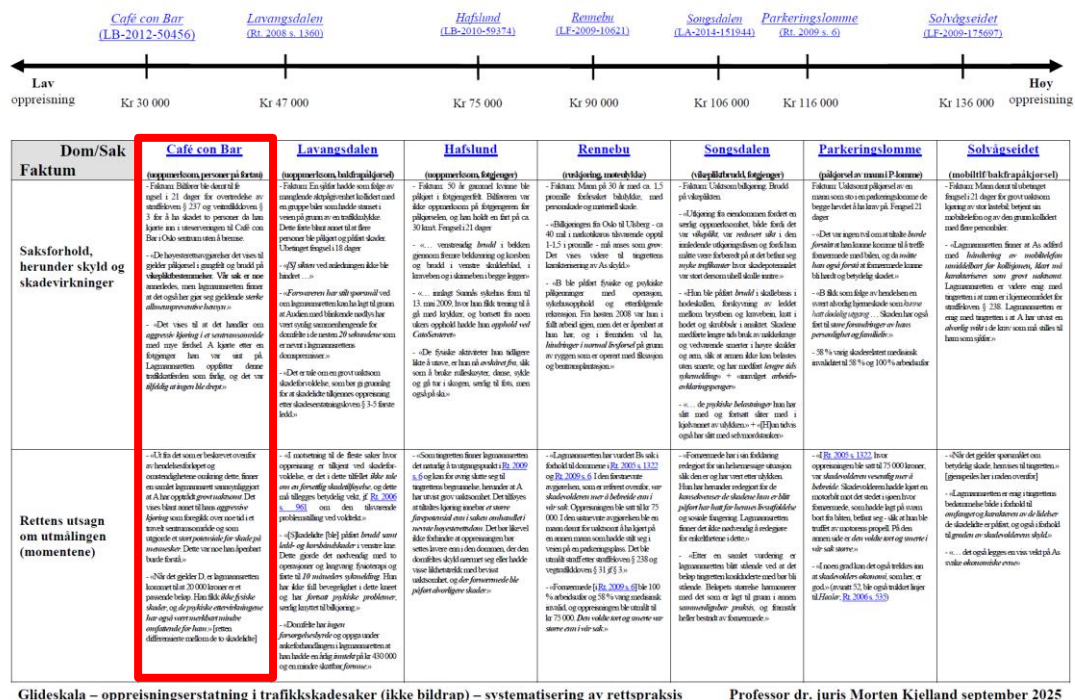
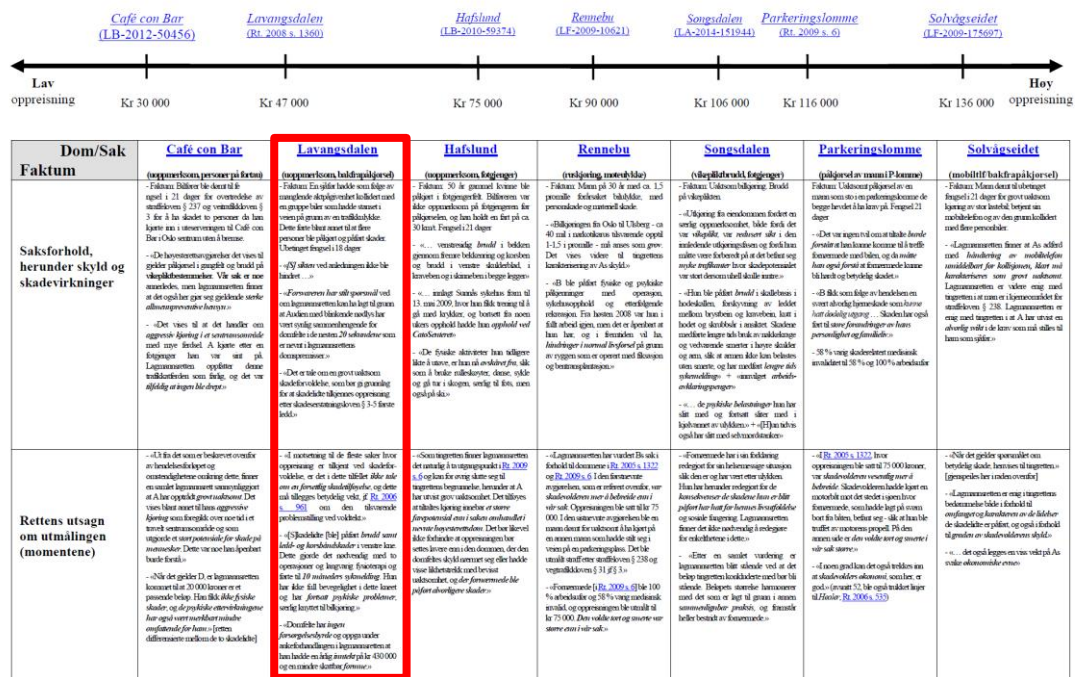
Glideskala – oppreisningserstatning i trafikkskadesaker (ikke bildrap) – systematisering av rettspraksis

71

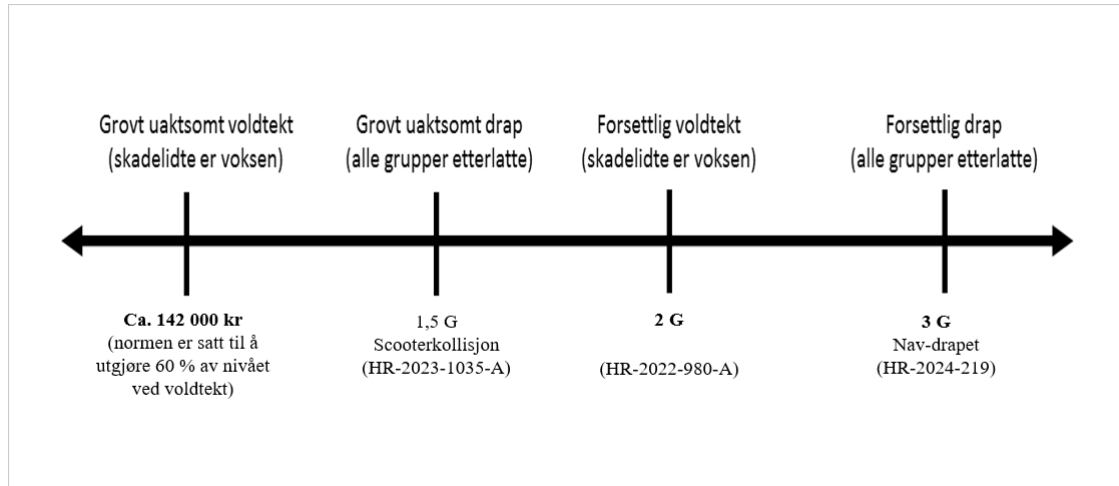
Glideskala – oppreisningserstatning i trafikkskadesaker (ikke bildrap) – systematisering av rettspraksis

Normert oppreisning

– oversikt over normeringsbeløpene i lys av nivået i HR-2022-980-A og forholdsmessighetsprinsippet i Rt-2014-892

77

78

Normert oppreisning

– grovt uaktsomt bildrap: Sykkelpåkjørsel (Rt. 2014 s. 892)

«Etter at normsummen for forsettleg drap er auka til 200 000 kroner i Rt. 2010 s. 1203, er det etter mitt syn klart at det må skje ein auke av normsummen for grovt aktlaust drap. Beløpet bør då setjast til 125 000 kroner, noko som inneber at høvet mellom nivåa for grovt aktlaust drap og forsettleg drap blir det same som tidlegare.

Når det blir fastsett ei slik norm, skal denne norma i utgangspunktet leggjast til grunn for alle dei ulike gruppene av etterlatne som har krav på oppreisning, jf. Rt. 2010 s. 1203, særleg avsnitta 43 og 44.»

➡ Avklarte spørsmålet om nivået på oppreisning ved grovt uaktsomt bilrap

➡ Forenkler systemet – ikke lenger differensiering ut fra ulike grupper etterlatte

79

Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Etterlatte- gruppe	Normert beløp	Tilkjent beløp
Strandveien (LB-1999-1309)	Grovt uaktsomt bilrap (oppmerksomhet, narkotikarus)	Samboer og barn	(ikke normert den gang)	50 000 kr til hver
Strandveien (LH-2002-1104)	Grovt uaktsomt bilrap (høy hastighet, mistet kontroll)	Foreldre	(ikke normert den gang)	40 000 kr til hver
Lyngseidet (LH-2005-148723)	Grovt uaktsomt bilrap (høy hastighet, vikepliktbrudd)	Foreldre og barn	75 000 kr (Lekeapparat, Rt. 2006 s. 61)	75 000 kr til hver
Krosby (LH-2005-148723)	Grovt uaktsomt bilrap (høy hastighet, ruspåvirket)	Forelder	Ikke angitt	90 000 kr
Halden (LB-2009-7294)	Grovt uaktsomt bilrap (vikepliktbrudd)	Ektefelle og barn	75 000 kr (Lekeapparat, Rt. 2006 s. 61)	60 000 kr til hver
Verpsletta (LF-2009-2953)	Grovt uaktsomt bilrap (uoppmerksomhet)	Samboer og barn	75 000 kr (Lekeapparat, Rt. 2006 s. 61)	75 000 kr til hver
Vidrek (LH-2009-80498)	Grovt uaktsomt bilrap (høy hastighet, mistet kontroll)	Barn	Ikke angitt	60 000 kr til hver
Tvetenveien (LB-2010-30395)	Grovt uaktsomt bilrap (Vikepliktbrudd)	Ektefelle og barn	75 000 kr (Lekeapparat, Rt. 2006 s. 61)	75 000 kr til hver
Kile (LA-2011-38072)	Grovt uaktsomt bilrap (vanskelig føre, mistet kontroll)	Kone og barn	75 000 kr (Lekeapparat, Rt. 2006 s. 61)	75 000 kr til hver
Stortorget (LH-2011-57023)	Grovt uaktsomt bilrap (høy hastighet)	Ektefelle og voksne barn	Ikke angitt, men vist til Rt. 2005 s. 1322 og Rt. 2006 s. 61	75 000 kr til ektefelle 60 000 kr til barna
Stortorget (LH-2011-57023)	Grovt uaktsomt bilrap (høy hastighet)	Ektefelle og voksne barn	Ikke angitt, men vist til Rt. 2005 s. 1322 og Rt. 2006 s. 61	75 000 kr til ektefelle 60 000 kr til barna
NN (LH-2012-102747)	Grovt uaktsomt bilrap (uoppmerksomhet)	Ektefelle	75 000 kr (Lekeapparat, Rt. 2006 s. 61)	75 000 kr

80

Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Etterlatte- gruppe	Normert beløp	Tilkjent beløp
<i>Torridalsveien</i> (LA-2012-105436)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Foreldre	Rt. 2001 s. 274 og Rt. 2006 s. 61 brukes som indikator	30 000 kr til hver
<i>Ringnes-trailer</i> (LB-2012-41819)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Barn	Rt. 2010 s. 1203	100 000 kr til hver
<i>Malmefjorden</i> (LF-2012-151534)	Grovt uaktsomt bildrap (høy hastighet, mistet kontroll)	Foreldre	Rt. 2007 s. 1777 brukes som indikator	40 000 kr til hver
<i>NN</i> (LH-2012-102747)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Ektefelle og voksne barn	Rt. 2006 s. 61 brukes som indikator	75 000 kr til ektefelle og kr 0 til barna
<i>Mannheller</i> (LG-2013-23232)	Grovt uaktsomt bildrap (diabetes, anfall)	Ektefelle og voksne barn	Rt. 2006 s. 61 og Rt. 2007 s. 1777 brukes som indikator	75 000 kr til ektefelle og 60 000 kr til barna
<i>Ringsaker</i> (LE-2013-116448)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Foreldre og barn	Rt. 2010 s. 1203 og ENV-praksis	125 000 kr, ingen differensiering ut fra gruppen etterlatte
<i>Sortland</i> (LH-2013-70011)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Ektefelle	Rt. 2009 s. 6 og Rt. 2010 s. 1203	125 000 kr
<i>Hommersdøkeveien</i> (LG-2014-20382)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Ektefelle	Nyere lagmannsrettspraksis (uspesifisert i dommen)	125 000 kr
<i>Tveide</i> (LA-2014-44967)	Grovt uaktsomt bildrap (høy hastighet, mistet kontroll)	Foreldre og søsken	75 000 kr (<i>Lekeapparat</i> , Rt. 2006 s. 61) og LE-2013-116448	125 000 kr til hver
<i>Norgesundet</i> (LF-2014-173246)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet)	Ektefelle og barn	Ikke angitt i dommen	200 000 kr til ektefelle 60 000 kr til barna
<i>Mwangi</i> (Rt. 2014 s. 892 – avsagt 25. september 2014)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet, «hit and run»-situasjon)	Ektefelle, barn, foreldre	125 000 kr for alle grupper etterlatte	125 000 kr til hver
<i>Høletoppen/Pannivogn</i> (TNERO-2014-159072)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet og høy hastighet)	Foreldre	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	125 000 kr til hver

Dommer (utvalg)	Sakstype (stikkord)	Etterlatte- gruppe	Normert beløp	Tilkjent beløp
<i>Furustadveien</i> (LA-2015-40856)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet og/eller alkoholpåvirkning)	Forelder	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	125 000 kr
<i>Bjørkøybekken</i> (LF-2015-24056)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet, narkotikapåvirket)	Foreldre	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	60 000 kr
<i>Fylkesvei 520</i> (LG-2015-44973)	Grovt uaktsomt bildrap (høy hastighet, ruspåvirket)	Barn	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	125 000 kr til hver
<i>Furustadveien</i> (LA-2015-40856)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet og/eller alkoholpåvirkning)	Forelder	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	125 000 kr
<i>Bjørkøybekken</i> (LF-2015-24056)	Grovt uaktsomt bildrap (uoppmerksomhet, narkotikapåvirket)	Foreldre	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	60 000 kr
<i>Fylkesvei 520</i> (LG-2015-44973)	Grovt uaktsomt bildrap (høy hastighet, ruspåvirket)	Barn	<i>Mwangi</i> , Rt. 2014 s. 892	125 000 kr til hver

Tidsdimensjon

– og rettssikkerhet

Spørsmål

Når Høyesterett har oppjustert normbeløp for den aktuelle krenkelsen – for eksempel voldtekt – kan dette nye normbeløpet ikke benyttes for saker der krenkelsen er begått før beløpet ble oppjustert.

Er påstanden riktig? Begrunn svaret i rettspraksis.

83

Enkelte fellesspørsmål

– oversikt

A Skadelidtes medvirkning

B Endringer i kroneverdien

C Krenkede er fra et lavkostland

D Forholdet til andre erstatningsposter

84

Enkelte fellesspørsmål

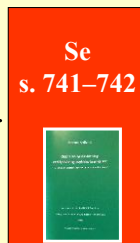
– oversikt

A Skadelidtes medvirkning

B Endringer i kroneverdien

C Krenkede er fra et lavkostland

D Forholdet til andre erstatningsposter

85

Tidsdimensjon

– og rettssikkerhet

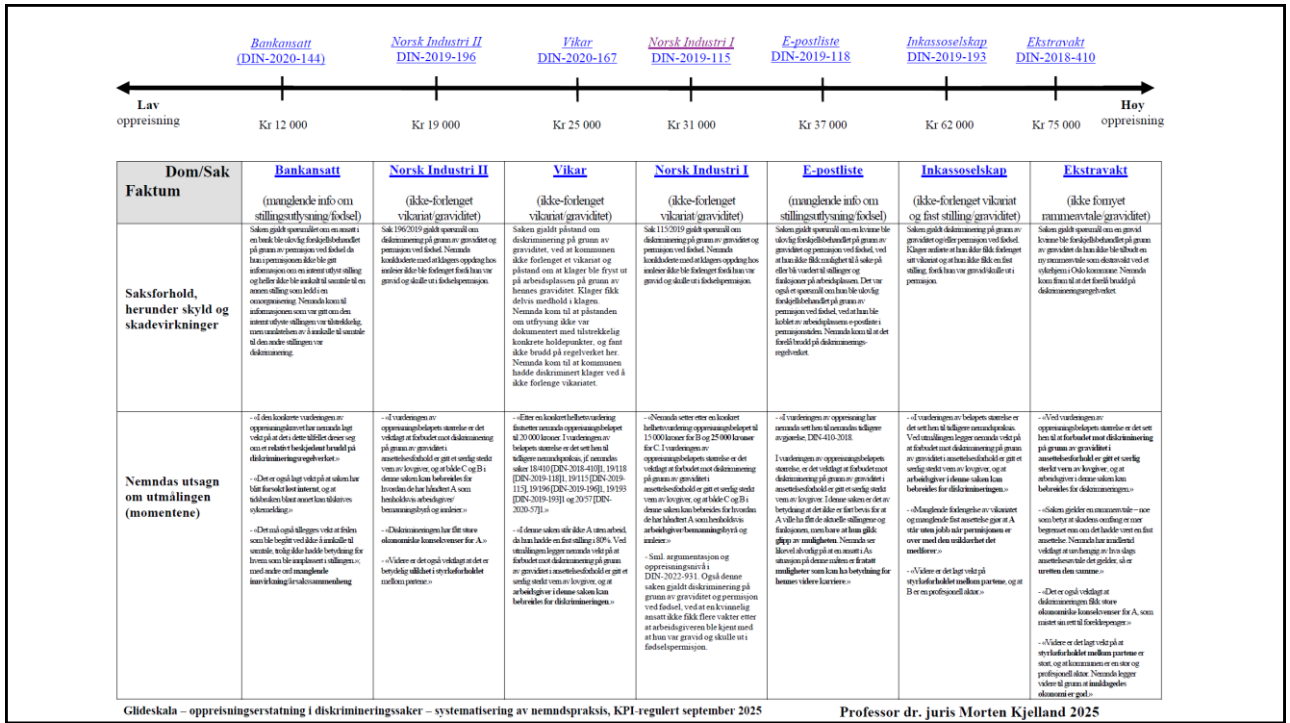

Spørsmål

Når Høyesterett har oppjustert normbeløp for den aktuelle krenkelsen – for eksempel voldtekt – kan dette nye normbeløpet ikke benyttes for saker der krenkelsen er begått før beløpet ble oppjustert.

Er påstanden riktig? Begrunn svaret i rettspraksis.

86

Professor dr. juris Morten Kjelland 2025

Lovbestemmelser

Velg...

Krenkelsesform

Select

Tematiserte domsutdrag

Velg

Søk

Nullstill søkefelt

Viser 1-10 av 587

10 per side

Side 1

av 59

Referanse	Avgjøringens organ	Domssammendrag	Tematisert domsutdrag	Fulltekst av avgjørelsen	Straff/særreaksjon	Temaer i dommen	Krenkelsesform	Skadetype	Tingretten	Lagnmannsretten	Saken her (no)
HR-2025-1792-A	Norges Høyesterett 18/09/2025	Saken gjelder utmåling av oppreisningserstatning hvor en skadevolder på 15 år og 4 måneder var dømt i lagmannsretten for drapforsøk etter å ha stukket en 18-åring med kniv. Skadevolder var dømt for drapforsøk i lagmannsretten og behandlingen i Høyesterett gjelder kun det sivile kravet. Hendelsen fant sted en kveld da gutten var på vei hjem og møtte på fornærmede sammen med tre eldre venner. Det... se mer	Les utdraget	Les i fulltekst	Fengsel (ubetinget)	Erstatningsutmålingen, Skadelidtes medvirkning, Lempling, Forholdet til andre erstatningsposter	Drapsforsøk	Stikkskade i mageregion	40 000 kr	100 000 kr	165 000 kr
LB-2024-167181 Krivestikkling	Borgarting lagmannsrett 27/06/2025	Saken gjaldt krav om menestasjon og oppreisningserstatning etter en fellestende straffdom. Skadevolder var rettskraftig dømt for grov kroppsskade og trusler mot to fornærmede. I straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273 og straffeloven § 263. På handlingstidspunktet var skadevolder 16 år og 3 måneder, mens de to fornærmede var henholdsvis 17 år og 9 måneder og 17 år og 8 måneder. Den grov... se mer	Les utdraget	Les i fulltekst		Erstatningsutmålingen	Stikkskade	Stikkskade	72 000 kr		72 000 kr
FinKN-2025-789 Håndtrekk	Finansklagenemnda Person 08/07/2025	En kvinne ble påkjørt av en bil som trillet fordi føreren hadde glemt å sette på håndbrekket. Hun hadde ingen smerter rett etterpå, men fikk stivhet og vondt i korsryggen dagen etter. Legen mente det var muskulære plager. Hun oppsøkte lege igjen, men deretter ble ryggplager ikke nevnt før ett år senere, da ektefellen meldte fra om dette som en mulig pensaksde. Forsikringselskapet avsto erstatning... se mer	Les utdraget	Les i fulltekst		Arssakskravet, Erstatningsutmålingen, Prosessuelle forhold og bevis	Trafikkulykke	Ryggplager			20 000 kr
FinKN-2025-629	16/06/2025	En fotballklubb mottok flere bekymringsmeldinger om at sikrede	Les utdraget	Les i fulltekst			Diskriminering	Frengir ikke			

Oppreisningserstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner, med vekt på trafikkskader

Professor dr. juris Morten Kjelland

89

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

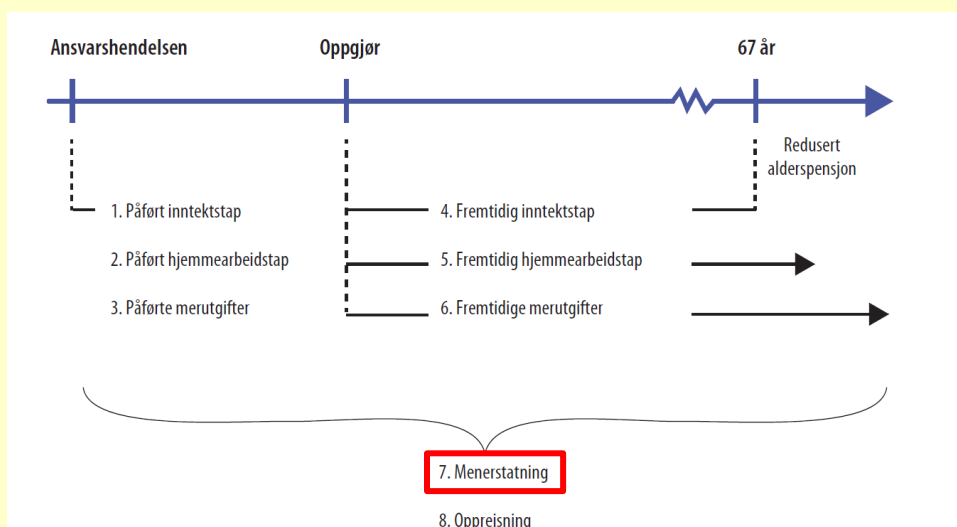
morten@lexiaeducation.no

90

Erstatningspostene

- oversikt og skjæringstidspunkt

91

92

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

Se Disposisjonsheftet s. 2

93

HR-2024-708-A

Instans

Norges Høyesterett – Dom

Dato

2024-04-16

Publisert

HR-2024-708-A

Stikkord

Erstatningsrett, Oppreisningserstatning, Menerstatning, Samordning

Sammenheng

Ved særskilt behandling av de sivile kravene etter at tallet var dømt til fengsel i seks år og ni måneder for forsøk på knivdrap, tilføyte lagmannsretten fornærmede menerstatning, jf. skadeserstatningsloven § 3-2, og oppreisningserstatning, jf. skadeserstatningsloven § 3-5. Oppreisningserstatningen ble noe redusert, idet lagmannsretten la til grunn at disse erstatningspostene delvis overlappet hverandre. Høyesterett kom i motsetning til lagmannsretten til at de to erstatningsformene skulle behandles uavhengig av hverandre. Verken lovens ordlyd, formålet med bestemmelsene, forarbeidene eller reelle hensyn tilsa at det skulle foretas en samordning. De to erstatningsformene tok også sikte på å kompensere for forskjellige former for ulemper av ikke-økonomisk karakter. Oppreisningserstatningen ble i samsvar med partenes enighet fastsatt til 325 000 kroner. (Rt-sammenheng)

Henvisninger

Skadeserstatningsloven (1969) §3-2, §3-5

Nøkkelavsnitt

A17, A34, A35, A36, A37, A38, A42

Saksangang

Oslo tingrett TOSL-2022-90574 – Borgarting lagmannsrett LB-2023-22377 – Høyesterett HR-2024-708-A, (sak nr. 23-137406SIV-HRET)

Parter

B (advokat Magnus Jonsbråten – til prøve) mot A (advokat Einar Ingvald Skarøder Lohne)

Forfatter

Dorthe Cecilie Odelsen Berglund, Henrik Bull, Are Slemvik og Kristin Normann. Sammenlignet dommer: Ragnhild Noer.

Sist oppdatert

2024-09-02

Henvisninger i teksten

Straffeloven (1902) §279 | Straffelovens kraftmeddelingslov (1902) §19, §21 | Skadeserstatningsloven (1969) §3-1, §3-2a, §3-3, §5-2 | Folketrygdløven (1997) | Forskrift om menerstatning ved yrkesskade (1997) | Straffeloven (2005) §16, §275 | Tveitloven (2005) §30-7

Argumenter

Ja

Nei

Ikke

Ikke

Magnus Jonsbråten har fått møterett for Høyesterett

Publisert: 2. april 2024 kl. 08:07

Advokat og partner i Haver Advokatfirma Magnus Jonsbråten har bestått sin andre prøve for Høyesterett.

Det sentrale spørsmålet i saken var om oppreisningserstatning og menerstatning skal utmåles uavhengig av hverandre, eller om det skal foretas en samordning av disse to erstatningspostene.

Med det er Jonsbråten den fjerde advokaten i Haver Advokatfirma som får møterett for høyesterett.

32

Menerstatning er et supplement til reglene om ervervsmessig uførhet og skal kompensere for medisinsk invaliditet, som kan ha stor innvirkning på den skadelidtes situasjon, jf. NOU 1994: 20 Personskadeerstatning side 52. Målet kan ha ført til at skadelidtes muligheter til livsutfoldelse og livsnyttelse er blitt værdig redusert. Som eksempel kan nevnes evenen til å gå turer i skog og mark, stå på ski mv., jf. Morten Kjelland, Erstatningsrett – en lærebok, 3. utgave, 2024, side 353. Erstatningen fastsettes uavhengig av eventuell skyld hos skadevolderen.

33

Selv om både oppreisningserstatning og menerstatning skal dekke ikke-økonomisk tap som til dels knytter seg til levd livsutfoldelse, er det klare forskjeller mellom de to ordningene. Menerstatningen er knyttet til medisinsk invaliditet, skaden må være betydelig, og følgen må være varig. Selv om skadefølgen er av interesse også ved fastsettelse av oppreisningserstatning, er det ingen tilsvarende krav for å få en slik erstatning. Menerstatningen er videre standardisert, mens oppreisningserstatning kun er normert ved enkelte lovbrudd.

Oppsummering

42

Sårlig ser jeg det slik at verken lovens ordlyd, formålet med bestemmelsene, forarbeidene eller reelle hensyn tilsier at det skal foretas en samordning av oppreisningserstatning og menerstatning. Avgjørelsen i Rt-2014-302 er, så vidt jeg kan se, den eneste avgjørelsen fra Høyesterett der et noe annet syn er lagt til grunn. Selv om erstatningene kan gli noe over i hverandre, tar de som utgangspunkt sikte på å kompensere for forskjellige former for ulemper av ikke-økonomisk karakter. Mens menerstatning er en ordinær erstatning, uavhengig av skyld hos skadevolderen, tilkjennes oppreisningserstatning bare ved personskader som er voldt forsettlig eller grovt uaktsomt og ved visse straffbare krenkelser. Oppreisningserstatning er dermed av en noe mer ekstraordinær karakter. Til tross for at oppreisning er blitt mer aktuelt i senere år, er den ikke ment å ta menerstatningens plass. De to erstatningsformene bør derfor behandles uavhengig av hverandre, i tråd med hva som følger av Rt-2005-289.

94

Professor dr. juris Morten Kjelland
Undervisning, Lexia Onboardingkurs

47

HR-2024-708-A

Instans

Norges Høyesterett – Dom

Dato

2024-04-16

Publisert

HR-2024-708-A

Stikkord

Erstatningsrett, Oppreisningserstatning, Menerstatning, Samordning

Sammenheng

Ved særskilt behandling av de sivile kravene etter at tiltalte var dømt til fengsel i seks år og ni måneder for forsøk på knivdrap, tilkjente lagmannsretten fornærmede menerstatning, jf. [skadeserstatningsloven § 3-2](#), og oppreisningserstatning, jf. [skadeserstatningsloven § 3-5](#). Oppreisningserstatningen ble noe redusert, idet lagmannsretten la til grunn at disse erstatningspostene delvis overlappet hverandre. Høyesterett kom i motsetning til lagmannsretten til at de to erstatningsformene skulle behandles uavhengig av hverandre. Verken lovens ordlyd, formålet med bestemmelsene, forarbeidene eller reelle hensyn tilsier at det skulle foretas en samordning. De to erstatningsformene tok også sikte på å kompensere for forskjellige former for ulemper av ikke-økonomisk karakter. Oppreisningserstatningen ble i samsvar med parternes enighet fastsatt til 325 000 kroner. (Rt-sammenheng)

Henvisninger

Skadeserstatningsloven (1999) §3-2, §3-5

Nøkkelavsnitt

A17, A34, A35, A36, A37, A38, A42

Saksangang

Oslo tingrett TOSL-2022-90574 – Borgarting lagmannsrett LB-2023-22377 – Høyesterett HR-2024-708-A, (sak nr. 23-137408SIV-HRET)

Parter

B (advokat Magnus Jonsbråten – til prøve) mot A (advokat Einar Ingvald Skråder Lohne)

Forfatter

Dommerne Cecilie Østensen Berglund, Henrik Bull, Are Slenvik og Kristin Normann. Særmerknad: dommer Ragnhild Noer.

Sist oppdatert

2024-09-02

Henvisninger i teksten

[Straffeloven \(1902\) §229](#) | [Straffelovens ikrafttredelseslov \(1902\) §19, §21](#) | [Skadeserstatningsloven \(1999\) §3-1, §3-2a, §3-3, §5-2](#) | [Folketrygdløven \(1997\)](#) | [Forskiott om menerstatning ved yrkesskade \(1997\)](#) | [Straffeloven \(2005\) §15, §275](#) | [Tussetloven \(2005\) §30-7](#)

Argenter

De

Stiv

senke

medkraft

Magnus Jonsbråten har fått møterett for Høyesterett

Publisert: 2. april 2024 kl. 08:07

Advokat og partner i Haver Advokatfirma Magnus Jonsbråten har bestått sin andre prøvesak for Høyesterett.

Det sentrale spørsmålet i saken var om oppreisningserstatning og menerstatning skal utmåles uavhengig av hverandre, eller om det skal foretas en samordning av disse to erstatningspostene.

Med det er Jonsbråten den fjerde advokaten i Haver Advokatfirma som får møterett for høyesterett.

32

Menerstatning er et supplement til reglene om ervervsmessig uførhet og skal kompensere for medisinsk invaliditet, som kan ha stor innvirkning på den skadelidtes situasjon, jf. NOU 1994: 20 *Personskadeerstatning* side 52. **Menst kan ha ført til at skadelidtes muligheter til livsutfoldelse og livsnyttelse er blitt varig redusert. Som eksempel kan nevnes vinen til å gå turer i skog og mark, slå på ski med**, jf. Morten Kjelland, *Erstatningsrett – en lærebok*, 3. utgave, 2024, side 353. Erstatningen fastsettes uavhengig av eventuell skyld hos skadevolderen.

33

Selv om både oppreisningserstatning og menerstatning skal dekke ikke-økonomisk tap som til dels knytter seg til tapt livsutfoldelse, er det **klare forskjeller mellom de to ordningene**. Menerstatningen er knyttet til medisinsk invaliditet, skaden må være betydelig, og følgen må være varig. Selv om skadefølgen er av interesse også ved fastsettelse av oppreisningserstatning, er det ingen tilsvarende krav for å få en slik erstatning. Menerstatningen er videre standardisert, mens oppreisningserstatning kun er normert ved enkelte lovbrudd.

Oppsummering

42

Særlig ser jeg det slik at verken lovens ordlyd, formålet med bestemmelsene, forarbeidene eller reelle hensyn tilsier at det skal foretas en samordning av oppreisningserstatning og menerstatning. Avgjørelsen i [Rt-2014-392](#) er, så vidt jeg kan se, den eneste avgjørelsen fra Høyesterett der et noe annet syn er lagt til grunn. Selv om erstatningene kan bli noe over i hverandre, tar de som utgangspunkt sikte på å kompensere for forskjellige former for ulemper av ikke-økonomisk karakter. Mens menerstatning er en ordinær erstatning, uavhengig av skyld hos skadevolderen, tilkjennes oppreisningserstatning bare ved personskader som er voldt forsettlig eller grovt uaktsomt og ved visse straffbare krenkelser. Oppreisningserstatning er dermed av en noe mer ekstraordinær karakter. Til tross for at oppreisning er blitt mer aktuelt i senere år, er den ikke ment å ta menerstatningens plass. **De to erstatningsformene bør derfor behandles uavhengig av hverandre**, i tråd med hva som følger av [Rt-2005-289](#).

95

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

96

Professor dr. juris Morten Kjelland
Undervisning, Lexia Onboardingkurs

48

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har **skadelidte** fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

97

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte **fått** varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

98

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått **varig** og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

99

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og **betydelig** skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

100

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig **skade av medisinsk art**, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

101

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes **under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.**»

**Se Disposisjonsheftet
s. 10**

102

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes **under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.**»

↳ Folketrygdloven § 13-17 (menerstatning)

↳ Menerstatningsforskriften 21. april 1997 nr. 373

↳ Medisinsk invaliditetstabell

103

1	Skade/sykdom som gjelder hodet/hjernen/hjernenerver	
1.1	Ansikt, kjeve og svelg	
	Punktene 1.1.1 - 1.1.4 skal ikke kombineres. Velg det som er mest dekkende ut fra situasjonen.	
1.1.1	Tap av tunge - helt eller delvis	
	a) Delvis, mindre enn 50 prosent	0-14
	b) Delvis, mer enn 50 prosent	15-44
	c) Totalt tap av tunge	45
1.1.2	Anartri (fullstendig tap av artikulasjonsevnen)	40
1.1.3	Vesentlig svekket tygge- og svelgefunksjon	25-49
1.1.4	Tap av tygge- og svelgefunksjon, sondeernæring nødvendig	50-70
	Invaliditetsgraden avhenger av hvordan sondeernæringen må utføres.	
1.1.5	Sterkt nedsatt gapefunksjon med påviste strukturelle forandringer i kjeveleddet	10-15

104

Menerstatningssystemet i folketrygden

§ 3. Utmåling av menerstatning

1. Årlig menerstatning utmåles slik:

Gruppe	Fastsatt invaliditetsgrad	Menerstatning
0	Lavere enn 15%	Ingen erstatning
1	15 - 24%	7% av grunnbeløpet
2	25 - 34%	12% av grunnbeløpet
3	35 - 44%	18% av grunnbeløpet
4	45 - 54%	25% av grunnbeløpet
5	55 - 64%	33% av grunnbeløpet
6	65 - 74%	42% av grunnbeløpet
7	75 - 84%	52% av grunnbeløpet
8	85 - 100%	63% av grunnbeløpet
9	Betydelig større skadefølger enn	
	ved invaliditetsgrad på 100%	75% av grunnbeløpet

105

Rettsområder

Registre

Avansert søk

passkl* §4

Hurtigsøk > Skadeserstatningsloven §3... > Hurtigsøk passkl* > Pasientskadeloven §4 LOV-2001-06-15-53 > Forskrifter Lov om erstatning ved pas... > Forskrift om FOR-2021

Søk | Legg til utvalg | Skriv ut | Last ned | Velg dokumentdeler

Forskrift om menerstatning ved pasientskader

Dato	FOR-2021-03-01-622
Departement	Helse- og omsorgsdepartementet
Avd/dir	Helserettsavdelingen
Ikrafttredelse	15.03.2021
Sist endret	FOR-2021-03-30-1058
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-2001-06-15-53-§4
Kunngjort	08.03.2021 kl. 15.25
Rettet	07.04.2021 (Del II pkt. 7.6)
Korttittel	Forskrift om menerstatning ved pasientskader

Historiske
versjoner

Endringsforskrifter

Opprett
varslings

Del
lenke

Skriv
merknad

106

Aftenposten ap.no Onsdag 10. april 2013 Verden Norge Osloby Økonomi Kultur Meninger TV Sport A-A

Siste nytt: Slik har Nord-Koreas krigshissing tidligere løst seg (s.14-49) TIPS OSS [Se i Aftenposten på nett og papir](#)

OSLO STØRSTE SYKKELMESSE
MANDAG-TORSDAG KL. 13-21
SYKLER OG UTSTYR INNTIL 50%

«Davids» sønn, Ronny Johnsen, krever at faren får større erstatning for skadene han er påført. Selv har ingen i Davids familie krav på erstatning, ettersom David ikke lenger forsørger noen.
FOTO: Stein J. Bjørge

Faren til Ronny (37) får mindre erstatning fordi han snart skal dø

En datafeil på sykehuset koster «David» livet. Nå får 60-åringen lav erstatning fordi Norsk Pasientskadeerstatning regner med at han snart skal dø av kreft.

[Anbefal](#) 153 personer anbefaler dette. [Bli den første blant vennene.](#)

Offer for datafeil

107

B) PSYKISK LIDELSE 32,5 år (391 mnd)

jfr. sakspapirene og konstante redsel og psykisk frykt for å måtte legge seg under en kniv og operere i 30 år herav 391 måneder x 30 dager x 16 timer (= 3 tanker x kr. 35,- pr tanke)	kr 1 231 650
+ jfr. sakspapirene, herav psykisk problemer/kommentarer på utseende og måtte leve uten å kunne ta en kosmetiske operasjon av magen, for frykt, redsel og lite tiltro til Norsk helsevesen i 30 år herav 391 måneder x 30 dager x 16 timer (= 8 tanker hver dag x kr. 25,- pr tanke)	kr 2 346 000
+ jfr. sakspapirene, frykt for å måtte dø for tidlig med et defekt transplantert organ uten og tørre å ta en operasjon i 30 år herav 391 måneder x 30 dager x 16 timer (= 3 tanker hver dag x kr. 100,- pr tanke)	kr 3 519 000
+ jfr. sakspapirene, utføring av uaktsomhet av helepersonell med livet som innsats, påført konstant frykt og redsel for pårørende og pasient og manglende respekt for mitt liv. herav 391 måneder x 30 dager x 16 timer (= 1 tanker hver dag x kr. 350,- pr tanke)	kr 3 519 000
Totalt økonomisk menerstatning ved manglende livs utfoldelse Psykisk lidelse:	kr 10 615 650
Totalt menerstatning ved manglende livs utfoldelse Fysisk/Psykisk lidelse:	kr 13 716 560
Totalt økonomisk tap og menerstatning ved manglende livs utfoldelse Fysisk/Psykisk lidelse:	kr 15 081 546

108

NFFE-møte 7

Diskrimineringserstatning, Covid 19-problemstillinger og ny menforskrift

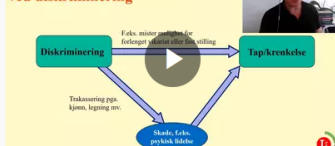
Vår møte 2021 | Tilgang er inkludert ved NFFE-medlemskap

Videoene kan forstørres. Trykk play og deretter nederst til høyre

Temaet er nyere rettspraksis og andre nyheter i personskaderetten. Det blir ikke utelukkende en «dom for dom»-gjennomgang, men vi vil forsøke å sette flere av avgjørelsene inn i et mer helhetlig system. Sentrale emner er blant annet:

- Ny menerstatningsforskrift: en oversikt
- Diskrimineringserstatning - innblikk i et relativt nytt erstatningsrettslig område, oversikt over regelverk og presentasjon av et hjelpeskjema
- Rettspraksis om «de fire vilkår» fra siste halvår.
- Rekkevidden av bilansvaret, med vekt på bal. § 2 b), statusbilde
- Covid-19 og yrkesskadeforsikring – «hvor er vi, og hvor skal vi?». Status i regelverk og enkeltsaker, og kvalifisert gjetting på fremtiden.

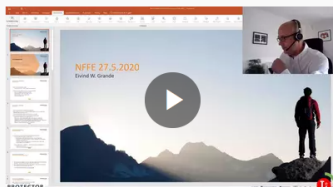
Perspektiver på erstatning ved diskriminering

Professor Morten Kjelland
Universitetet i Oslo

Lysbildene

Hjelpeskisse

Advokat Elvind W. Grande
Protector forsikring

Lysbildene

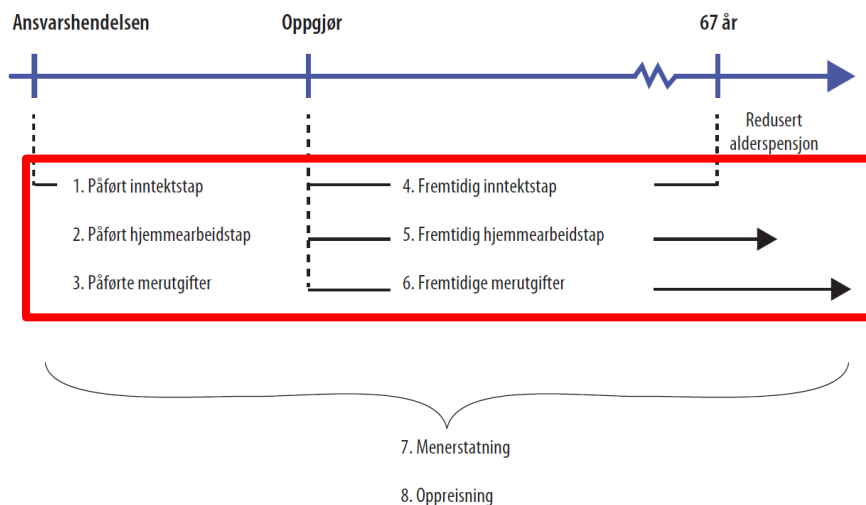

Advokat Marita Mellingen og Maria
K. Ravnå
Helseklage

Lysbildene

109

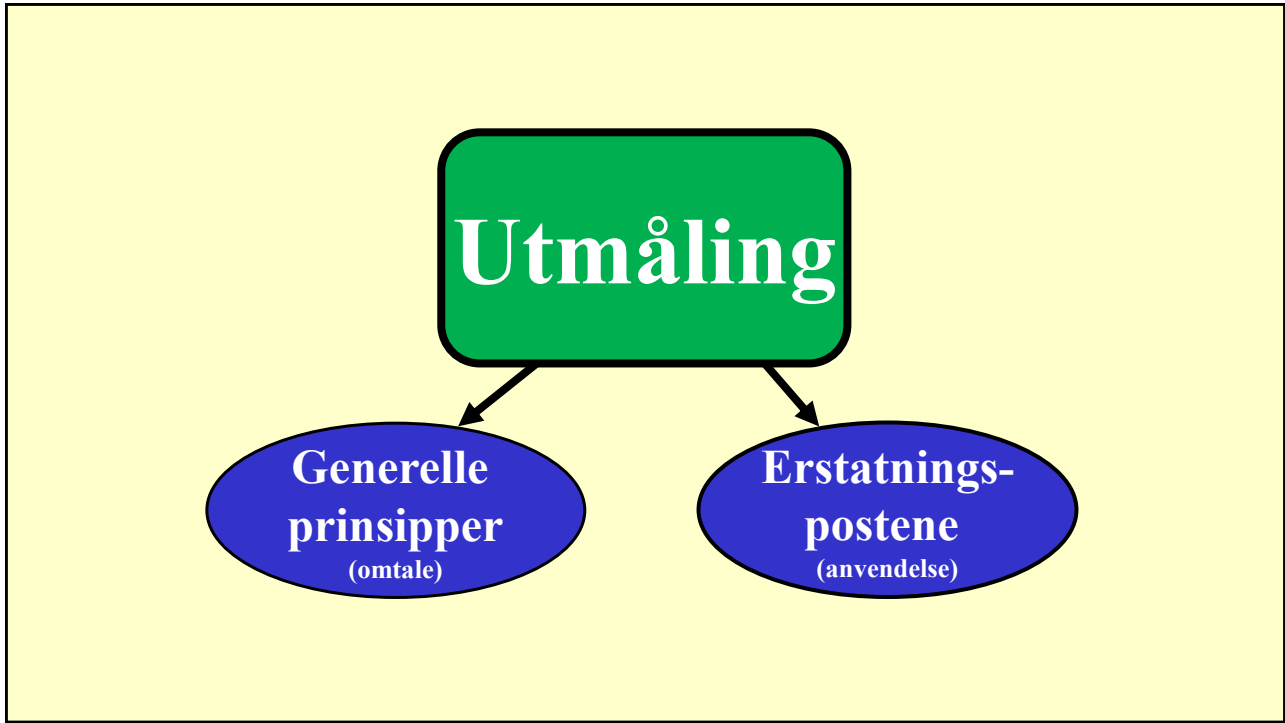
Erstatningspostene - oversikt og skjæringstidspunkt

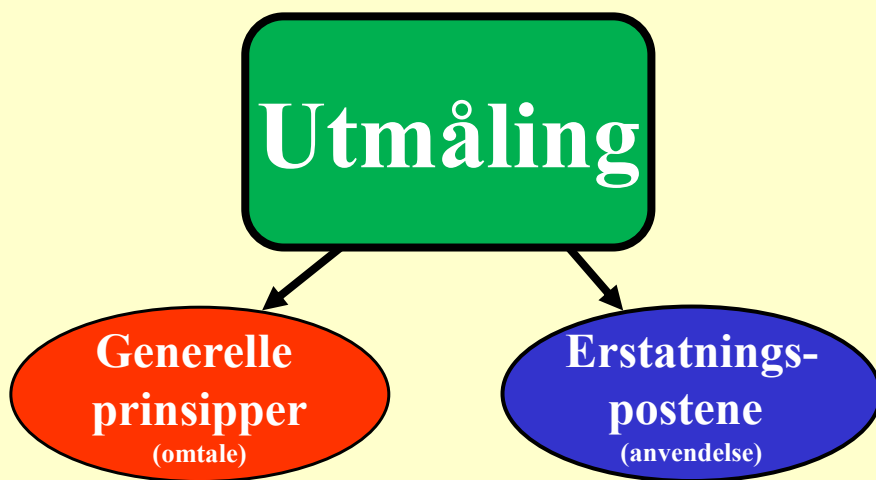
110

111

112

113

Generelle utmålingsprinsipper

① begrepet «full erstatning»

114

Generelle utmålingsprinsipper

① begrepet «full erstatning»

Ølberg (Rt. 1993 s. 1524):

«[K]jernen i erstatningsretten [er] at skadelidte ikke skal komme økonomisk dårligere ut med skaden enn om denne ikke var inntruffet.»

Differansebetraktning
(årsaksbetraktning)

115

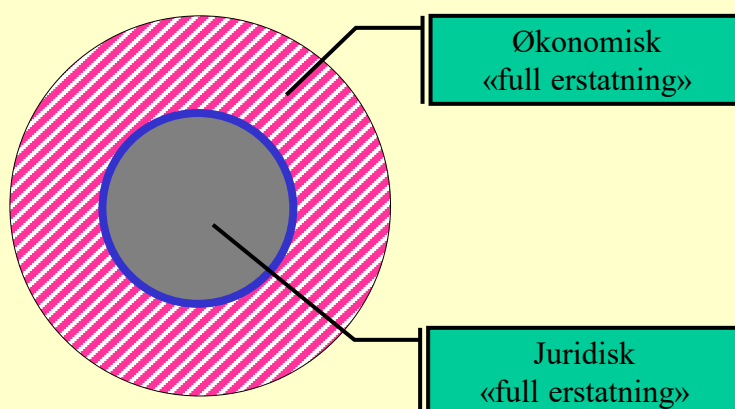
Generelle utmålingsprinsipper

– begrepet «full erstatning» er juridisk

116

Generelle utmålingsprinsipper

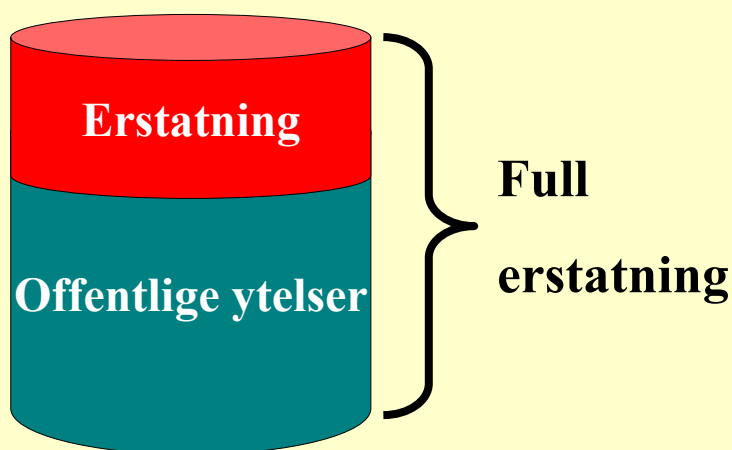
– begrepet «full erstatning» er juridisk

117

Generelle utmålingsprinsipper

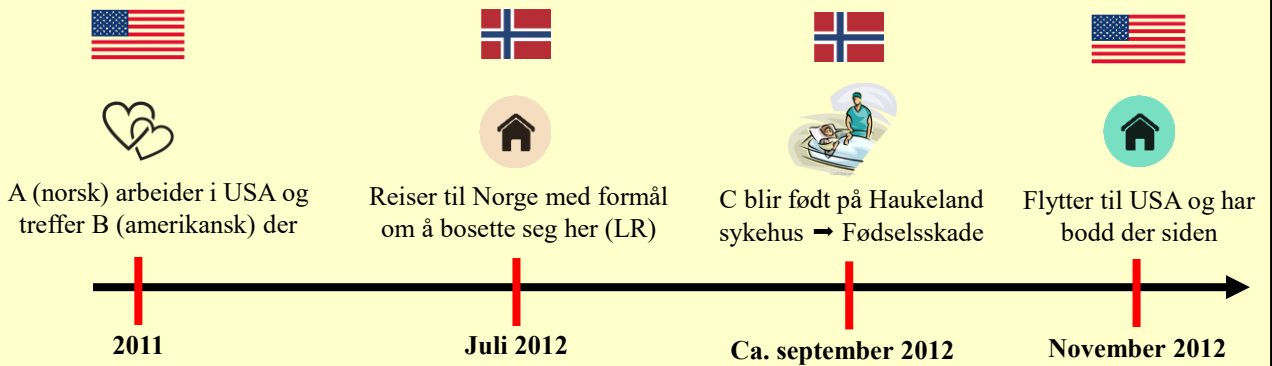
② supplementsprinsippet

118

Supplementsprinsippet

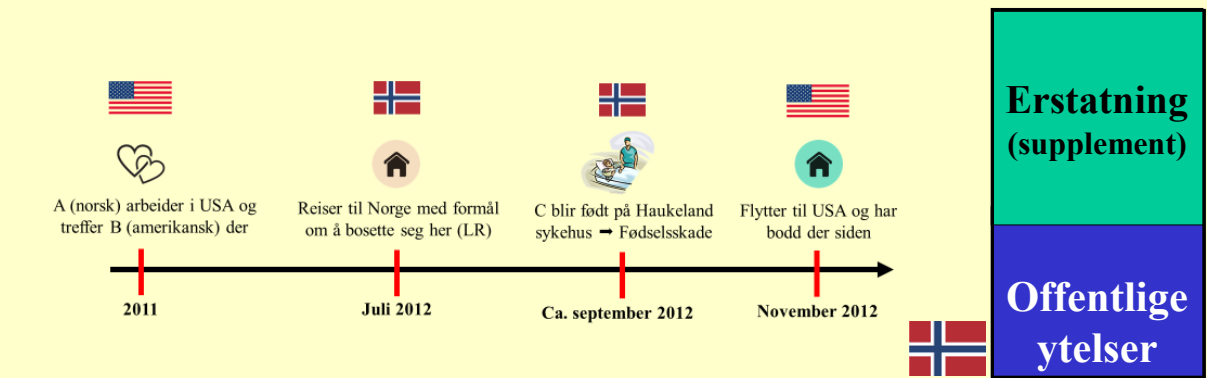
Amerika (HR-2022-1132-A)

119

Supplementsprinsippet

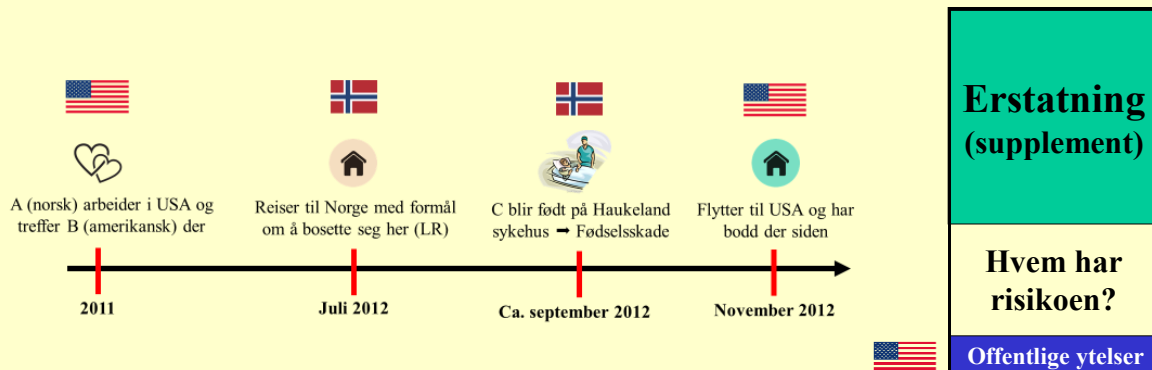
Amerika (HR-2022-1132-A)

120

Supplementsprinsippet

Amerika (HR-2022-1132-A)

121

Supplementsprinsippet

Amerika (HR-2022-1132-A)

«Juridisk teori har i liten grad tatt for seg spørsmålet jeg behandler her. Jeg nevner likevel drøftelsen til Morten Kjelland i Syse mfl., Pasientskaderett, 2011 side 406-407. Han kommenterer problemstillingen og fremhever at temaet «reiser en rekke intrikate spørsmål i skjæringsfeltene mellom erstatningsrett, velferdsrett og internasjonal rett». I tilknytning til en gjennomgang av Pasientskadenemndas vedtak i PSN-2009-13 uttaler han at han ikke vil «utelukke» at et valg om å flytte til utlandet kan være «rimelig», for eksempel som følge av sterk tilknytning til landet. Jeg forstår dette slik at han åpner for at det i slike tilfeller bør gis erstatning basert på den faktiske situasjonen i det aktuelle landet.

Kildene gir ikke noen klare svar på spørsmålet om hvordan erstatningen skal utmåles hvor skadelidte bor i utlandet på oppgjørstidspunktet, og dermed ikke mottar norske trygdeytelser. Jeg synes nok likevel de peker i retning av at den faktiske situasjonen – i hvert fall i utgangspunktet – må være avgjørende ved utmålingen: Det må vurderes hvilke offentlige ytelser skadelidte mottar i hjemlandet, og det individuelle tapet må beregnes på det grunnlaget. Beregningen kan ikke basere seg på norske velferdsytelser som skadelidte ikke får.»

(avsnitt 58–59)

122

Generelle utmålingsprinsipper

③ tapsbegrensningsplikten

Generelt

↳ «Skadelidte har en generell plikt til å begrense sitt tap», jf. *Psykolog* (Rt. 2003 s. 1358)

Konkrete utforminger – plikt til å

↳ **uttømme offentlige ytelser**, se *Psykolog* (Rt. 2003 s. 1358)

↳ **utnytte restarbeidsevnen**, jf. bl. a. skl. § 3-1 (2), 1p

↳ **omfordele arbeidsoppgaver i hjemmet**, se *Kåsa* (Rt. 2000 s. 441)

↳ **begrense merutgifter til det «nødvendige og rimelige»**
se *Bråtane* (Rt. 2002 s. 1436), *Rott* (Rt. 1999 s. 1967), *Tysker* (Rt. 1975 s. 670) mv.

123

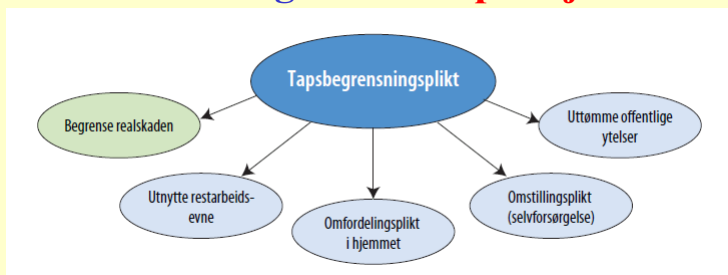
Generelle utmålingsprinsipper

③ tapsbegrensningsplikten

Generelt

↳ «Skadelidte har en generell plikt til å begrense sitt tap», jf. *Psykolog* (Rt. 2003 s. 1358)

Konkrete utforminger – se disposisjonen side 9

124

Generelle utmålingsprinsipper

+ berikelsesfradragsprinsippet

Generelt

- ↳ Skadelidte skal ikke «tjene på skaden»
- ↳ Følger av den negative siden ved prinsippet om full erstatning
- ↳ Følger også uttrykkelig av flere høyesterettsdommer

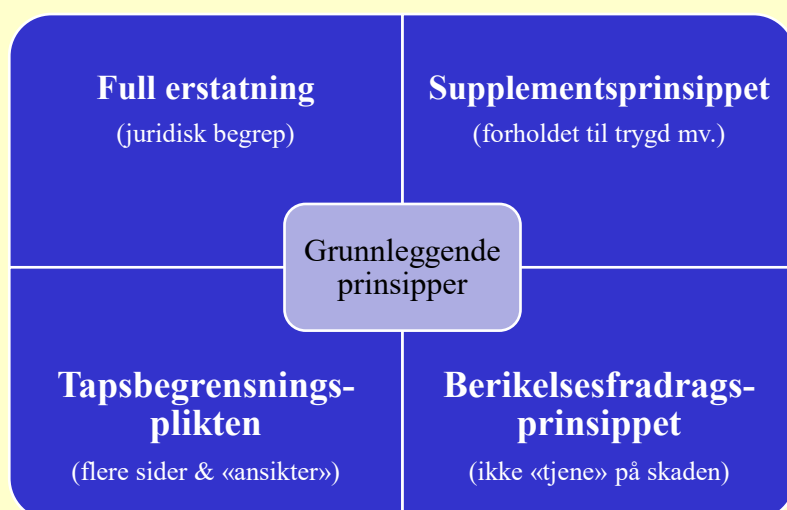
Rettspraksis:

Lauritsen (Rt. 1968 s. 278): «... ved beregningen av skadelidtes tap i alminnelighet blir å ta i betraktning oppnådde fordeler som f.eks. sparte utgifter til klær eller reiser ...» (s. 280)

Skalle (Rt. 1997 s. 883): «det er tatt hensyn til sparte reiseutgifter og fagforeningskontingent» (s. 889)

125

Erstatningsutmåling

126

Utmåling

Generelle
prinsipper

Erstatnings-
postene

Disposisjonsheftet s. 8 f.

127

Utmåling

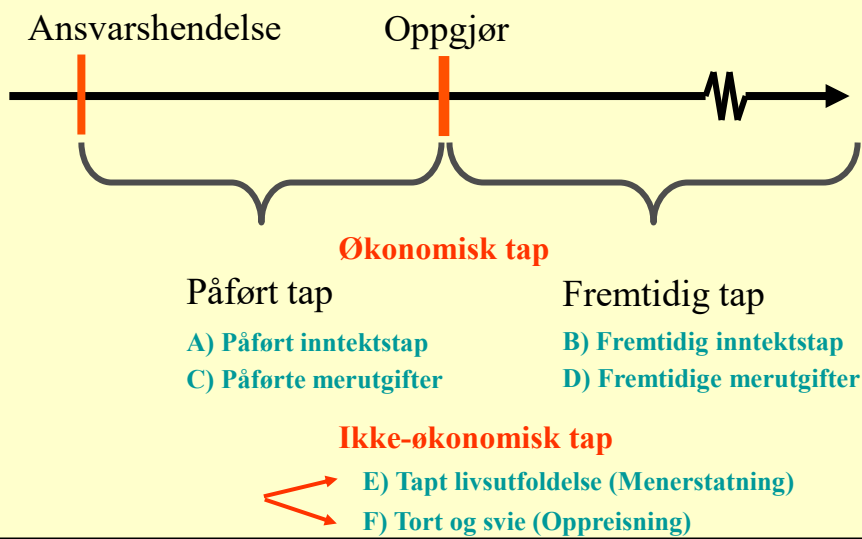
Generelle
prinsipper

Erstatnings-
postene

128

Erstatningspostene

– en oversikt

129

HR-2024-2188-A

Instans

Norges Høyesterett – Dom

Dato

2024-11-29

Publisert

HR-2024-2188-A

Stikkord

Erstatningsrett. Yrskesskade. Oppgjørstidspunkt.

Sammendrag

En høytlojnet arbeidstaker som ble ufor, hadde krav på yrkesskadeerstatning for tapt inntekt og tap av fremtidig inntekt. Erstatning for tapt inntekt utmåles individuelt, mens erstatning for tap av fremtidig inntekt fastsettes sjablonmessig, jf. forskrift 21. desember 1990 nr. 1027 § 2-3. Fastsetting av tidspunktet for overgangen fra tapt inntekt til tap i fremtidig inntekt - oppgjørstidspunktet - kan derfor ha derfor stor økonomisk betydning. I tvisten mellom arbeidstakeren og forsikringselskapet om fastsetting av oppgjørstidspunktet kom Høyesterett som de tidligere instanser til at tidspunktet var avtaletidspunktet dersom partene var enige, eller domstidspunktet ved domstolsbehandling. Dette var i samsvar med det alminnelige erstatningsrettslige oppgjørstidspunktet, og forskriften § 2-3 kunne ikke medføre noen annen løsning. Dommen gir veiledning om utmåling av erstatning for tapt inntekt ved yrkesskade. (Rt-sammendrag) Henvvisninger: Forskrift om standardisert erstatning etter yforsl. (1990) §2-3

Nøkkelavsnitt

A27, A41, A51, A53, A54, A55

Saksgang

Oslo tingrett TOSL-2021-144392 – Borgarting lagmannsrett LB-2023-26689 – Høyesterett HR-2024-2188-A, (sak nr. 24-027979SIV-HRET).

Parter

Tryg Forsikring (advokat Jo Gjennestad – til prøve) mot A (advokat Øyvind Vidhammer).

Forfatter

Dommerne Knut Erik Sæther, Christian Lund, Are Stenvik, Arne Ringnes og Aage Thor Falkanger.

Sist oppdatert

2024-12-05

Henvisninger i teksten

Gjeldsbrevlova (1939) §5 | Skadeserstatningsloven (1969) §3-1, §3-2a, kap3 | Yrskesskadeforsikringsloven (1989) §3, §11, §12, §13 | Forskrift om standardisert erstatning etter yforsl. (1990) kap 3 | Tvisteloven (2005) §20-2, §20-5

parat Parat24

Søk Q Norsk

Yrskesskadeerstatning

En helikopterpilot, som Parat har ført sak på vegne av, har nå fått fullt medhold i Høyesterett.

Parat-medlem fikk fullt medhold i Høyesterett

En tidligere helikopterpilot, som Parat har ført sak for i rettssystemet, fikk nylig fullt medhold av Høyesterett i krav om yrkesskadeerstatning.

130

Professor dr. juris Morten Kjelland
Undervisning, Lexia Onboardingkurs

65

HR-2025-978-A

Instans

Norges Høyesterett – Dom

Dato

2025-05-23

Publisert

HR-2025-978-A

Stikkord

Erstatningsrett, Yrskade, Ulføhet, Erstatningsberegning

Sammenheng

En servicengienar som var blitt 100 % arbeidsufør på grunn av en arbeidsulykke, gjorde gjeldende at erstatningen for tap i fremtidig inntekt under arbeidsgiverens yrskadeforsikring skulle fastsettes på grunnlag av en individuell utmåling etter skadeserstatningslovens regler. Forsikringssekskapet ville fastsette erstatningen på ordnær nåle eller forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrskadeforsikring. § 13 andre ledd, noe som ville gi en langt lavere erstatning. Høyesterett kom til at yrskadeforsikringsloven § 3 ikke ga rett til individuell utmåling av erstatningen. Det var heller ikke grunnlag for å gjøre unntak fra forskriftens regler om standardisert erstatning. Risikoen for underkompensasjon på grunn av forsikrers inntektsgrense på 10 G forelå allerede da forskriften ble vedtatt. At kapitaliseringsrenten etter skadeserstatningsloven var redusert uten at dette var fulgt opp i yrskadeforsikringsloven, var et forhold som rammet alle som var omfattet av forskriften. Det er dessuten på gang et arbeid for å øke satsene tilsvarende endringene i kapitaliseringsrente.

Dommen bidrar til klargjøring av muligheten for unntak fra forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrskadeforsikring (R-sammenheng)

Henvisninger: Skadeserstatningsloven (1969) | Yrskadeforsikringsloven (1989) §3, §13 | Forskrift om standardisert erstatning etter yrskadeforsikring (1990)

Nøkkelavsnitt

A32, A49, A50, A59, A60, A61, A62, A70

Saksangang

Agder lingsrett TÅGO-2023-92545 – Agder lagsmannsrett LA-2024-22226 – Høyesterett HR-2025-978-A, (sak nr. 24-198393SN-HRE.T)

Parter

Storebrand Livsforsikring AS (advokat Jari Rune Hemsten) og Yrskadeforsikringsforeningen (parthjelper) (advokat Kaare Andreas Sthelvig) mot A (advokat Magne Olsen) og Personskadeerstatningsfondet LTN (parthjelper) (advokat Magnus Rasmussen)

Samlet vurdering

(59)

Både utgangspunktet om full erstatning og begrensningen til «en viss» standardisering legger etter min oppfatning noen rammer for utformingen av standardiseringen sammenlignet med hva en individuell utmåling vil gi. Det er etter mitt syn samtidig et naturlig element i standardisering at det settes både et inntektstak og et inntektsgulv, slik det var i flere av de dageldende forsikringsvilkårene. I forskriften er inntektstaket satt til 10 G, som i dag utgjør 1 301 600 kroner. Partene er enige om at dette taket, og grunnerstatningen på 30 G for slike inntekter, lå innenfor forskriftshjemmelen da forskriften ble vedtatt i 1990. Selv om det har vært stilt spørsmål ved at taket ble satt til 10 G og ikke høyere, har jeg samme syn som partene på gyldigheten av forskriften da den ble gitt.

(60)

Dersom standardiseringen ligger fast, mens resultatet av en individuell utmåling utvikler seg, kan det imidlertid ikke utelukkes at vurderingen av om standardiseringen kan stå seg overfor hjemmelsloven, vil kunne bli en annen.

(61)

En åpning for å gjøre unntak fra forskriften vil gi enkelte utfordringer, slik Storebrand har pekt på. Det vil være krevende å sette en grense for når misforholdet er blitt så stort at forskriften ikke kan anvendes. I tillegg er det slik at forskriften regulerer forholdet mellom private, og premieberegninger og avsetninger er foretatt med grunnlag i forskriftens bestemmelser. På begge punkter står forskriftsgiver i en bedre posisjon enn domstolene til å foreta vurderingene. Blant annet vil forskriftsgiver kunne ivareta hensynet til forutberegnelighet ved å gi overgangsregler. Slik jeg ser det, gir disse omstendighetene grunn til noe tilbakeholdenhet ved prøvingen sammenlignet med der det er tale om offentligrettslige forbud og påbud uten slik privatrettslig virkning.

(62)

Med disse utgangspunktene blir spørsmålet om det i ettertid har skjedd såpass store endringer faktisk og rettslig at forskriften ikke lenger kan anvendes i As tilfelle. Dette må i så fall bygge på at endringene gjør at forskjellen mot det som kan anses som «full erstatning», for As del er blitt så stor at det bryter med forutsetningene for forskriftshjemmelen.

131

Erstatningspostene

– en oversikt

Ansvarshendelse

Oppgjør

Økonomisk tap

Påført tap

Fremtidig tap

A) Påført inntektstap

B) Fremtidig inntektstap

C) Påførte merutgifter

D) Fremtidige merutgifter

Ikke-økonomisk tap

E) Tapt livsutfoldelse (Menerstatning)

F) Tort og svie (Oppreisning)

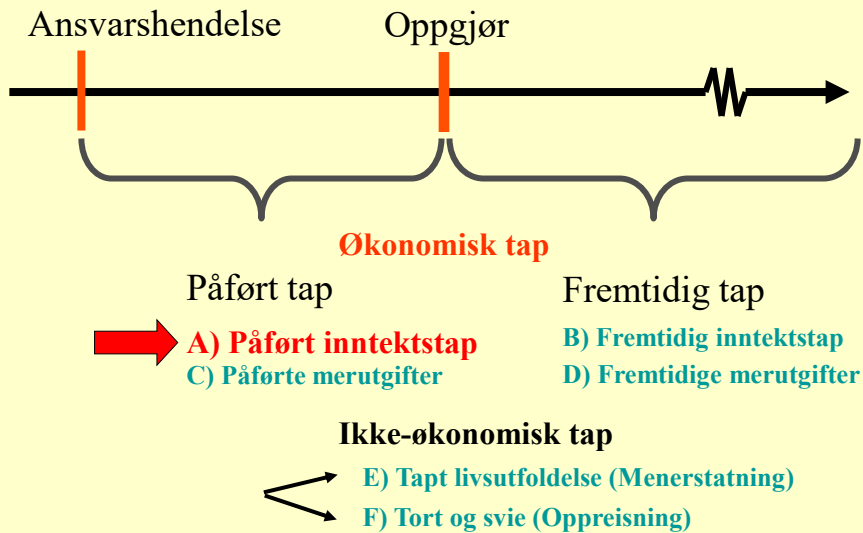
132

Professor dr. juris Morten Kjelland

Undervisning, Lexia Onboardingkurs

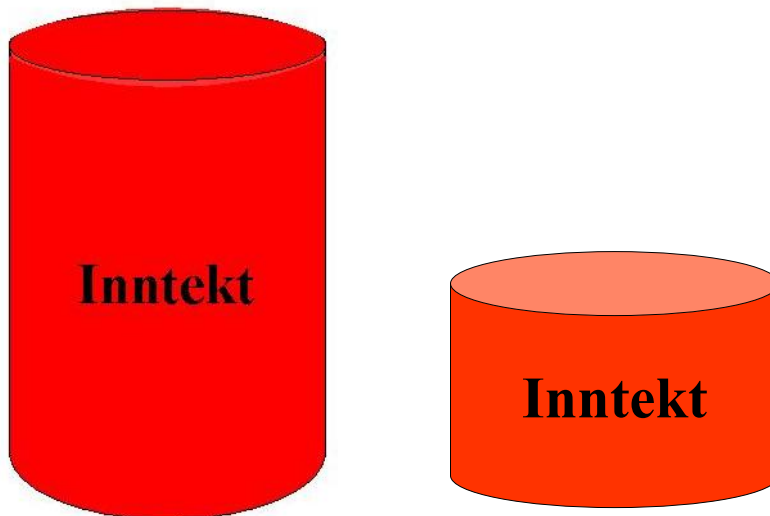
66

Erstatningspostene – en oversikt

133

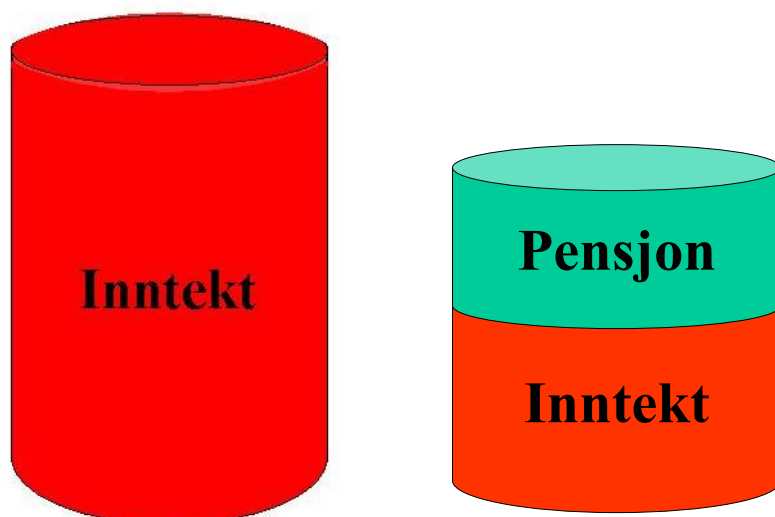
Påført inntektstap – supplementsprinsippet

134

Påført inntektstap

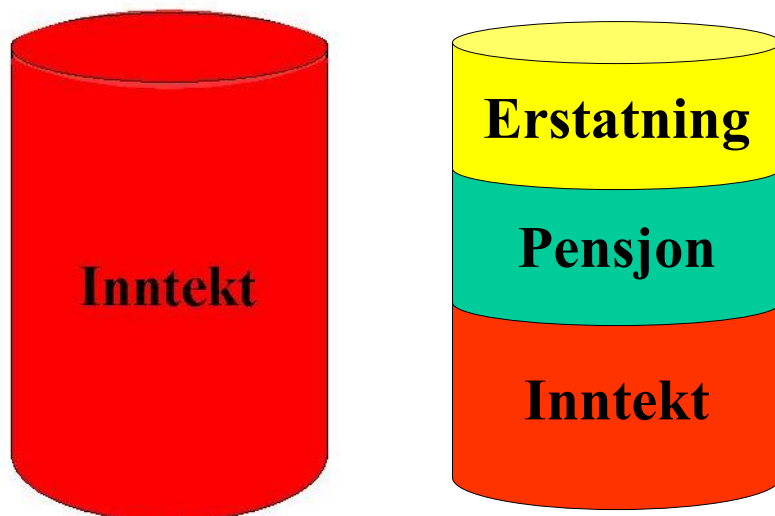
– supplementsprinsippet

135

Påført inntektstap

– supplementsprinsippet

136

Påført inntektstap

– tapsbegrensningsplikten

Generelt

- Skadelidte plikter å utnytte inntektsevnen

Konkret uttrykt i skl. § 3-1 (2), 1p

«Erstatning for tap i inntekt og framtidig erverv fastsettes særskilt og under hensyn til skadelidtes **muligheter for å skaffe seg inntekt ved arbeid** som med rimelighet kan ventes av ham på bakgrunn av hans evner, utdanning, praksis, alder og muligheter for omskolering.»

137

Påført inntektstap

– skatteplikt

Hjemmel

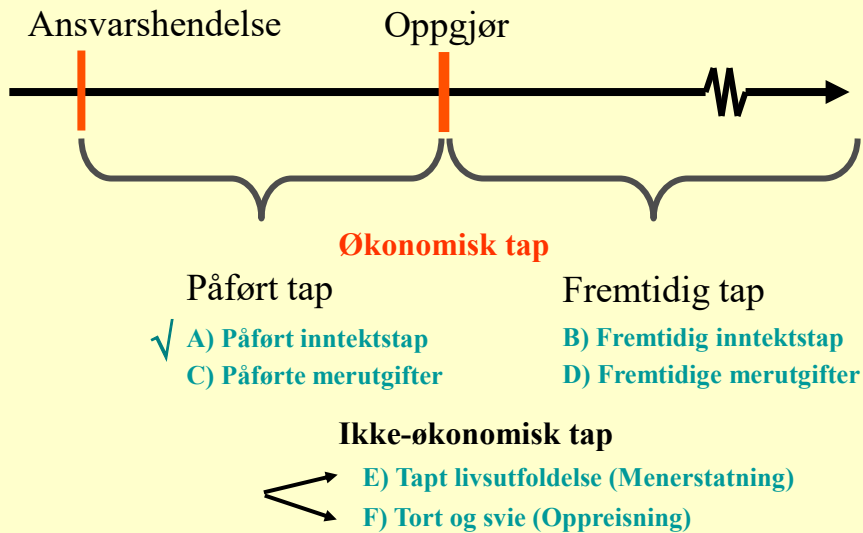
- Skatteloven 1999 §§ 5-1, jf. 5-10 (1) bokstav c): «ytelser som trer i stedet for arbeidsinntekt»
- Surrogatsynspunkt

Bruttofisering

- Formål: skadelidte skal ha full erstatning
- Skattepåslag (skattetillegg): bruttofisering

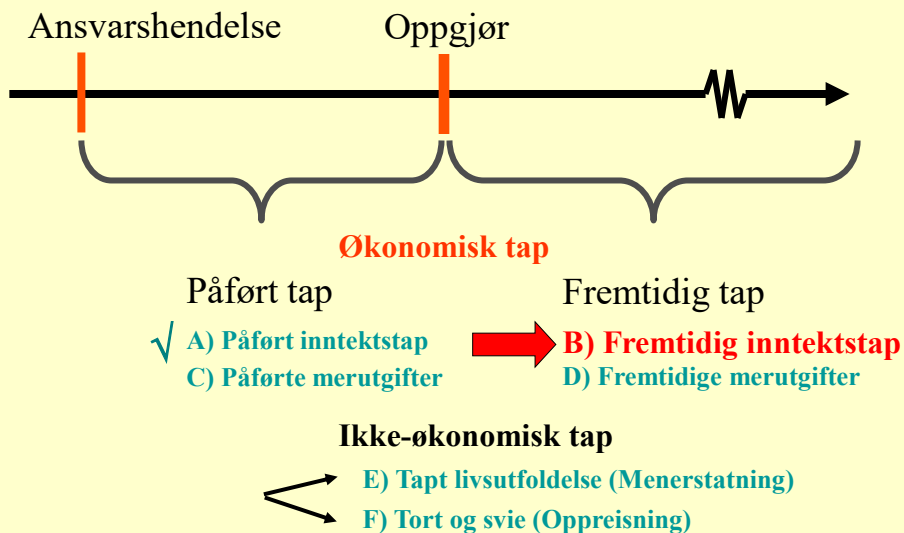
138

Erstatningspostene – en oversikt

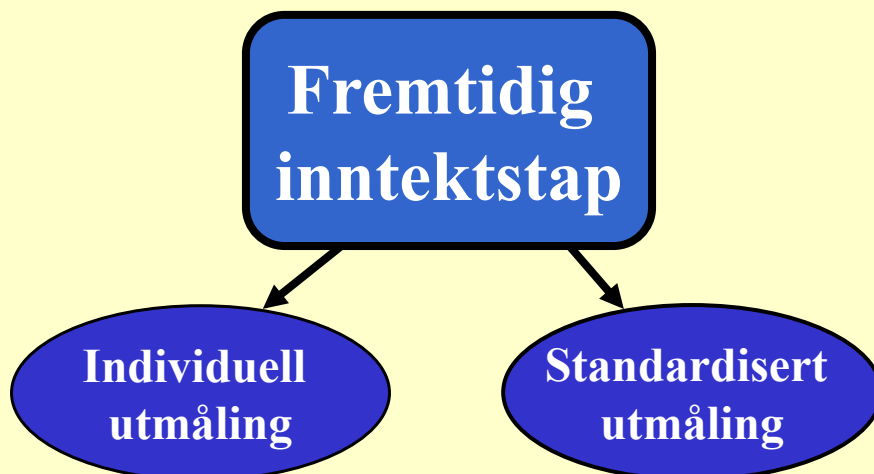

139

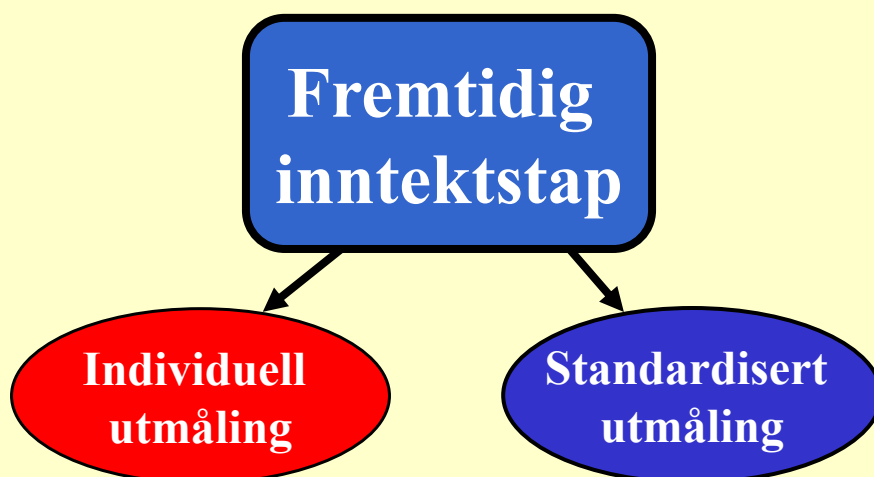
Erstatningspostene – en oversikt

140

141

- skl. § 3-1
- bal. § 6, jf. skl. kap. 3
- passkl. § 4 (1), jf. skl. kap. 3
- mv.

142

Fremtidig inntektstap

Hovedregelen

- ↳ Prinsippet om full erstatning, jf. bl. a. skl. § 3-1 (1)

Differansebetraktning

- ↳ Fremtidig økonomisk situasjon med skaden
 - konkret sannsynlighetsvurdering
- ↳ Fremtidig økonomisk situasjon uten skaden
 - utgangspunkt: antatt inntekt i det året oppgjøret skjer (basisåret)
 - tapte pensjonspoeng er erstatningsmessig, se *Ølberg* i Rt. 1993 s. 1524
 - karriereutvikling, se *Dykker* i Rt. 2003 s. 338
 - unge skadelidte; kobling mot skl. § 3-2a (standarderstatning)

Tapsperioden

- ↳ Det prinsipielle utgangspunktet vs. «presumsjonen» (67 år)

143

Fremtidig inntektstap

Særlig om ikke-innberettete inntekter

- ↳ Materiell regel vs. bevis + etterfølgende reaksjoner ...

Supplementsprinsippet/offentlige ytelser

- ↳ Gjelder tilsvarende; prognoser over fremtidens ytelser; skl. § 3-1 (3), 1p

Tapsbegrensningsplikten

- ↳ Gjelder tilsvarende: utnytte restarbeidsevne + uttømme offentlige ytelser

Bevis

- ↳ Sannsynliggjøring vs dokumentasjon; kun krav om sannsynlighet(sovervekt)

144

Erstatningsrett

– utmåling: hovedlinjer og utvalgte emner

00:10:00
000

Start

Clear

Professor dr. juris Morten Kjelland

145

Fremtidig inntektstap

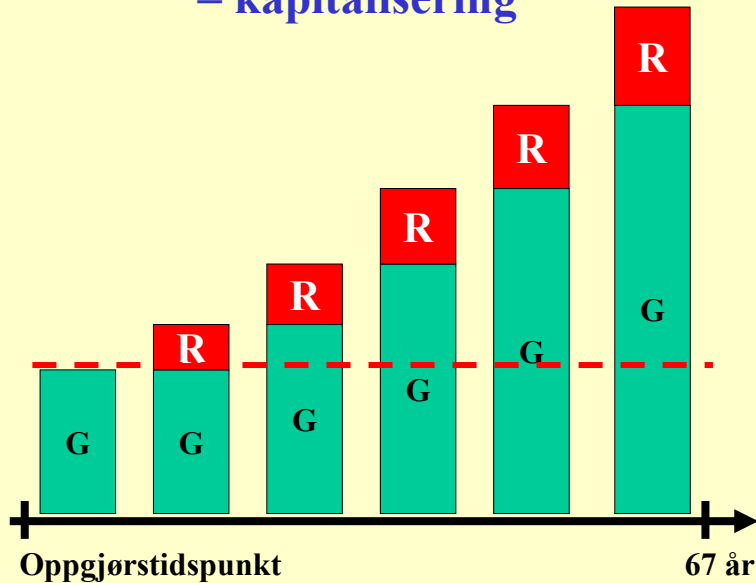
– kapitalisering

Bakgrunnen

- ↳ Skadelidte får utbetalt hele erstatningen på en gang, før reelle tapsår
- ↳ Skadelidte får dermed en rentefordel
- ↳ Skadelidte kan dermed klare seg med et lavere beløp på utbetalingstidspunktet (endelig oppgjør), fordi dette SAMMEN MED rentene gir full erstatning
- ↳ Gjelder samtlige fremtidige tap, men illustreres her i forhold til inntektstap

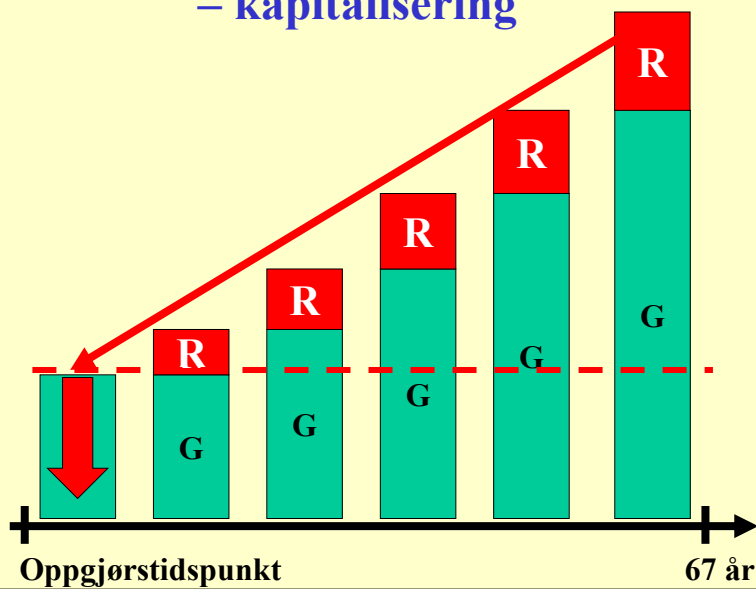
146

Fremtidig inntektstap – kapitalisering

147

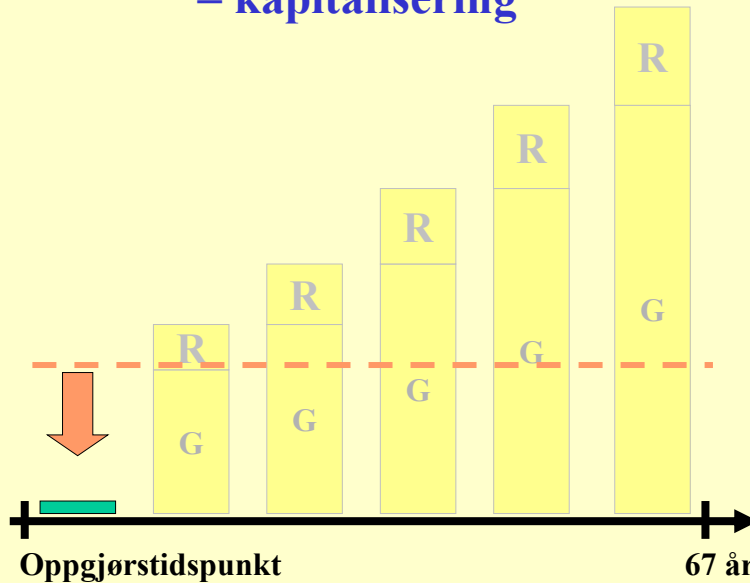
Fremtidig inntektstap – kapitalisering

148

Fremtidig inntektsstap

– kapitalisering

149

§ 3-9. (engangserstatning eller terminvise beløp, kapitaliseringsrente)

Erstatning for personskade og tap av forsørger fastsettes til en engangssum, med mindre retten av særlige grunner finner å burde fastsette erstatningen helt eller delvis til terminbeløp. Ved fastsettelse av menerstatning anses prognoser om forkortet levetid som følge av den ansvarsbetingende hendelsen ikke som en særlig grunn etter første punktum. For betaling av terminbeløp kan den erstatningsansvarlige pålegges å stille sikkerhet. Når det finnes grunn til det, kan tingretten i den rettskrets der skadelidte har alminnelig verneting,¹ etter begjæring av en part ved kjennelse helt eller delvis omgjøre terminbeløp til engangserstatning.

Kongen kan i **forskrift fastsette en kapitaliseringsrente** (realrente) som skal anvendes for å komme frem til nåverdien av fremtidig tap når erstatningen fastsettes til en engangssum. Hvis særlige hensyn tilsier det, kan retten anvende en annen rente enn den som følger av forskrift gitt i medhold av første punktum. Kongen kan fastsette en egen kapitaliseringsrente (realrente) som kan anvendes i tilfeller der erstatningen fullt ut eller delvis skal plasseres som bankinnskudd etter **vergemålsloven § 51** første ledd.

⁰ Tilføyd ved **lov 25 mai 1973 nr. 26**, endret ved **lover 14 des 2001 nr. 98** (ikr. 1 jan 2002 iflg. **res. 14 des 2001 nr. 1416**), **17 juni 2005 nr. 90** (ikr. 1 jan 2008 iflg. **res. 26 jan 2007 nr. 88**) som endret ved **lov 26 jan 2007 nr. 3**, **12 mai 2015 nr. 29** (ikr. 1 jan 2016 iflg. **res. 12 mai 2015 nr. 468** for erstatningsbetingende hendelser etter dette tidspunkt, jf. lovens del III nr. 2), **30 april 2021 nr. 27** (ikr. 1 juni 2021 iflg. **res. 30 april 2021 nr. 1335**).

150

Regjeringen.no

Søk

Søk

Tema ▼
Dokument ▼
Aktuelt ▼
Departement ▼
Regjering ▼

Du er her: [Forsiden](#) • [Dokument](#) ▼ • [Proposisjoner til Stortinget](#) • [Prop. 73 L \(2020–2021\)](#)

Del/tips

Skriv ut

Prop. 73 L (2020–2021)

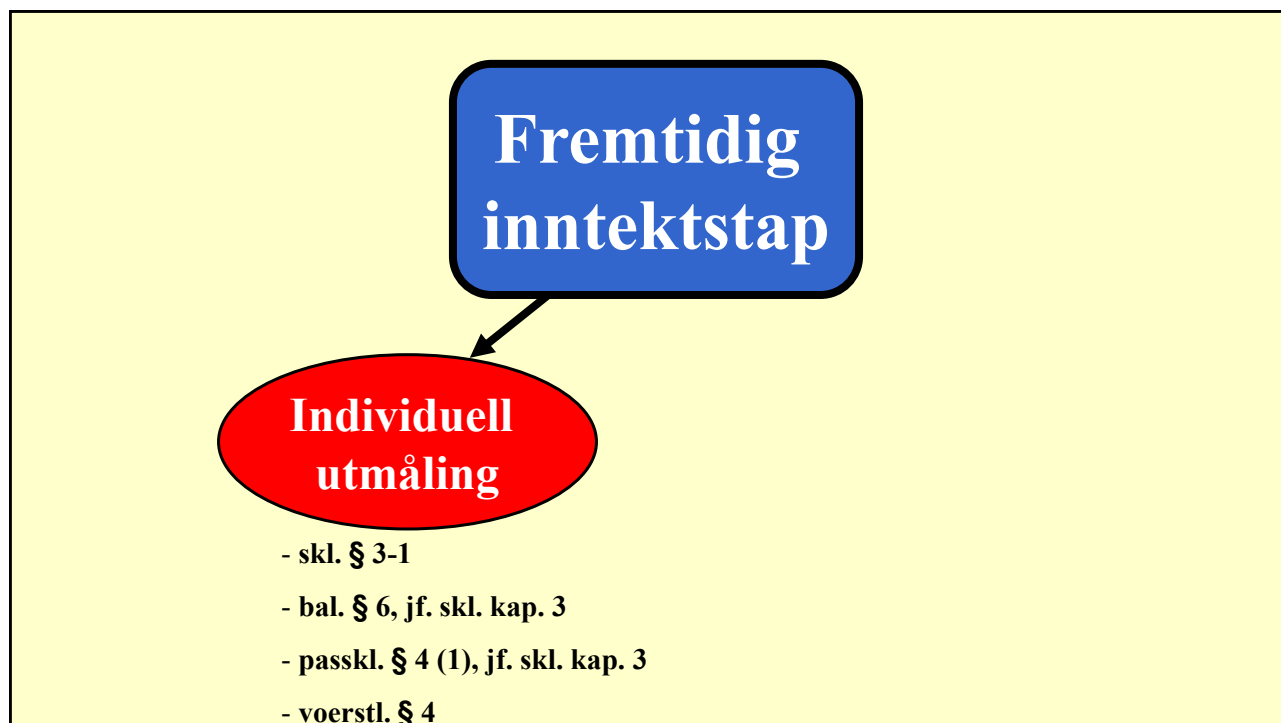
Endringer i skadeserstatningsloven (kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning)

Justis- og beredskapsdepartementet

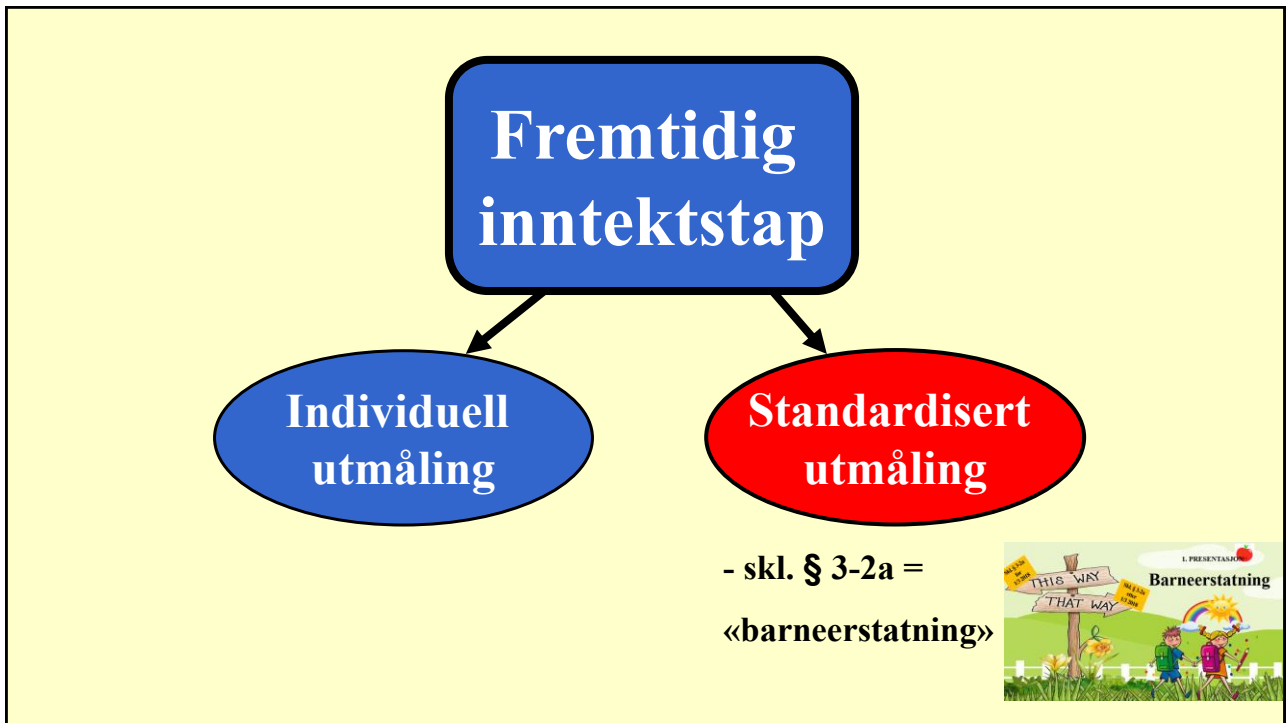
Det er i dag opp til domstolene å fastsette hvilken kapitaliseringsrente som skal benyttes når de utmåler personskadeerstatning. Formålet med lovforslaget er å legge til rette for at kapitaliseringsrenten kan fastsettes i forskrift og dermed uavhengig av eventuelle tvister som måtte komme opp for domstolene. Dersom kapitaliseringsrenten fastsettes i forskrift, vil dette forenkle erstatningsoppgjørene, gi aktørene og partene større forutberegnelighet og forebygge tvister.

Lovforslaget går ut på at den kapitaliseringsrenten som fastsettes i forskrift, skal gjelde generelt. Departementet foreslår likevel også å lovfeste at dersom særlige hensyn tilsier det i en konkret sak, kan retten bruke en annen rente ved utmålingen av engangserstatningen enn den som følger av forskrift.

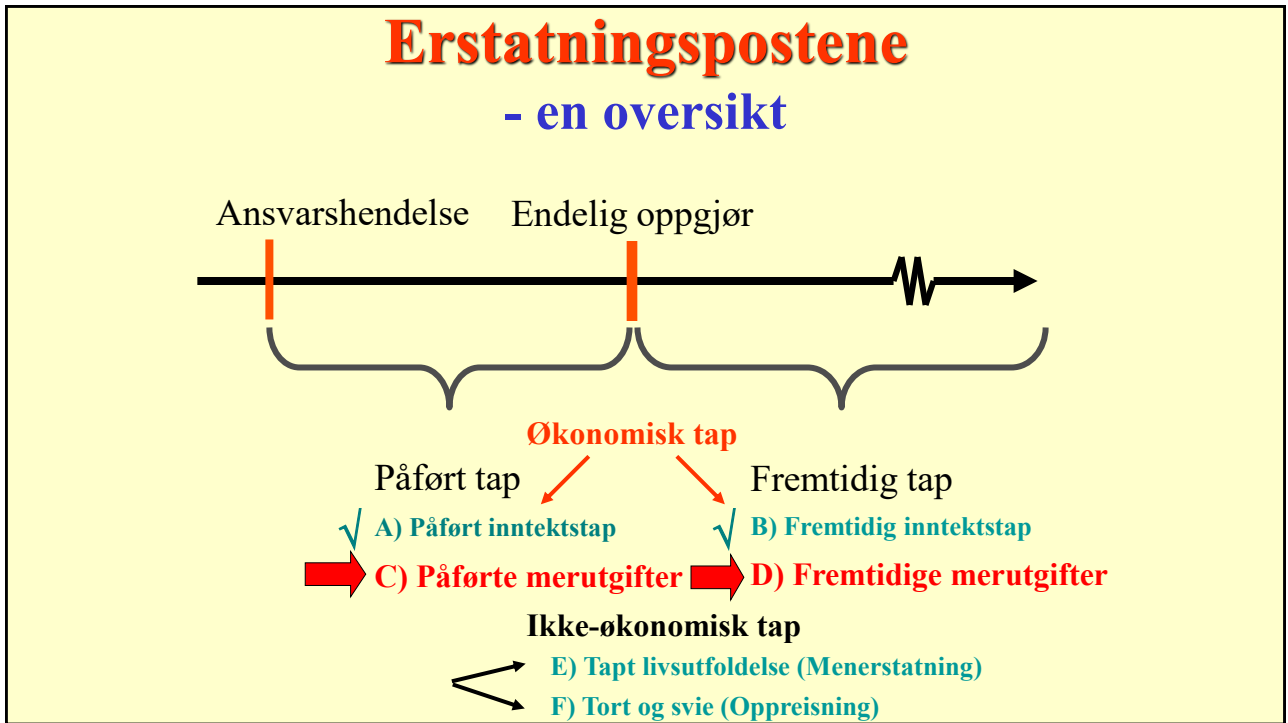
151

152

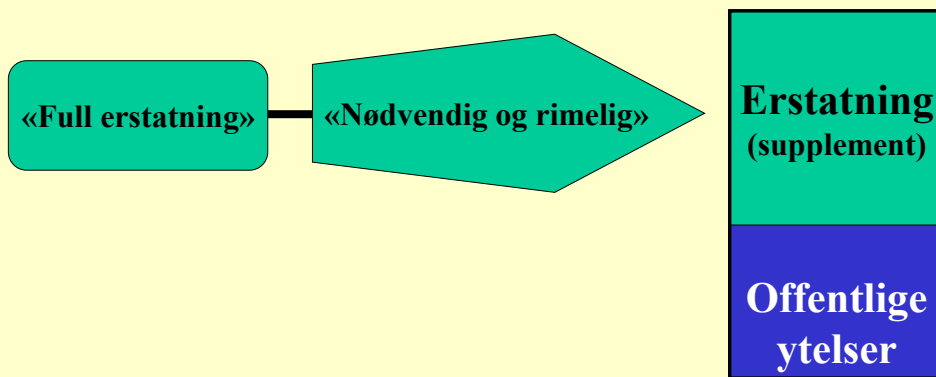

153

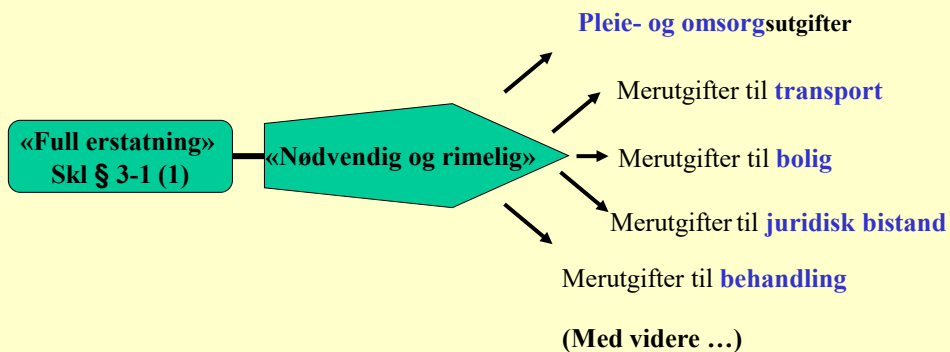
154

«Full erstatning» ved utmåling av *merutgifter*

155

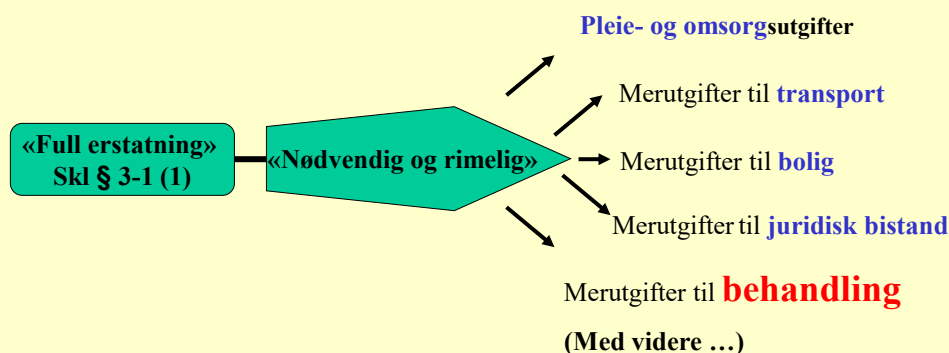
Noen rettslige hovedprinsipper og begreper - mange ulike typer merutgifter

156

Noen rettslige hovedprinsipper og begreper

- mange ulike typer merutgifter

157

«Aktiv» forelesningsdel - utmåling

Oppgave 2 – tvisten om behandlingsutgiftene

Vi leser oppgaven om Belinda, og vurderer
utmålingsspørsmålet ...

158

Behandlingsutgifter

Generelt prinsipp – Psykolog (Rt. 2003 s. 1358)

«Når det ... gjelder de mer *alternative behandlingsformer*, må det – slik jeg ser det – trekkes en grense mot det som ikke kan anses medisinsk relevant.» (dommens avsnitt 44)

↳ Behandlingstiltaket må medisinsk **effekt**

Svar på oppgave 2: Rott (Rt. 1999 s. 1967)

↳ Kort om saksforholdet/behandlingsformene

EMG-biofeedback
Keleringsbehandling
Thalamusstimulering

↳ Høyesteretts **effekt**vurdering:

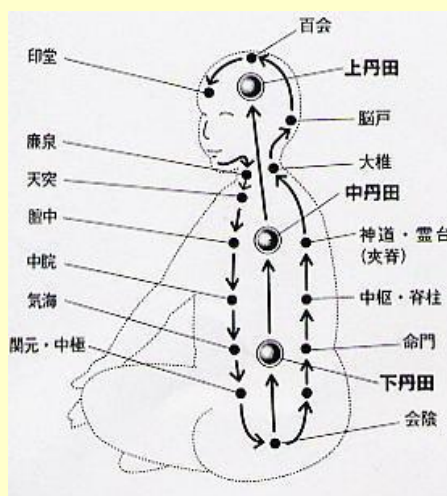
«Når det gjelder virkningene av behandlingene for Kate Rott, har den sakkyndige ut fra det skriftlige materialet i saken og sine undersøkelser av henne, konkludert med at treningsoppholdene utenlands ikke har hatt effekt på hennes funksjoner utover det som kunne oppnås ved behandling i Norge.» (s. 1974)

↳ Utfall av erstatningsvurderingen (kr/øre)

159

Behandlingsutgifter

– et blikk mot «Qi-gong»

160

Behandlingsutgifter

***Psycholog* (Rt. 2003 s. 1358)**

«Når det ... gjelder de mer **alternative behandlingsformer**, må det – slik jeg ser det – trekkes en grense mot det som ikke kan anses **medisinsk relevant**.» (dommens avsnitt 44)

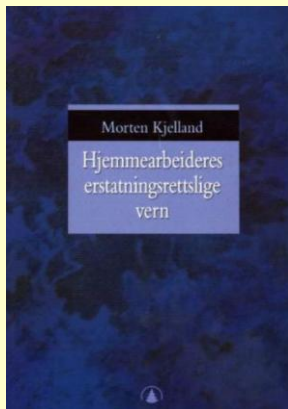
➡ **Behandlingstiltaket må medisinsk effekt**

161

Merutgifter til hjelp i eller tilknyttet hjemmet

Skadeserstatningsloven § 3-1 (2), 2p:

«Med inntekt likestilles verdien av arbeid i heimen.»

162

163

Hjemmearbeidserstatning

– begrepet «arbeid i heimen»

Vurdering Gjøremål	Ja	Nei	Rettskilde(r)
Tradisjonelt husarbeid (inne)	X		Lovteksten, ordlyden (kjernen)
Vedlikehold	X		Industriarbeider (Rt. 1998 s. 1916) Kåsa/Skarvang (Rt. 2000 s. 441)
Innkjøp o.l.	X		Bredesen (Rt. 1948 s. 345)
Hagearbeid	X		Rott (Rt. 1999 s. 1967) Kåsa/Skarvang (Rt. 2000 s. 441)
Transport	(X)		Bredesen (Rt. 1948 s. 345)
Vedlikehold av feriebolig	X	(X)	Juridisk teori NOU 2011: 16
Vedlikehold av båt		X	Lovteksten – alminnelig språkforståelse av ordlyden

164

Hjemmearbeidserstatning

– trinn 3: verdivurderingen

Kjelland, Erstatningsrett – en lærebok 2019 s. 351:

«Timevederlaget må fastsettes **konkret**, ut fra hva det faktisk koster å leie inn hjelp. I 2015 kan det lett bli tale om et timevederlag i **intervallet 150–350 kroner**, alt etter arbeidets art og tilbudet av arbeidskraft.»

165

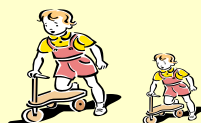
Hjemmearbeidserstatning

– trinn 3: verdivurderingen: regneeksempel

Trine:

- * skadet i en trafikkulykke
- * kombinert utearbeidende og husmor
- * makter ikke lenger å utføre tyngre husarbeid og ha omsorg for de to mindreårige barna
- * etter en omfordeling har hun fortsatt behov for hjelp
- * de sakkyndige angir hjelpebehovet til to timer hver uke

Stein:

- * elektriker
- * De arbeider sammen i huset etter han kommer hjem fra arbeid
- * jobber ofte sent
- * begrenset hvor mye han klarer å bidra

166

Hjemmearbeidserstatning

– trinn 3: verdivurderingen: regneeksempel

Beregning:

Formel/rettsregel : Antall hjelpetimer X Timevederlag = Verdien av netto hjemmearbeidstap

Formel/subsumsjon : [2 t x 52 u = 104 t] X [kr 150] ≈ Kr 15 000 netto hjemmearbeidstap

Se Disposisjonsheftet s. 5

167

Hjemmearbeidserstatning

– trinn 4: tapsperioden

168

Hjemmearbeidserstatning

– trinn 3: verdivurderingen: regneeksempel

«Arbeid i heimen»

(Trinn 1)

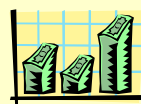
Fradragspostene

(Trinn 2)

Verdsettelsesprinsipper

(Trinn 3)

Tapsperioden

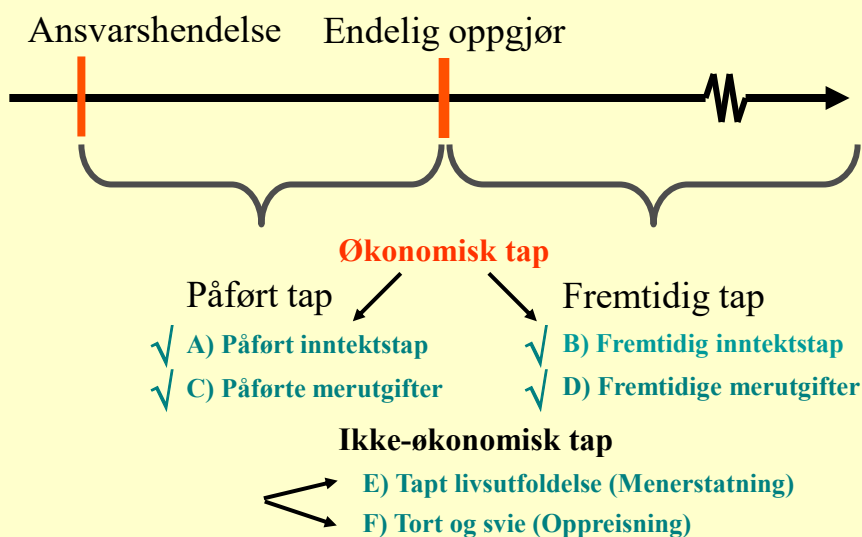
(Trinn 4)

169

Erstatningspostene

- en oversikt

170

En skisse av forsørgertapsposten

– belyst ut fra skl. § 3-4

171

Forsørgertap

– hovedkomponentene

Innsats av penger

Hjemmearbeid og omsorg
(«Bastrup»-tillegget)

Se Disposisjonsheftet s. 11

172

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 12 mnd? Send e-post til

morten.kjelland@jus.uio.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

173

174

175

En liten «domsquiz»

Hvilke(n) dommer/dom passer ikke inn?

Sphincter-ruptur
 Ask
 Løff
 Skjerping bro
 skoland
 Tankbil
 Stokke
 Martinsen

176

Hvilke(n) dommer/dom passer ikke inn?

Sphincter-ruptur	: Rt. 1998	s. 1336
Løff I	: Rt. 2008	s. 1336
Skoland	: Rt. 1993	s. 1547
Ask	: Rt. 2010	s. 1547
Skjerring Bro	: Rt. 1996	s. 1473
Stokke	: Rt. 1999	s. 1473

177

2

2. KURSMATERIELL

[illegible]

178

3. INNLEDNING

3.1 Bakgrunnskunnskap

3.2 Ikraftsetting og overgangsregel

179

3.1

Bakgrunnskunnskap

Personskadeerstatningsutvalget – oppnevnt i juni 2008

«Personskadeerstatningsutvalget gis i oppdrag å utrede og utarbeide forslag til lovbestemmelser som standardiserer reglene om utmåling av ... skadeserstatning ...

I denne forbindelse skal også ... § 3-2a om standardisert erstatning til barn ... og lov om yrkesskadeforsikring vurderes på nytt ...»

180

3.1

Bakgrunnskunnskap

Personskadeerstatningsutvalget – oppnevnt i juni 2008

«Personskadeerstatningsutvalget gis i oppdrag å utrede og utarbeide forslag til lovbestemmelser som **standardiserer** reglene om utmåling av ... skadeserstatning ...

I denne forbindelse skal også ... § 3-2a om **standardisert erstatning til barn** ... og lov om yrkesskadeforsikring vurderes på nytt ...»

NOU 2011: 16 Standardisert personskadeerstatning

181

3.2

Ikraftsetting og overgangsregel

Forskriften § 5 (2): Forskriften gjelder for tilfeller der den erstatningsbetingende hendelsen finner sted etter forskriftens ikrafttredelse.

182

4. BARNEERSTATNING – GAMMEL SKL. § 3-2a

4.1 Lovtekst og nummerering

4.2 Vilkår

4.3 Utmåling

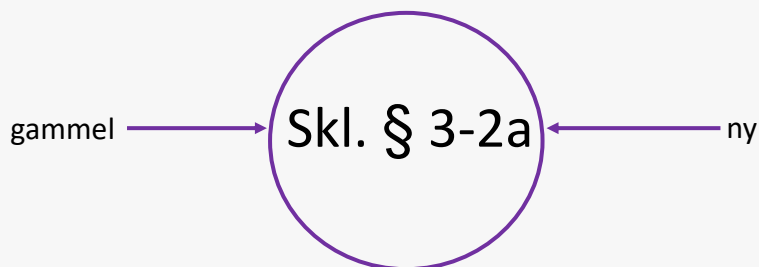
4.4 Virkeområde – herunder forholdet til gammel skl. § 3-3

4.5 Aktuelle erstatningsposter i tillegg til gammel skl. § 3-2a

183

4.1

Nummerering

184

Barneerstatning

– skader skjedd før 1. mars 2018

Hjemmel og dekningsformål

- skl. § 3-2a
- skadelidte under 16 år på skadetiden (= skadehandlingstidspunktet)
- kompenserer for både inntektstap og tapte livsutfoldelse

Utmålingssystemet

- 40 G (grunnbeløpet; kr 130 160) ved 100 % medisinsk invaliditet
- Bruke G på oppgjørstidspunktet, se *Skoletur* (Rt. 1997 s. 1044)
- Reduseres forholdsmessig ved lavere invaliditetsgrad
- Minstegrense på 15 % medisinsk invaliditet

185

4.5 Erstatningsposter – gammel skl. § 3-2a		
Erstatningspost	Gammel barneerstatning	Rettsgrunnlag
Påførte merutgifter	JA	
Fremtidige merutgifter	§ 3-1	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Påført hjemmearbeidstap		
Fremtidig hjemmearbeidstap		
Påført inntektstap		
Fremtidig inntektstap	JA	
Menerstatning	Gammel § 3-2a	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Oppreisning	JA § 3-5	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4

186

4.5 Erstatningsposter – gammel skl. § 3-2a		
Erstatningspost	Gammel barneerstatning	Rettsgrunnlag
Påførte merutgifter	JA	
Fremtidige merutgifter	§ 3-1	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Påført hjemmearbeidstap		
Fremtidig hjemmearbeidstap		
Påført inntektstap		
Fremtidig inntektstap	JA	
Menerstatning	Gammel § 3-2a	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Oppreisning	JA § 3-5	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4

187

4.5 Erstatningsposter – gammel skl. § 3-2a		
Erstatningspost	Gammel barneerstatning	Rettsgrunnlag
Påførte merutgifter	JA	
Fremtidige merutgifter	§ 3-1	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Påført hjemmearbeidstap		
Fremtidig hjemmearbeidstap		
Påført inntektstap	NEI	Rt. 2008 s. 1336 avsnitt 37 og Rt. 2009 s. 425
Fremtidig inntektstap	JA	
Menerstatning	Gammel § 3-2a	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Oppreisning	JA § 3-5	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4

188

4.5

Erstatningsposter – gammel skl. § 3-2a

Erstatningspost	Gammel barneerstatning	Rettsgrunnlag
Påførte merutgifter	JA	
Fremtidige merutgifter	§ 3-1	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Påført hjemmearbeidstap		
Fremtidig hjemmearbeidstap		
Påført inntektstap	NEI	Rt. 2008 s. 1336 avsnitt 37 og Rt. 2009 s. 425
Fremtidig inntektstap	JA	
Menerstatning	Gammel § 3-2a	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Oppreisning	JA § 3-5	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4

189

4.5

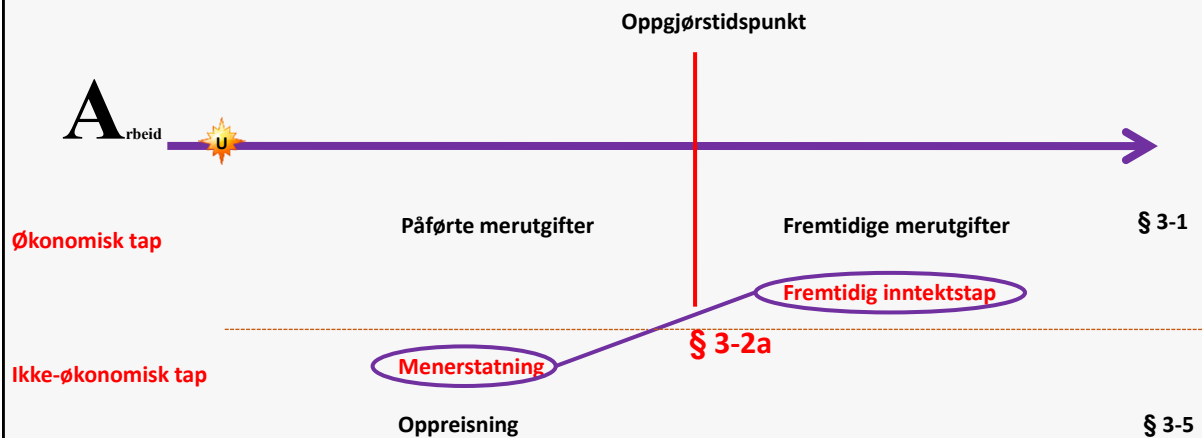
Erstatningsposter – gammel skl. § 3-2a

Erstatningspost	Gammel barneerstatning	Rettsgrunnlag
Påførte merutgifter	JA	
Fremtidige merutgifter	§ 3-1	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Påført hjemmearbeidstap		
Fremtidig hjemmearbeidstap	NEI	HR-2018-442-A – Vaksinedommen
Påført inntektstap	NEI	Rt. 2008 s. 1336 avsnitt 37 og Rt. 2009 s. 425
Fremtidig inntektstap	JA	
Menerstatning	Gammel § 3-2a	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4
Oppreisning	JA § 3-5	Ordlyden i skadeserstatningsloven og NOU 1987: 4

190

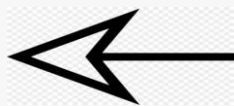
4.5

Aktuelle erstatningsposter – ved utmåling etter gammel §3-2a

191

5. BARNEERSTATNING – NY SKL. § 3-2a

- 5.1 Hensyn bak lovendringen
- 5.2 Formål
- 5.3 Virkeområde – herunder forholdet til ny skl. § 3-3
- 5.4 Aktuelle erstatningsposter i tillegg til ny skl. § 3-2a

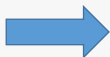
192

4.3

Hensyn bak lovendringen

gammel skl. § 3-2a

Menerstatning og
Fremtidig inntektstap

medisinsk invaliditet

fastsettes uten å ta hensyn til skadelidtes
nedsatte evne til å ha inntektsgivende arbeid

Selv om det ofte er en viss sammenheng mellom skadelidtes medisinske og økonomiske funksjonsnedsettelse, finnes det **adskillige eksempler på manglende eller svak korrelasjon**
Prop s.10

193

5.1

Hensyn bak lovendringen

medisinsk funksjonsevne

ofte manglende korrelasjon

økonomisk funksjonsevne

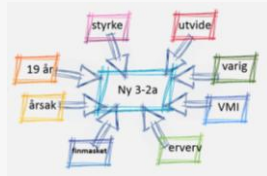
«Dette **korrelasjonsproblemet** er kjernen i kritikken mot å anvende – og dermed videreføre – medisinsk invaliditet som basis for utmålingen.»

Prop s.10

194

5.2

Formålet med lovendringen

- Etablere et mer nyansert og treffsikkert utmålingssystem
- Styrke det erstatningsrettslige vernet til unge skadelidte

Ved å hensynta både den medisinske og den økonomiske funksjonsevnen

+

195

Virkeområde

gammel skl. § 3-2a og forholdet til **gammel** skl. § 3-3

... trafikkskader og pasientskader og voldsofferskader som ikke er oppregnet i skl. § 3-3

Gammel Skl. § 3-3 (erstatning for visse personlige krenkelser m.m.)

Bestemmelsene i §§ 3-1 og 3-2 gjelder tilsvarende ved erstatning for krenking eller mislig atferd som nevnt i straffeloven §§ 222, 251, 253, 254, 257, 259, 262, 263, 266, 268 første ledd, 271 [kroppskrenkelse], 282 [mishandling i nære relasjoner], 291 [voldtekt], 294 [grov uaktsom voldtekt], 295, 296 [seksuell omgang med innsatte mv. i institusjon], 299 [voldtekt av barn under 14 år], 302 [seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år], 304 [seksuell omgang med barn under 16 år], 312 [incest], 313 [søskenincest], 314 [seksuell omgang med andre nærstående], 327 eller 330. **§ 3-2a anvendes ikke.**

196

5.3

Virkeområde

ny skl. § 3-2a og forholdet til ny skl. § 3-3

... trafikkskader og pasientskader og voldsofferskader som er oppregnet i skl. § 3-3

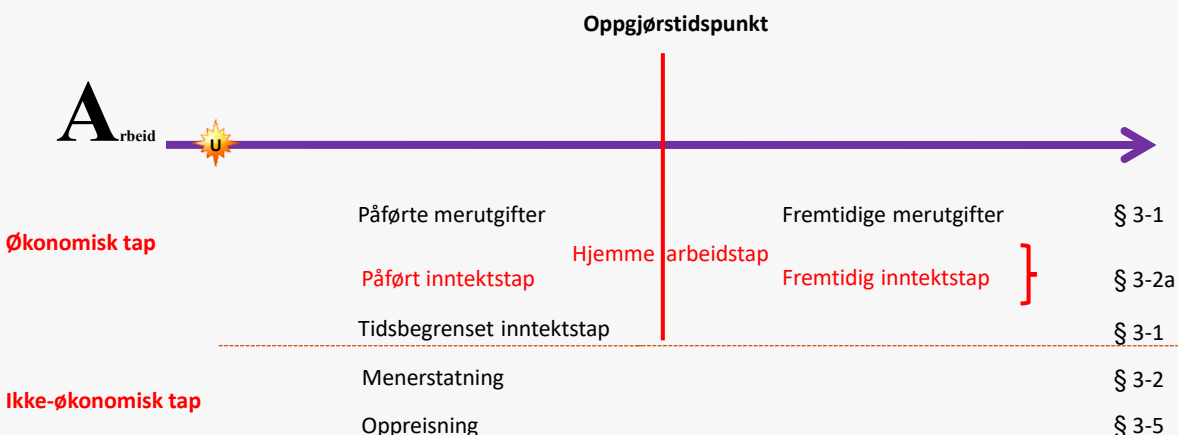
Gammel Skl. § 3-3 (erstatning for visse personlige krenkelser m.m.)

Bestemmelsene i §§ 3-1, 3-2 og **3-2a gjelder** tilsvarende ved erstatning for krenking eller mislig atferd som nevnt i straffeloven §§ 222, 251, 253, 254, 257, 259, 262, 263, 266, 268 første ledd, 271 [**kroppskrenkelse**], 282 [**mishandling** i nære relasjoner], 291 [**voldtekt**], 294 [**grov uaktsom voldtekt**], 295, 296 [**seksuell omgang** med innsatte mv. i institusjon], 299 [**voldtekt** av barn under 14 år], 302 [**seksuell omgang** med barn mellom 14 og 16 år], 304 [**seksuell omgang** med barn under 16 år], 312 [**incest**], 313 [**søskenincest**], 314 [**seksuell omgang** med andre nærstående], 327 eller 330.

197

5.4

Aktuelle erstatningsposter – ny skl. § 3-2a

198

6. HOVEDLINJER I NY SKL. § 3-2a

6.1 Vilkår

6.2 Erstatningsposter i skl. § 3-2a

199

Hovedlinjer - Paragrafoverskrift

§ 3-2 a.(inntektstaperstatning til barn)

Ny skl. § 3-2a omhandler **kun inntektstap**

Påførte merutgifter	Fremtidige merutgifter	§ 3-1
Påført inntektstap	Hjemmearbeidstap	§ 3-2a
	Fremtidig inntektstap	
Menerstatning		§ 3-2
Oppreisning		§ 3-5

200

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

«Har den skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder tap av verdien av arbeid i heimen, etter paragrafen her.»

VILKÅR

Ikke fylt 19 år

Personkretsen er utvidet

201

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

«Har den skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder tap av verdien av arbeid i heimen, etter paragrafen her.»

VILKÅR

Ikke fylt 19 år

Personkretsen er utvidet

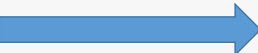
202

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

«Har den skadelidte på **skadevirkningstidspunktet** ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder verdien av arbeid i heimen etter paragrafen her.»

når skadelidte opplever de første symptomene i form av nedsatt helsetilstand, ikke når skaden eller sykdommen er fullt utviklet.

203

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

«Har den skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder tap av verdien av arbeid i heimen, etter paragrafen her.»

VILKÅR

**Ikke fylt 19 år
Skadevirkningstidspunktet**

**Personkretsen er utvidet
Nytt skjæringstidspunkt**

204

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

«Har den skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder tap av verdien av arbeid i heimen, etter paragrafen her.»

VILKÅR

**Ikke fylt 19 år
Skadevirkningstidspunktet
Varig**

**Personkretsen er utvidet
Nytt skjæringstidspunkt**

205

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

Med «varig» menes i utgangspunktet **livsvarig**, det vil si at skaden tegner til å være årsak til stabil uførhet gjennom yrkeskarrieren. (Prop. s. 54)

206

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

Med «varig» menes i utgangspunktet **livsvarig**, det vil si at skaden tegner til å være årsak til stabil uførhet gjennom yrkeskarrieren. (Prop. s. 54)

UNNTAK FRA KRAVET OM LIVSVARIG:

Skl. § 3-2a (12):

ved usikkerhet om tapet vil bli livsvarig – kan retten fastsette erstatningen terminvis

Skl. § 3-1:

tidsbegrenset tap

Prop. side 39

207

6.1

Vilkår

Skl. § 3-2a (1)

«Har den skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder tap av verdien av arbeid i heimen, etter paragrafen her.»

VILKÅR

Ikke fylt 19 år
Skadevirkningstidspunktet
Varig

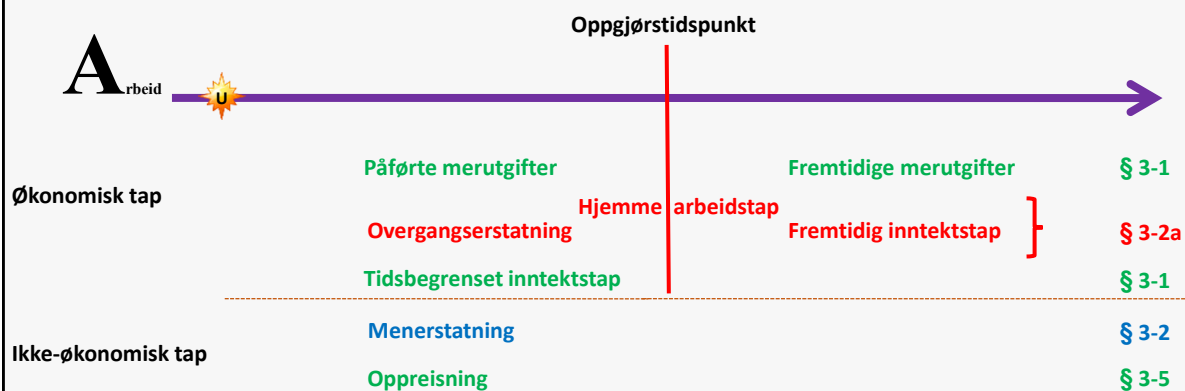
Personkretsen er utvidet
Nytt skjæringstidspunkt
Livsvarig

208

5.4

Aktuelle erstatningsposter – ny skl. § 3-2a

Varig: ikke krav Varig: ca. 10 år Varig: Livsvarig

209

Varierende varighetskrav ved utmåling av ny barneerstatning

Ikke varighetskrav

Merutgifter
Oppreisning
Tidsbegrenset inntektstap

Skl. §§ 3-1 og 3-5:
lovtekst og
forarbeider

ca. 10 år

Menerstatning

Skl. § 3-2:
Menerstatningsdommen (Rt. 2003 s. 841)
Psykologdommen (Rt. 2003 s.1358)

Livsvarig

Utearbeidstap
Hjemmearbeidstap

Ny skl. §§ 3-2a:
lovtekst og
forarbeider

210

6.2

Erstatningsposter

«Har den skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, ytes erstatning for varig tap i erverv, herunder tap av verdien av arbeid i heimen, etter paragrafen her.»

- utearbeidstap
- hjemmearbeidstap

Utmålingen

er bygd opp etter grunnbeløpene i folketrygden (G)

- dels angitt direkte i loven
- dels angitt i forskrift

211

6.2

Erstatningsposter

Fastsettelsen av antall G er gjort på bakgrunn av disse faktorene:

- kapitaliseringsrente: 4 %
- skatteulempepåslag: 24 %
- fratrekk for offentlige ytelser
- egen tabell i forskriften når skadelidte ikke har krav på offentlig ytelse i form av uføretrygd

Når både lov og forskrift viser til antall G-beløp, menes den verdien det har på oppgjørstidspunktet

212

7. TAPSBEREGNINGER

7.1 Utearbeidstap: to modeller

7.2 Tofasemodellen

- overgangserstatning

- fremtidserstatning

7.3 Valgfrihetsmodellen

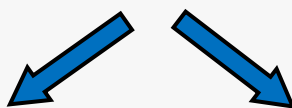
7.4 Hjemmearbeidserstatning

7.5 Øvrige bestemmelser

213

7.1

To modeller for utearbeidstap

Tofase-modellen

Valgfrihetsmodellen

214

7.1

To modeller for utarbeidstap

§ 3-2a (2) og (3)

Tofase-modellen hovedregel

215

Tofase-modellen

	< 19 år	Fase 1	Fase 2	Tid
Hovedregel		Overgangserstatning	Fremtidserstatning	
Tapspost		Utarbeidstap t.o.m. det året skadelidte fyller 21 år	Utarbeidstap etter det året skadelidte fyller 21 år	
Vilkår		- Varig tap i erverv - Minst 10 % VMI	- Varig tap i <u>erverv</u> - Ingen nedre grense for VMI	
Utmåling		Antall G etter forskrift gitt av Kongen	50,8 G når skadelidte fyller 21 år 51,8 G et senere år	
Hjemmel		Skl. § 3-2a, (2) Forskriften § 1	Skl. § 3-2a, (3), 1-3 pkt. 4. pkt. og forskriften § 3	
Tilpassede regler		Tidsbegrenset innteksttap Prop side 54	Fremskutt oppgjør - Åpenbartunntaket, 5. pkt. - Releaseadgangen, 6. pkt.	7.pkt., Jf. forskriften § 2
			Gjensidige avtaler	

AG Kielland 2018

216

7.1

To modeller for utarbeidstap

§ 3-2a (2) og (3)

Tofase-modellen hovedregel

217

Skadelidte er < 19 år			
		Fase 1	Fase 2
Hovedregel		Overgangserstatning	Fremtidserstatning
Tapspost		Utarbeidstap t.o.m. det året skadelidte fyller 21 år	Utarbeidstap etter det året skadelidte fyller 21 år
Vilkår		- Varig tap i erverv - Minst 10 % VMI	- Varig tap i <u>erverv</u> - Ingen nedre grense for VMI
Utmåling		Antall G etter forskrift gitt av Kongen	50,8 G når skadelidte fyller 21 år 51,8 G et senere år
Hjemmel		Skl. § 3-2a, (2) Forskriften § 1	Skl. § 3-2a, (3), 1-3 pkt. 4. pkt. og forskriften § 3
Tilpassede regler		Tidsbegrenset inntektstap	Fremskutt oppgjør - Åpenbartunntaket, 5. pkt. - Releaseadgangen, 6. pkt. Gjensidige avtaler

AG Kielland 2018

218

7.2

Fase 2 - fremtidserstatning

Åpenbartunntaket

- 5 «Er det åpenbart at den skadelidte er 100 prosent varig ervervsufør, kan erstatningen fastsettes tidligere enn det året skadelidte fyller 21 år.»

Vilkår

varighetskrav

100 % **ervervsuførhet**

Skjerpet beviskrav

«åpenbart»

219

7.2

Fase 2 - fremtidserstatning

Releaseadgangen

- 6 «Skadevolderen eller dennes representant kan også når som helst oppfylle sin betalingsforpliktelse ved å betale en erstatning som om den skadelidte er 100 prosent varig ervervsufør.»

I skadevolders interesse

Ensidig oppgjør fra skadevolder

Betinget av at saken gjøres opp basert på 100 % **ervervsuførhet**

220

To modeller for utarbeidstap

§ 3-2a (2) og (3)

§ 3-2a (6)

Tofase-modellen
hovedregel

Valgfrihetsmodellen
særregel

221

Valgfrihetsmodellen

Skil. § 3-2a (6)

«Ved varig medisinsk invaliditet til og med 25 % kan den skadelidte, som et alternativ til erstatning etter annet og tredje ledd, kreve at inntektstaperstatningen fastsettes til en engangserstatning etter regler gitt av Kongen i forskrift. Første punktum gjelder ikke ved lavere invaliditet enn ti prosent. Kravet må fremmes skriftlig innen det året den skadelidte fyller 16 år, likevel senest fem år fra skadevirkningstidspunktet.»

222

7.3

Valgfrihetsmodellen

Skl. § 3-2a (6)

«Ved varig medisinsk invaliditet til og med 25 % kan den skadelidte, som et alternativ til erstatning etter annet og tredje ledd, kreve at inntektstaperstatningen fastsettes til en engangserstatning etter regler gitt av Kongen i forskrift. Første punktum gjelder ikke ved lavere invaliditet enn ti prosent. Kravet må fremmes skriftlig innen det året den skadelidte fyller 16 år, likevel senest fem år fra skadevirkningstidspunktet.»

Skadelidte – som ønsker å bli ferdig med saken

Engangserstatning ~~overgangserstatning (2) + fremtidserstatning (3)~~

Varig medisinsk invaliditet 10 til og med 25 %

223

7.3

Valgfrihetsmodellen

Skl. § 3-2a (6)

«Ved varig medisinsk invaliditet til og med 25 % kan den skadelidte, som et alternativ til erstatning etter annet og tredje ledd, kreve at inntektstaperstatningen fastsettes til en engangserstatning etter regler gitt av Kongen i forskrift. Første punktum gjelder ikke ved lavere invaliditet enn ti prosent. Kravet må fremmes skriftlig innen det året den skadelidte fyller 16 år, likevel senest fem år fra skadevirkningstidspunktet.»

Frister:

- Må fremsettes skriftlig krav innen 5 år fra skadevirkningstidspunktet
- Absolutt grense for å fremme krav er før skadelidte fyller 16 år

224

7.4

Hjemmearbeidserstatning

*Housework can't kill you ...
but why take chances!*

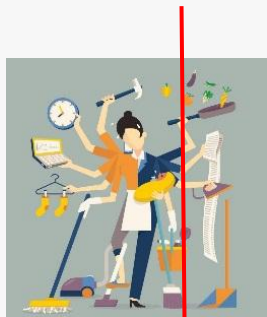
225

7.4

Hjemmearbeidserstatning

- a) 4 G ved varig tap av evnen til å utføre en **vesentlig** del av tyngre hjemmearbeid, eller
- b) 8 G ved varig tap av evnen til å utføre en **vesentlig** del av også lettere hjemmearbeid.»

Bortfall av ca. en tredjedel av den samlede funksjonsevnen

226

7.4

Hjemmearbeidserstatning

- a) 4 G ved varig tap av evnen til å utføre en **vesentlig** del av tyngre hjemmearbeid, eller
- b) 8 G ved varig tap av evnen til å utføre en **vesentlig** del av også lettere hjemmearbeid.»

Bortfall av ca. en tredjedel av den samlede funksjonsevnen

227

7.4

Hjemmearbeidserstatning

Hva med omsorgen for egne barn?

ARBEIDSLISTE DENNE UKEN	
1. tyngre vedlikehold av bolig (herunder fritidsbolig)	1. tyngre vedlikehold av bolig (herunder fritidsbolig)
2. snømåking	2. snømåking
3. dekkskift	3. dekkskift
4. tyngre hagearbeid	4. tyngre hagearbeid
5. tyngre rengjøring (som periodisk)	5. tyngre rengjøring (som periodisk)
6. vask av tak og vegger	6. vask av tak og vegger
7. vask av vinduer ved hjelp av stige	7. vask av vinduer ved hjelp av stige

tyngre hjemmearbeid: 4 G

- tyngre vedlikehold av bolig (herunder fritidsbolig)
- snømåking
- dekkskift
- tyngre hagearbeid
- tyngre rengjøring (som periodisk)
- vask av tak og vegger
- vask av vinduer ved hjelp av stige

ARBEIDSLISTE DENNE UKEN	
1. matlaging	1. matlaging
2. løpende renhold	2. løpende renhold
3. rydding	3. rydding
4. innkjøp	4. innkjøp
5. andre lettere huslige gjøremål	5. andre lettere huslige gjøremål

lettere hjemmearbeid: 8 G

- matlaging
- løpende renhold
- rydding
- innkjøp
- andre lettere huslige gjøremål

228

7. TAPSBEREGNINGER

7.1 Utearbeidstap: to modeller

7.2 Tofasemodellen

- overgangserstatning

- fremtidserstatning

7.3 Valgfrihetsmodellen

7.4 Hjemmearbeidserstatning

7.5 Øvrige bestemmelser

229

7.5

Øvrige bestemmelser

Skl. § 3-2 (4)

Særskilt melding om fase 2-oppgjør når skadelidte fyller 19 år, og har kjent adresse.

Skl. § 3-2 (5)

Høye inntekter de siste to år før skadevirkningstidspunktet

Skl. § 3-2 (9)

Besøkende skadelidte ikke medlem av folketrygden – justeringer

Skl. § 3-2 (11)

Renter ved forsinket betaling – to uker etter oppgjørstidspunktet

Skl. § 3-2 (12)

Terminbeløp kan fastsettes av retten

230

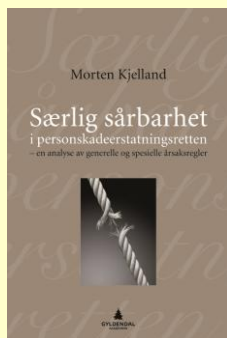
231

232

Årsakssammenheng og bevis

– hovedlinjer og særtrekk ved PTSD,
utarbeidelse av en praktisk sjekkliste

Professor dr. juris Morten Kjelland

233

Årsakssammenheng og bevis

- utarbeidelse av «saksbehandlingsverktøy»
basert på nyere rettspraksis

Professor dr. juris Morten Kjelland

234

I

Grunnleggende prinsipper om årsakssammenheng og bevis

235

Standardmandatet (bl.a. trafikkskader og yrkesskader)

4 Vurdering av årsaksforhold

«Erklæringen skal inneholde en begrunnet vurdering av hvorvidt funnene og de subjektive symptomene etter ulykken kan relateres til den aktuelle ulykeshendelse. Både det at det er en sammenheng, og det at det ikke er en sammenheng trenger begrunnelse. Dersom det foreligger flere mulige årsaker til skadelidtes plager, må samtlige mulige årsaker til plagene diskuteres, og betydningen av de ulike årsaker vurderes i forhold til hverandre.

Sannsynligheten for årsakssammenheng angis som større eller mindre enn 50 %. Det er normalt nødvendig og tilstrekkelig med mer enn 50 % **sannsynlighet** for å konstatere årsakssammenheng. For at årsakssammenheng skal kunne konstateres, må det altså fremstå som mer **sannsynlig** at det foreligger årsakssammenheng enn at det ikke gjør det.»

NOU 2000: 23

236

3. Vurdering av årsaksforhold

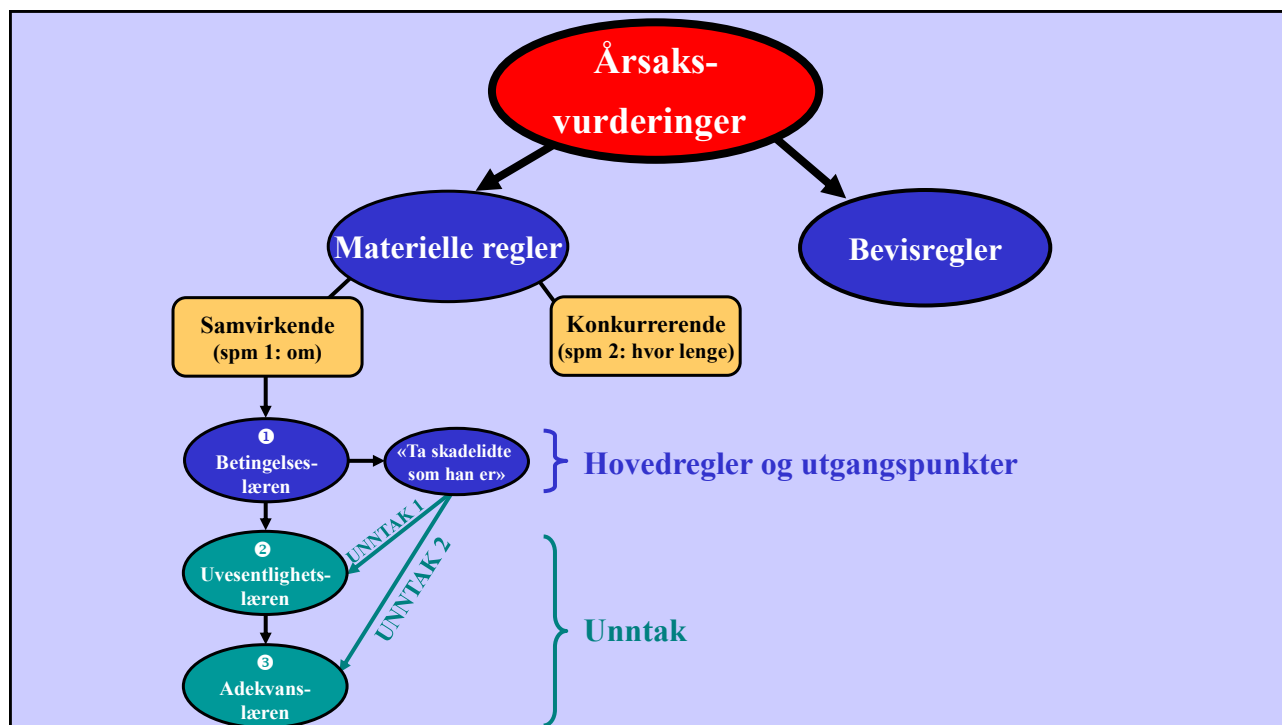

Erklæringen skal inneholde en begrunnet vurdering av hvorvidt funnene og de subjektive symptomene etter voldshendelsen, helt eller delvis relateres til den aktuelle hendelse. Hvis det foreligger flere mulige årsaker til skadelidtes helsemessige plager, må samtlige mulige årsaker drøftes og vurderes i forhold til hverandre.

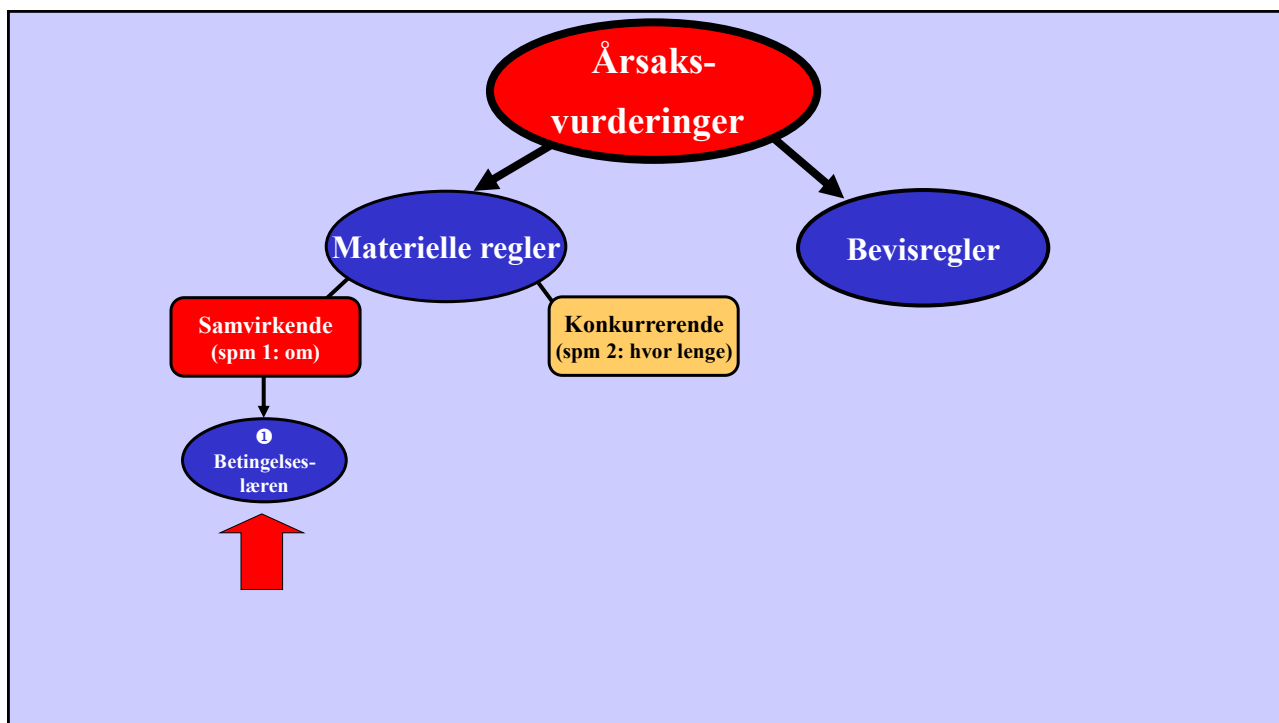
Sannsynligheten for årsakssammenheng må angis som større eller mindre enn 50 %. For at årsakssammenheng skal kunne konstateres, må det mao. fremstå som mer sannsynlig at det foreligger årsakssammenheng, enn at det ikke gjør det.

Dersom søkers sykdomsutvikling fremstår som uvanlig, må det redegjøres særskilt for dette og begrunnes hvorfor det likevel anses å foreligge årsakssammenheng mellom den aktuelle hendelsen og søkers plager.

237

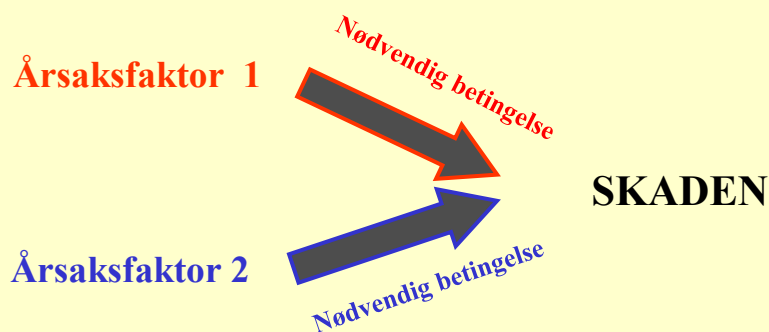

238

239

Samvirkende årsaksfaktorer – hovedregelen om betingelseslæren

- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.

240

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)
Papegøye (Rt. 1997 s.1)
Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)
Nakkesleng II (Rt. 2000 s. 418)
Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)
Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)
Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)
Pseudoanfall (Rt. 2007 s. 158)
Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)
Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)
Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill**
mellom
rettspraksis og teori

241

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)
Papegøye (Rt. 1997 s.1)
Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)
Nakkesleng II (Rt. 2000 s. 418)
Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)
Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)
Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)
***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**
***Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)**
Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)
Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill**
mellom
rettspraksis og teori

242

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)

«Bestemmelsen [ysl § 11] bygger i utgangspunktet på den alminnelige lære om årsakssammenheng og adekvans, ...For at arbeidsulykken skal anses som årsak til Jægers sinnslidelse, må ulykken ha vært en nødvendig betingelse for at Jæger utviklet paranoid schizofreni slik han gjorde ..., jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 41–42)

Pseudoanfall (Rt. 2007 s. 158)

«[U]lykken ... rent logisk må anses som en nødvendig betingelse for skaden, ... Jeg må derfor så langt konkludere med at det ... er en årsakssammenheng mellom ulykken og hennes plager, selv om sammenhengen er av meget spesiell karakter» (avsnitt 65)

243

Særtrekk ved årsaksvurderingen i PTSD-saker

Borgarting lagmannsrett (LB-2010-2718)

Traumekriteriet innebærer at skadelidte må ha vært utsatt for en belastende hendelse som er usedvanlig truende eller katastrofal, og som høyst sannsynlig ville forårsake omfattende og sterkt ubehagelige reaksjoner hos nesten enhver. **Intrusjonskriteriet** innebærer at skadelidte må ha vedvarende minner om eller «gjenopplevelse» av traumehendelsen, i form av blant annet påtrengende «flashbacks», levende minner eller tilbakevendende drømmer/mareritt. **Unnvikelseskriteriet** innebærer at skadelidte må ha symptomer på faktisk eller ønsket unngåelse av skadevolder, uten at unnvikelsesatferden forelå før hendelsen. **Aktiveringskriteriet** innebærer at skadelidte må enten ha manglende evne til å huske viktige sider av tiden omkring belastningshendelsen eller ha vedvarende symptomer på økt fysiologisk følsomhet/aktivering, vist ved to av følgende kjennetegn: søvnproblemer, irritabilitet/sinneutbrudd, konsentrasjonsvansker, årvåkenhet eller overdreven skvettenhet. Endelig innebærer **tidskriteriet** at de tre førstnevnte kriterier alle må være oppfylt innen seks måneder etter den belastende hendelsen eller på slutten av en belastende periode.»

244

Medisinske kilder er best for medisinske spørsmål ...

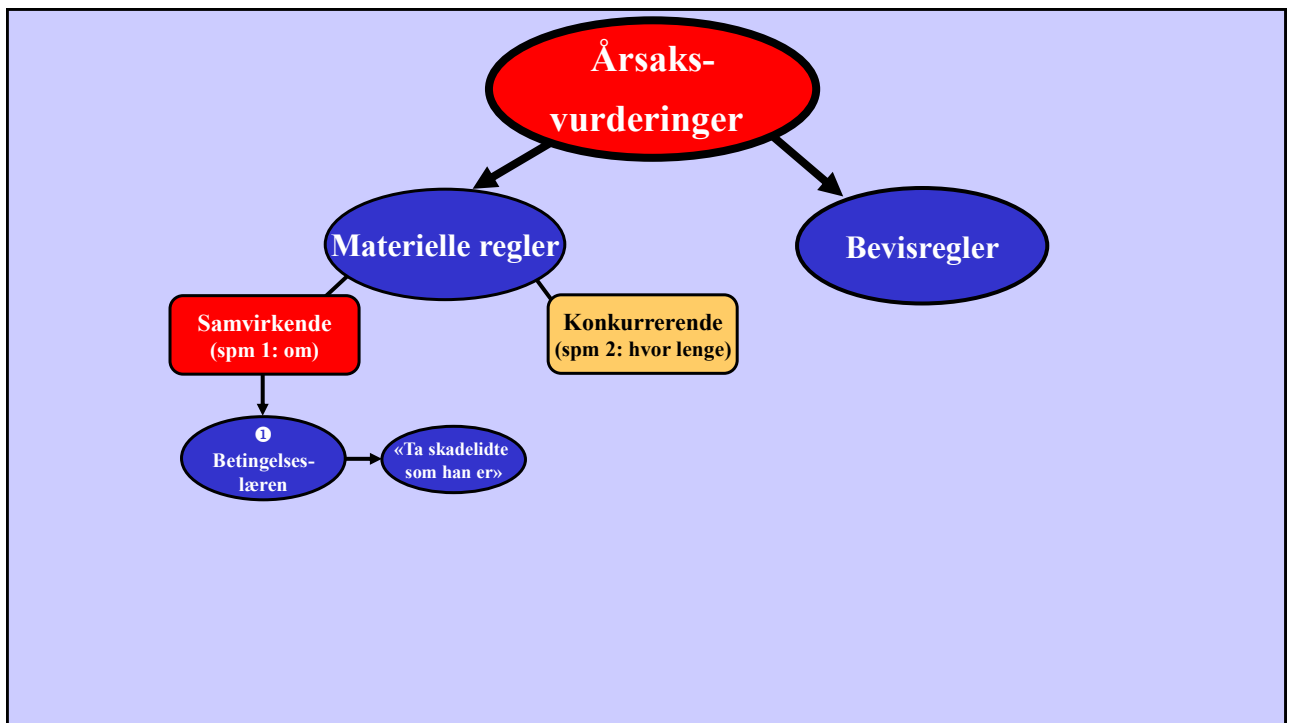
Borgarting lagmannsrett (LB-2010-2718)

«Lagmannsretten kan i hovedsak slutte seg til psykiater Ikdahls vurdering, og viser for så vidt nærmere til bemerkningene nedenfor. Det må legges til grunn at B har utviklet et posttraumatisk stressyndrom. PTSD er en angstlidelse, og det oppstilles fem diagnosekriterier: traumekriteriet, intrusjonskriteriet, unnvikelseskriteriet, aktiveringskriteriet og tidskriteriet. Kriteriene kan noe forenklet angis slik (jf. Morten Kjelland: Særlig sårbarhet i personskadeserstatningsretten, side 400):

Traumekriteriet innebærer at skadelidte må ha vært utsatt for en belastende hendelse som er usedvanlig truende eller katastrofal, og som høyst sannsynlig ville forårsake omfattende og sterkt ubehagelige reaksjoner hos nesten enhver. **Intrusjonskriteriet** innebærer at skadelidte må ha vedvarende minner om eller «gjenopplevelse» av traumehendelsen, i form av blant annet påtrengende «flashbacks», levende minner eller tilbakevendende drømmer/mareritt. **Unnvikelseskriteriet** innebærer at skadelidte må ha symptomer på faktisk eller ønsket unngåelse av skadevolder, uten at unnvikelsesatferden forelå før hendelsen. **Aktiveringskriteriet** innebærer at skadelidte må enten ha manglende evne til å huske viktige sider av tiden omkring belastningshendelsen eller ha vedvarende symptomer på økt fysiologisk følsomhet/aktivering, vist ved to av følgende kjennetegn: søvnproblemer, irritabilitet/sinneutbrudd, konsentrasjonsvansker, årvåkenhet eller overdreven skvettenhet. Endelig innebærer **tidskriteriet** at de tre førstnevnte kriterier alle må være oppfylt innen seks måneder etter den belastende hendelsen eller på slutten av en belastende periode.»

245

246

Sårbarhetsprinsippet

- «i et nøtteskall»

Skadelidte
er særlig sårbar

Skadevolder
i utg.pkt. sårbarhetsrisikoen

- fysisk
- psykisk
- økonomisk

Sårbarhetsprinsippet

Skadens/tapets inntreden (overhodet)

Skadefølgens omfang (tid og/eller rom)

247

Malt, Retterstøl og Dahl

Weisæth

Bredt spekter av sårbarhetsfaktorer

Sårbarhetsperspektivet fremføres også i *medisinsk litteratur*, selv om vektleggingen av individfaktorer varierer. Malt, Retterstøl og Dahl uttaler at «[v]ed kortvarige trusler mot eget liv og integritet (for eksempel bilulykker), vil sårbarhetsfaktorer (forhold ved personen forut for traumat, livssituasjonen på tidspunkt for ulykken og traumets spesielle mening for personen) ... ha *stor betydning* for utvikling av posttraumatisk angstlidelse». ¹⁴⁰⁸ Tilsvarende påpeker Weisæth at «[f]orskning støtter sårbarhetsperspektivet». ¹⁴⁰⁹ Sentrale sårbarhetsfaktorer er blant annet tidligere psykiske lidelser, ¹⁴¹⁰ forutgående livshendelser (f.eks. tap av foreldre ved død, samt traumer etter vold og/eller seksuelt misbruk) ¹⁴¹¹ og problemer i barndom (f.eks. tilpasnings-/atferdsproblemer på skolen). ¹⁴¹² Sårbarheten kan også ligge i personlighetsforhold. Malt, Retterstøl og Dahl angir ulike mestringstilbøyeligheter, og bemerker at risikoen for PTSD øker hvis skadelidte har «en disposisjon for å reagere med angst, grubling og bekymring på stress». ¹⁴¹³ Mottakelighet for

¹⁴⁰⁶ <http://www.who.int/classifications/apps/icd/icd10online> [siteret 30. juni 2008].

¹⁴⁰⁷ <http://www.kith.no/sokeverktoy/icd10/icd10.htm> [siteret 30. juni 2008]. Sml. KITH 2005 s. 318–319.

¹⁴⁰⁸ Malt, Retterstøl og Dahl 2003 s. 389.

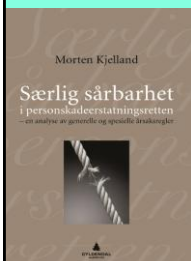
¹⁴⁰⁹ Weisæth 2000 s. 219, som samtidig bemerker at forskning støtter «teorien om motstandskraft, at tidligere god mestring av potensielt traumatisk belastninger, styrker motstandsevnen til fremtidige belastninger, støttes også av forskningsdata» (ibid.). Kursivering i original. Der skadelidte er spesielt motstandsdyktig tales det også om «personality hardiness»-faktorer (robusthetsfaktorer). Om slik «psykologisk hardforhet», se bl.a. Johnsen, Eid og Bartone 2004, med henvisninger. Jf. bl.a. Malt, Retterstøl og Dahl 2003 s. 392, samt Kringlen 2007 s. 62; Weisæth 1996 s. 221 og Malt 1988. Se videre bl.a. Brewin 2003 s. 47; samt Resnick, Kilpatrick, Best et al. 1992; Breslau, Davis, Andreski et al. 1991 og McFarlane 1989.

¹⁴¹¹ Jf. bl.a. Davidson, Hughes, Blazer et al. 1991. Betydningen av en vanskelig livssituasjon påpekes også av Kringlen 2005 s. 182 og Ingebrigtsen, Sandanger, Sørensen et al. 1995 s. 85. F.eks. viser forskning at tidligere voldtekt kan gjøre skadelidte tre ganger mer utsatt for å utvikle PTSD, jf. bl.a. Resnick, Yehuda, Pitman et al. 1995. Se videre Eid 2003 s. 780–781; Eid og Johnsen 2002 s. 430–431 og Johnsen, Eid, Laberg et al. 2002 om sårbarhet grunnnet tidligere eksponering for alvorlige ulykker/livstruende situasjoner.

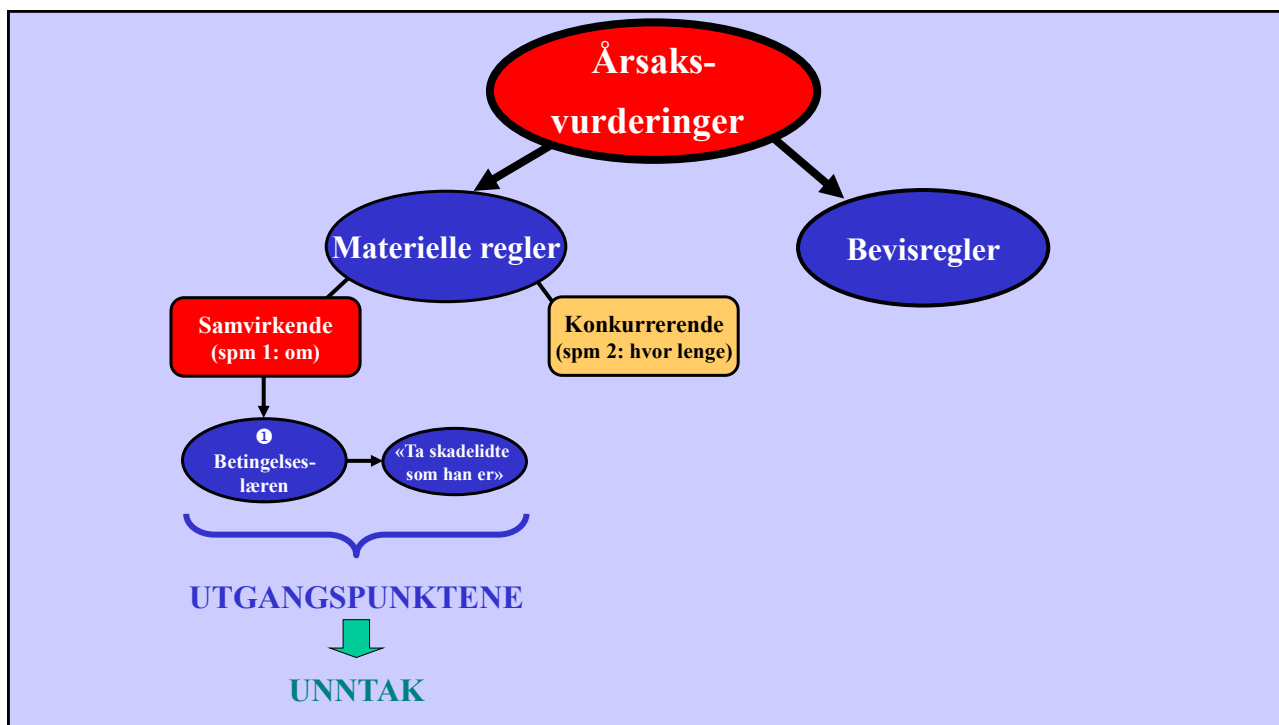
¹⁴¹² Jf. bl.a. Helzer, Robins og McEvoy 1987, samt Hølen 1990 s. 201–202. For en oversikt over ulike sårbarhetsfaktorer, se også Brewin 2003 s. 47.

¹⁴¹³ Malt, Retterstøl og Dahl 2003 s. 392. Sml. bl.a. Kringlen 2007 s. 62; Eid 2000 s. 13 (med henvisning til Ursano, Fullerton, Epstein et al. 1999) og Weisæth 1984 s. 373 f., som fremhever premorbid personlighet.

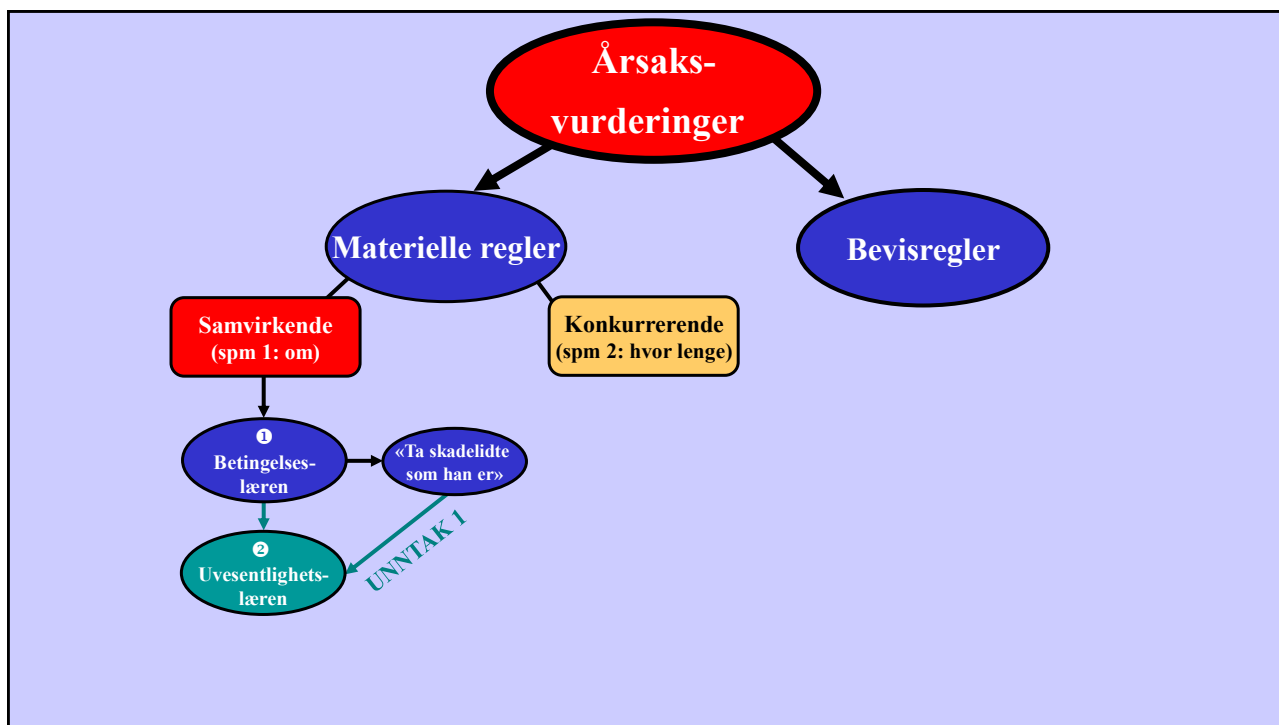
Bokutdrag
side 403

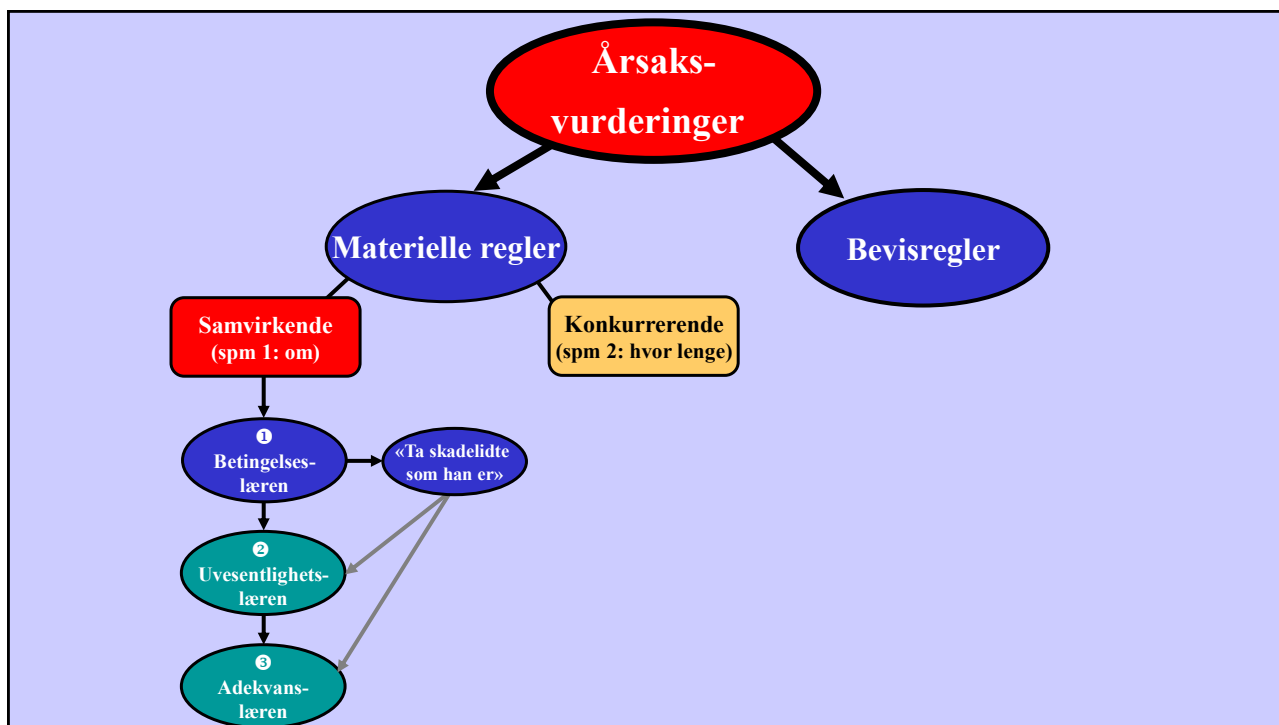
248

249

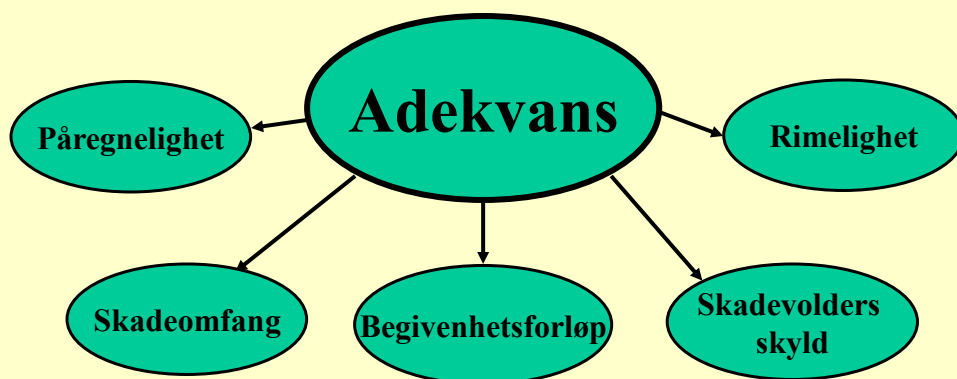

250

251

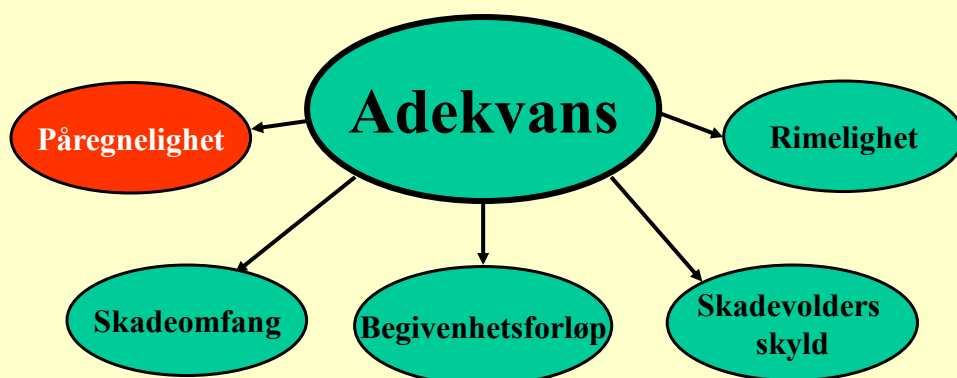
Adekvanslæren

252

Adekvanlæren

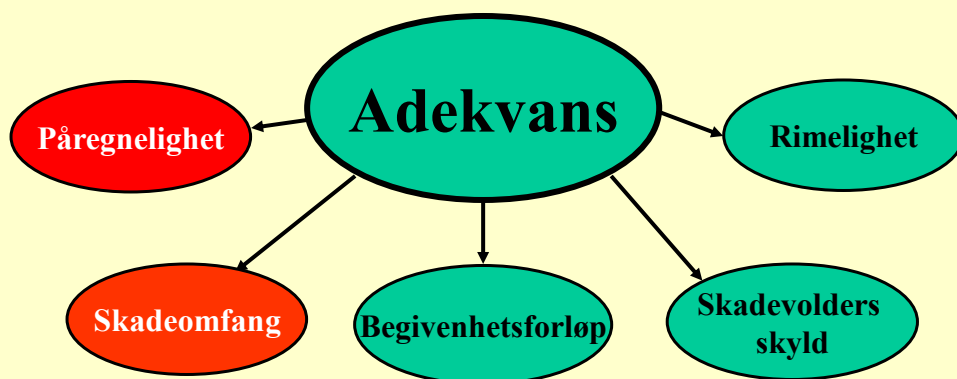
– en sammensatt helhetsvurdering

253

Adekvanlæren

– en sammensatt helhetsvurdering

254

Bokutdrag
side 408

Morten Kjelland

Særlig sårbarhet
i personskadeerstatningsretten
— en analyse av generelle og spesielle årsakssammenheng

«PRO-tip»: Skille mellom ulike faser

Et visst mønster i rettspraksis ...

Men: alltid en konkret vurdering

I *adekvansvurderingen* vil rettsanvenderen måtte drøfte adekvansmomentene på vanlig måte, og utgangspunktene blir de samme som for andre psykiske lidelser. Typetilfellets egenart kommer likevel til syne også her. Den årsaksmessige nærheten mellom PTSD-lidelsen og ansvarshendelsen vil ofte tilsi at skadefølgen er adekvat. Det kan imidlertid være grunn til å skille mellom ulike faser i sykdomsforløpet. I de fleste tilfellene bedres skadelidtes tilstand, og bare noen få personer viser et kronisk forløp over mange år.¹⁴²⁸ Dersom skadelidte ikke følger en normalutvikling, har det også rettslig relevans å klarlegge grunner til avviket. Hvis lidelsen vedlikeholdes og/eller forsterkes på grunn av etterfølgende, ikke-ansvarsbetingende begivenheter (f.eks. ulike sosio-økonomiske forhold), kan disse medføre at deler av skadebildet anses som inadekvat (jf. bl.a. kap. 5 punktene 4.2.2–4.2.3). Dette kan for eksempel innebære at *utløsningen* av stressreaksjonen/ den *akutte* stressreaksjonen er en adekvat skadefølge, men ikke *kronifiseringen* av stresslidelsen med påfølgende varig ervervsuførhet.¹⁴²⁹ Jeg presiserer at dette beror på en *helt konkret vurdering*, og at siktemålet bare er å vise at rettsanvenderen kan måtte differensiere innenfor skadebildet. Det samme gjelder ved påregnelighetsdrøftelsen. Siden denne skal foretas konkret, er det relevante vurderingstemaet om den aktuelle PTSD-lidelsen er en påregnelig følge av den konkrete stressbelastningen. Det avgjørende er ikke om PTSD er en påregnelig følge av for eksempel trafikkulykker i sin alminnelighet. Ut fra både det generelle prinsippet om en konkret påregnelighetsvurdering, og det spesifikke prinsippet om å «ta skadelidte som han er», må skadelidtes særlige sårbarhet inkluderes i størrelsene for påregnelighetsdrøftelsen (jf. kap. 5 punkt 3).

Miljøterapeut (LB-2017-152746)

Kjønn Mann	Alder 50	Ulykke Yrkesskade
Medisinsk invaliditet 30 %	Ervervsuførhet 100 % ufør	Skader Psykisk lidelse
Problemstilling: Foreligger det årsakssammenheng mellom hendelsen på jobb og PTSD-lidelsen, og hvis ja: Er det erstatningsbetingende årsakssammenheng mellom PTSD-lidelsen og arbeidsuførheten?		
Svar: Yrkesskadeforsikreren ble frifunnet ut fra manglende rettslig årsakssammenheng (inadekvat skadefølge)		

Miljøterapeut (LB-2017-152546)

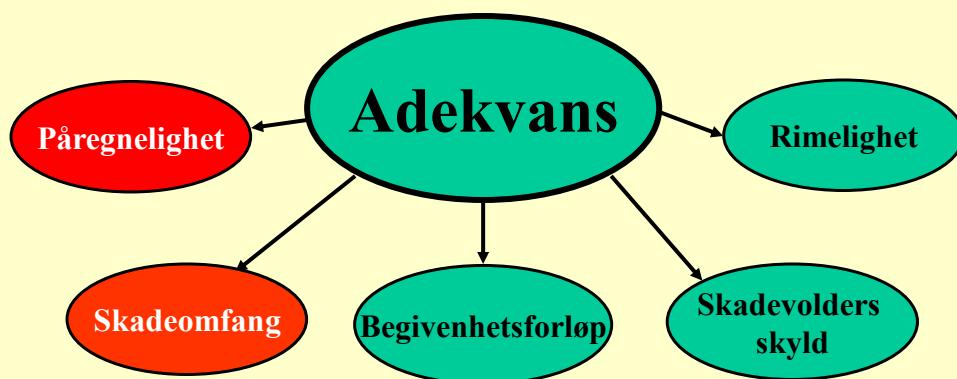
«Når lagmannsretten under tvil likevel har kommet til at forsikringsselskapet ikke er ansvarlig for tapet som er krevd, er det fordi det i det totale årsaksbildet fremstår som en for fiern og avledet følge av traumet at A ble varig 100% ervervsmessig ufør. Det fremstår ikke som upåregnelig at traumet ville føre til et tap av ervervsevne i en periode, men at inntektsevnen falt bort varig og i sin helhet, står ikke i rimelig samsvar med skadehendelsen.

Det forsikringsselskapet allerede har dekket under tariffdekningen, innebærer etter lagmannsrettens syn full erstatning for det tap som ligger innenfor det påregnelige etter arbeidsulykken.»

257

Adekvanslæren

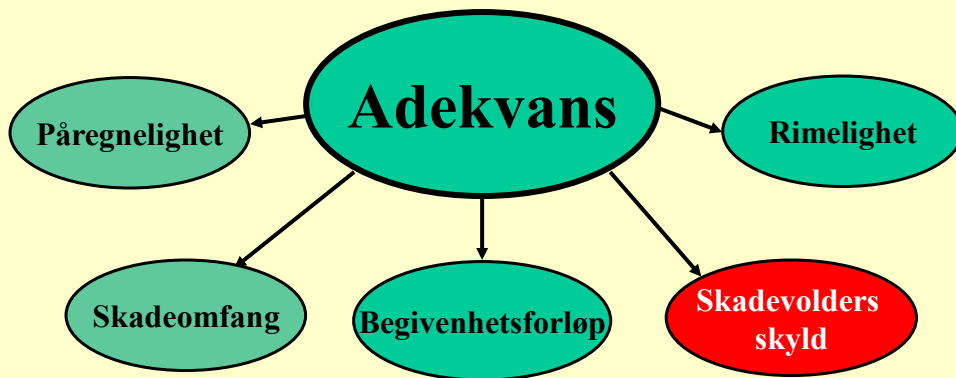
– en sammensatt helhetsvurdering

258

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

259

Adekvanslæren

– grov skyld kan utvide adekvansgrensene

Trefelling (Rt. 2015 s. 216)

«[D]et [finnes] en del høyesterettsavgjørelser om utvidelse av rammen for hvilke skadefølger som anses påregnelige eller adekvate som følge av grov uaktsomhet eller forsett.» (avsnitt 30)

Er utsagnet dekkende?

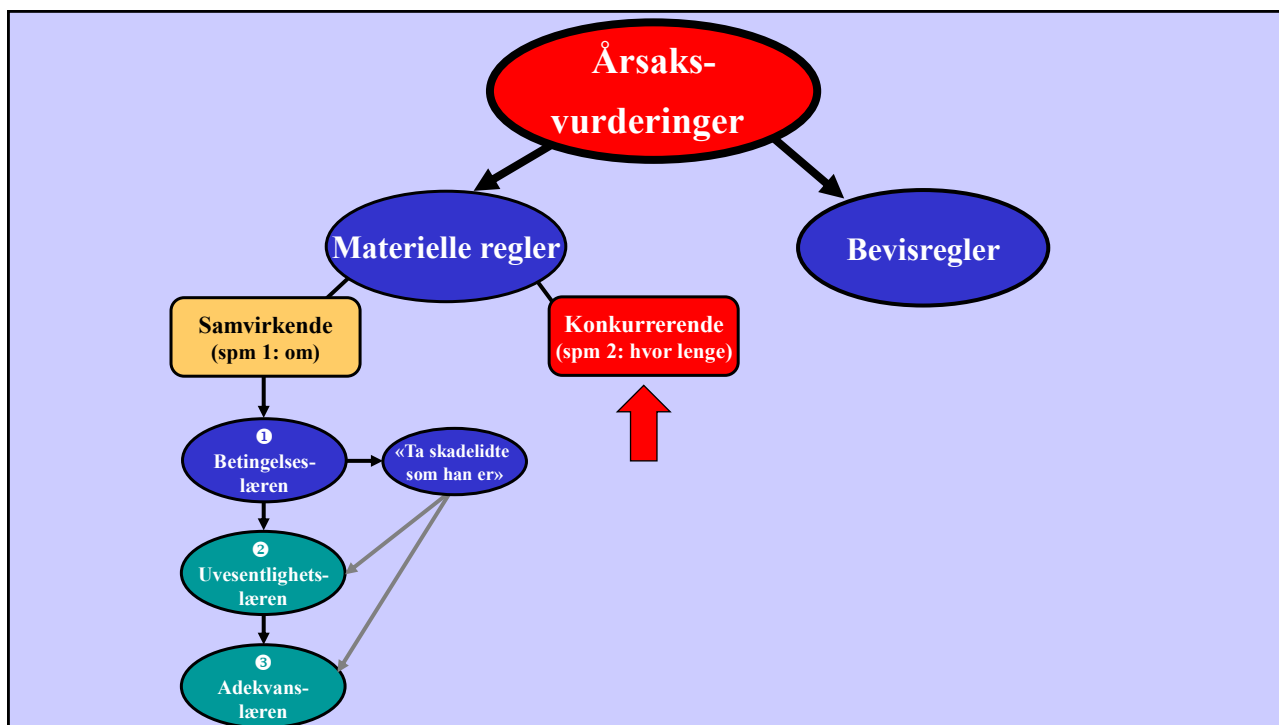

Bersagel Rt. 1960 s. 357) vs. *Sola* (Rt. 1966 s. 163)

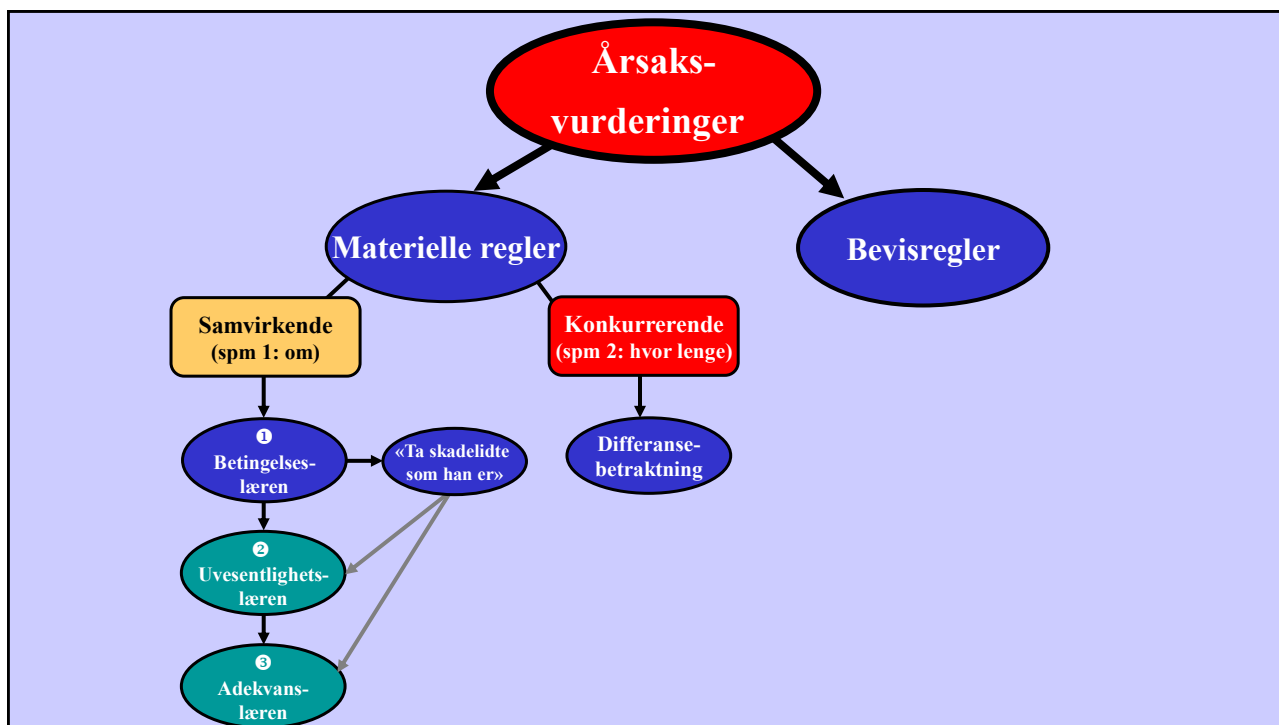

Behov for avklarende høyesterettsdommer

260

261

262

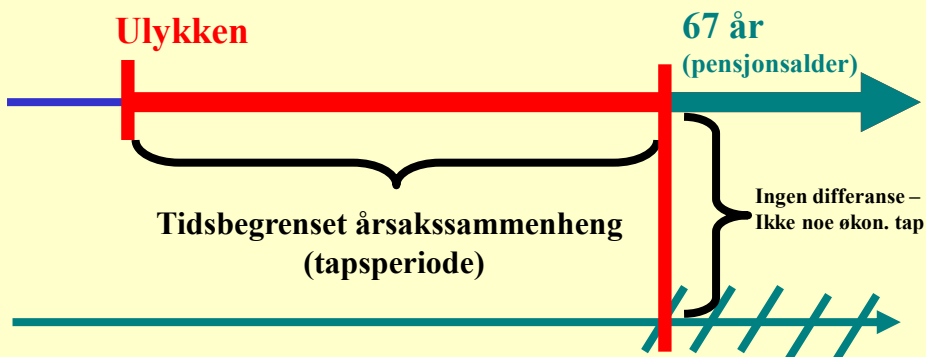
Skalle

(Rt. 1997 s. 883)

263

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

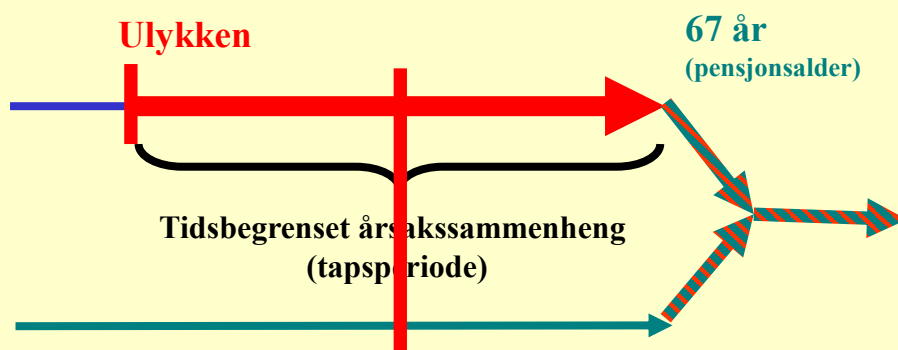

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

264

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

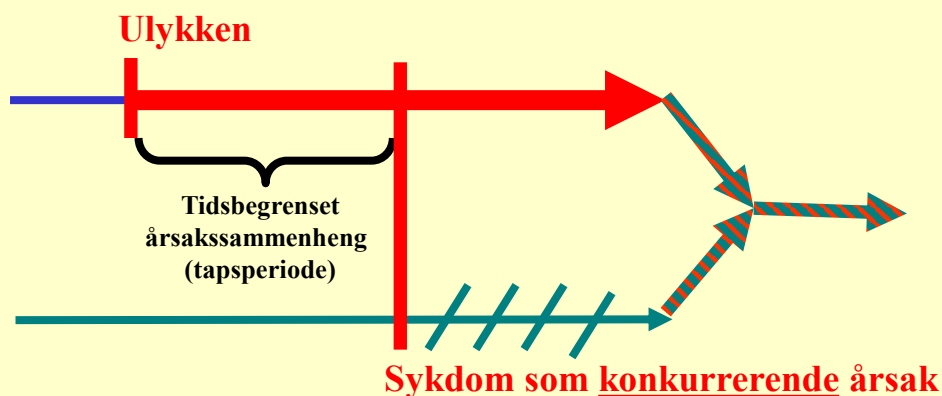

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

265

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

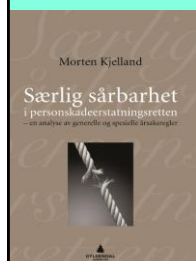
266

PTSD som konkurrerende sykdom?

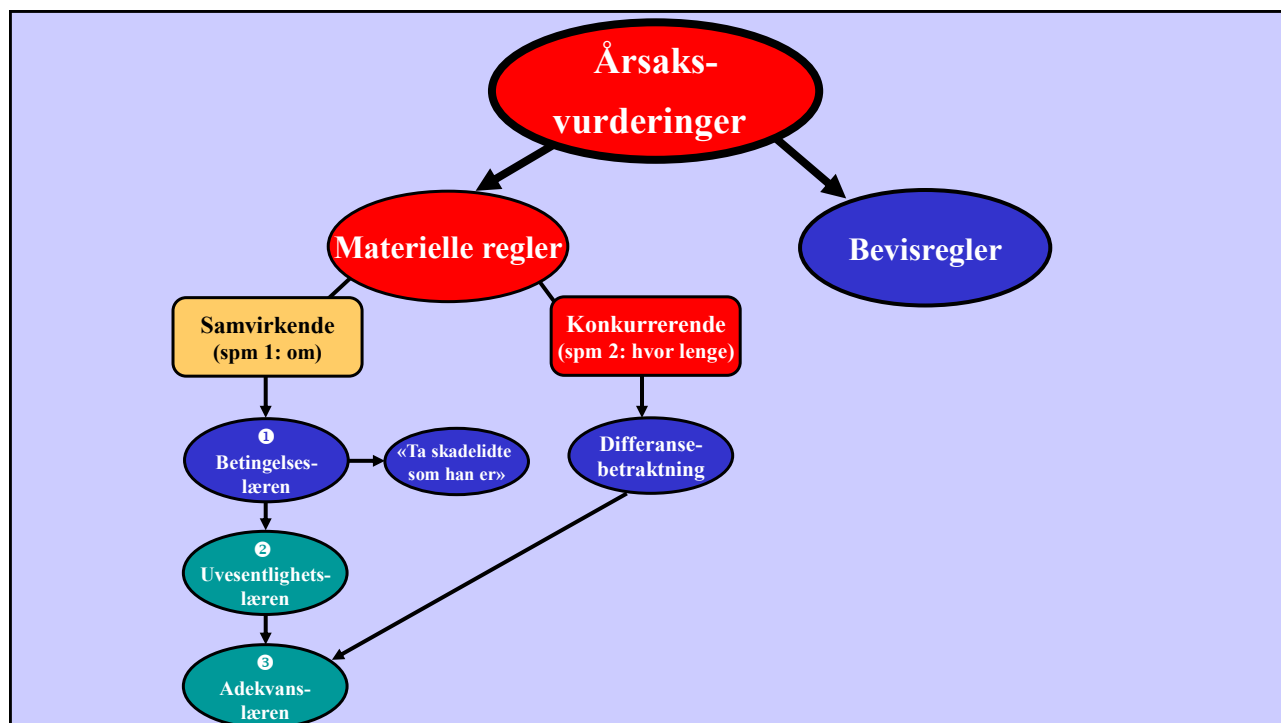
Andre psykiske (eller fysiske) lidelser – konkret vurdering

I vurderingen av erstatningsansvarets rekkevidde må rettsanvenderen også drøfte om skadelidte ville få en unormalt negativ sykdomsutvikling uavhengig av ansvarshendelsen. I så fall begrenses ansvaret etter *tidsavgrensningsprinsippet*. Det er sjelden grunn til å tro at skadelidte ville utviklet nettopp PTSD uten ansvarshendelsen, siden denne lidelsen spesifikt relaterer seg (årsaksmessig) til den bestemte hendelsen. Skadelidte kan imidlertid tenkes å ville ha utviklet en *annen* psykisk lidelse, som eksempelvis angst eller depresjon (og som ville medført f.eks. ervervsuførhet). Dette kan være en relevant problemstilling når PTSD-lidelsen er forårsaket av kortvarige stressbelastninger og hvor sårbarheten er meget fremtredende i årsaksbildet.¹⁴³¹ Om det er grunnlag for skadevolders påstand om en uvanlig negativ sykdomsutvikling, beror på en konkret bevisvurdering. Jeg viser til fremstillingen i kapittel 6.

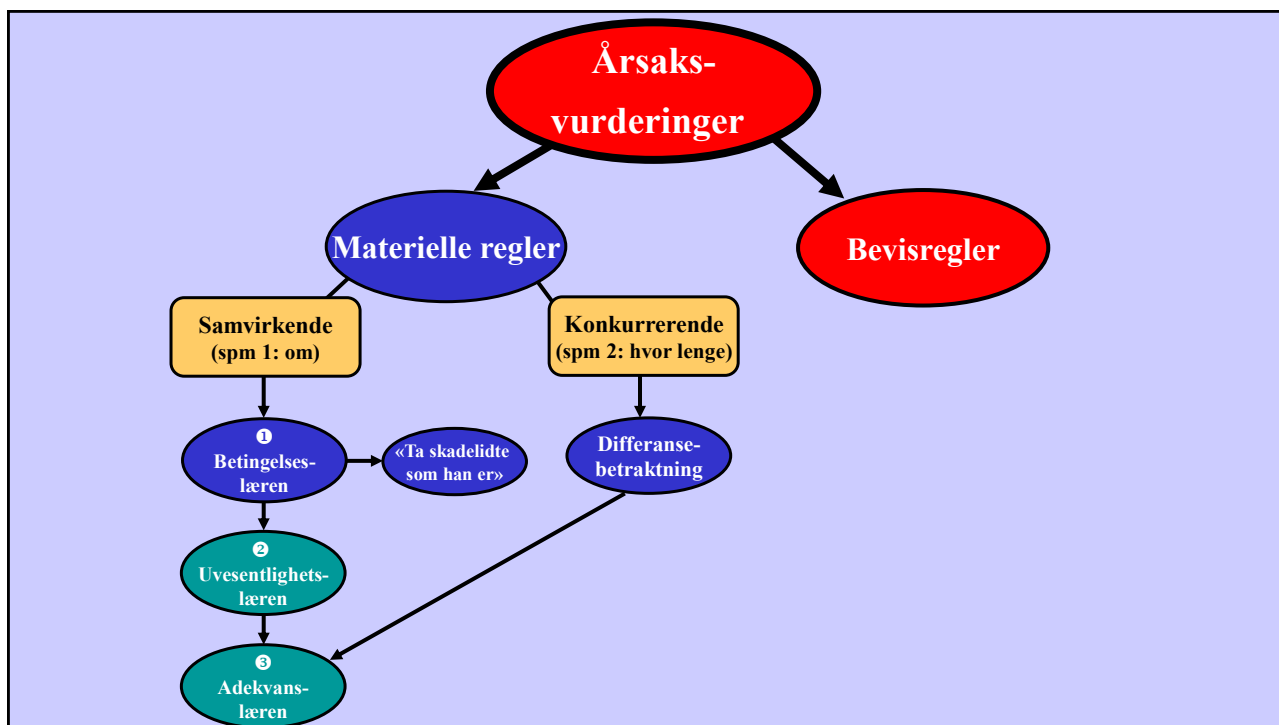
Bokutdrag side 409

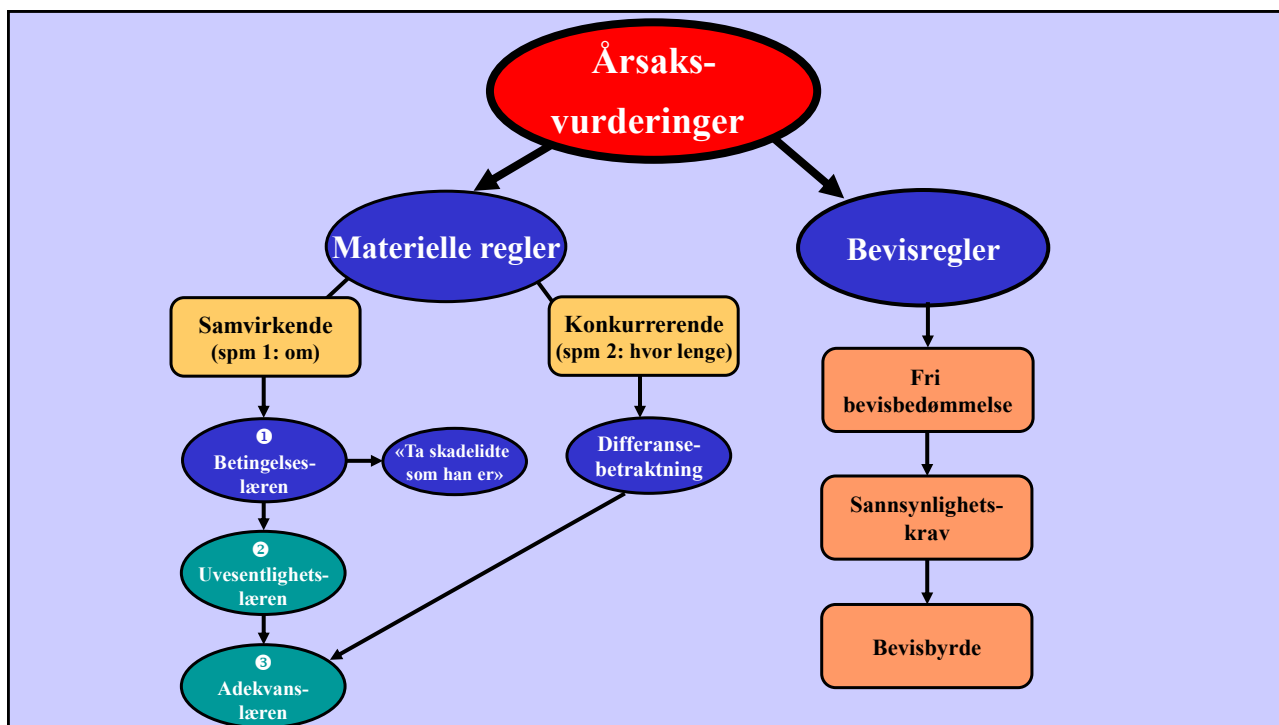
267

268

269

270

Bevisregler

– fri bevisbedømmelse

Hovedregel, jf. tvl. § 21-2 første ledd

«Retten fastsetter ved en fri bevisvurdering det saksforhold avgjørelsen skal bygges på.»

Bevis kan ha ulik
kvalitet og tyngde

Bundet av trygdens
årsaksvurdering?

Begivenhetsfjern
Partsavhengig

Begivenhetsnær
Partsuavhengig

271

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

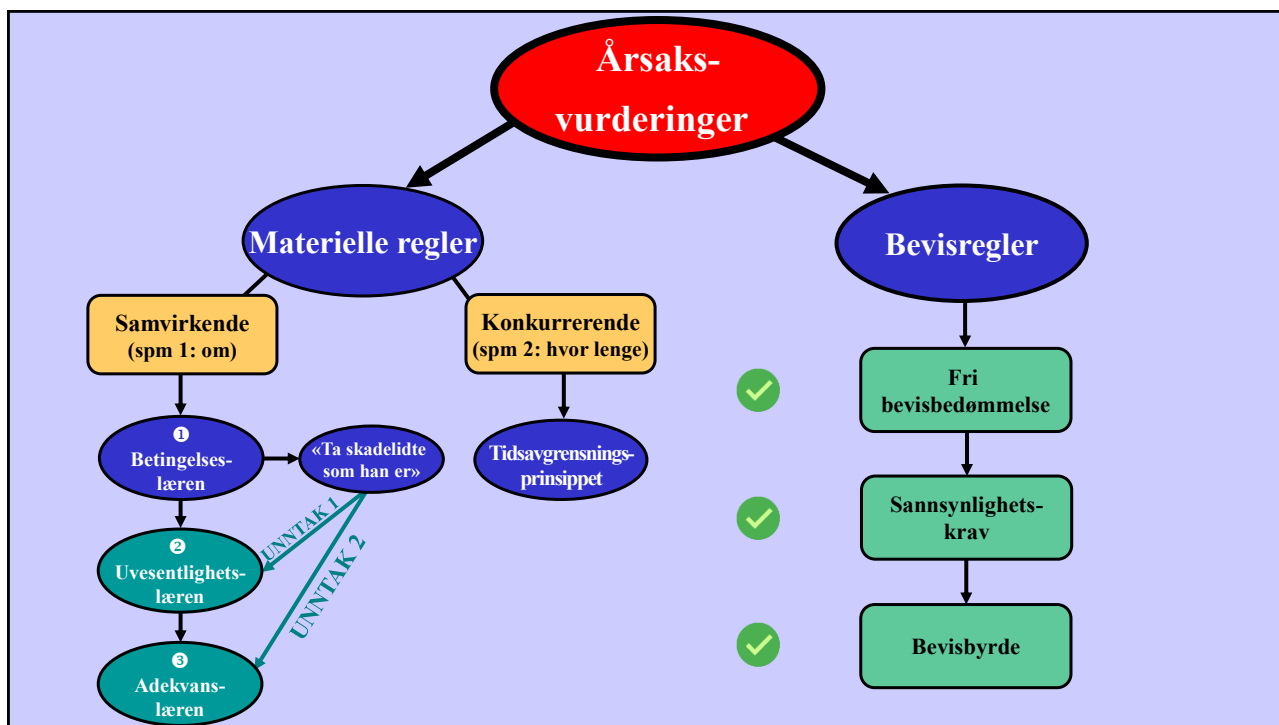
«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i **erstatningsretten** ... som i **naturvitenskapen**. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

NOU 2000: 23, vedlegg 1 (Standardmandatet)

«Sannsynligheten for årsakssammenheng angis som større eller mindre enn 50 %. Det er normalt nødvendig og tilstrekkelig med **mer enn 50 %** sannsynlighet for å konstatere årsakssammenheng.»

272

273

En oppsummering

- belyst ved artikkelheftet

(se s. 1–26)

274

275

Kort om enkelte utvalgte temaer

276

① Skadelidtes medvirkning

– sentrale utviklingstrekk i høyesterettspraksis

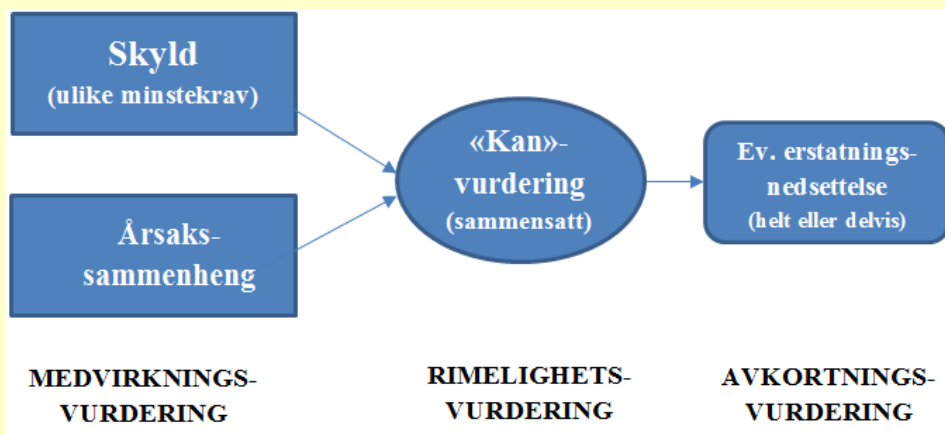

Professor dr. juris Morten Kjelland

277

Skadelidtes medvirkning

- en skisse over systematikk og hovedinnhold

Professor dr. juris Morten Kjelland 2015 ©

278

Oversikt

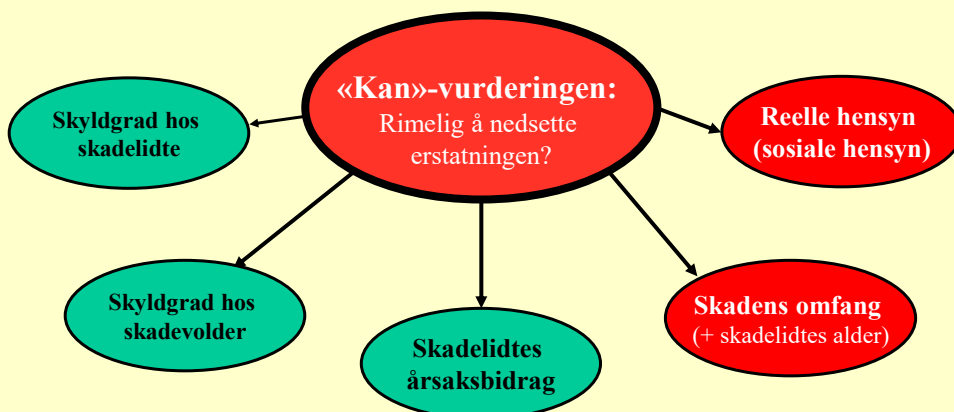
– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

279

«Kan»-vurderingen

– sammensatt helhetsvurdering

280

«Kan»-vurderingen – sekkeposten «forholdene ellers»

Økt betoning av gjenopprettelseshensynet (skadeprinsippet)

Finanger I (Rt. 2000 s. 1811): «[u]lykken har hatt **tunge konsekvenser** for henne» (s. 1841)

Bilbelte (Rt. 2005 s. 887): «Som i plenumssaken Rt. 2000 s. 1811 legger jeg videre betydelig vekt på **skadens omfang**. Ulykken rammet A hardt i meget ung alder. Hun har totalt fått endret sine livsvilkår» (avsnitt 38)

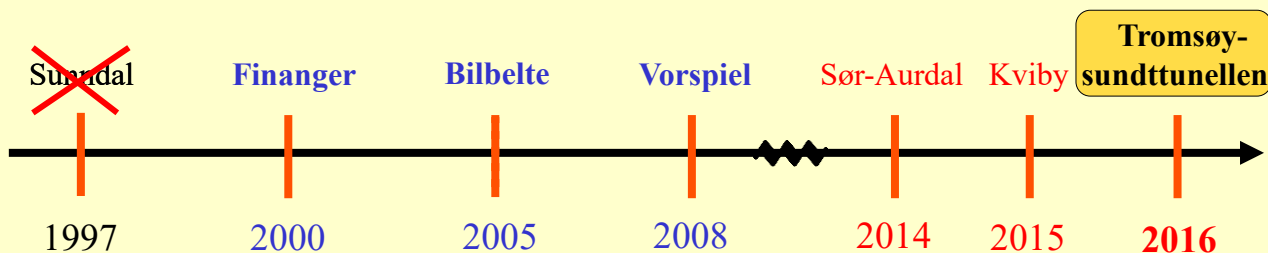
Trikkelinje (HR-2016-1464-A): «Særlig når **skadekonsekvensene er omfattende**, mener jeg domstolene bør utvise **stor varsomhet** med å foreta betydelig avkortning ...» (avsnitt 60)

Økt sosial dimensjon i moderne erstatningsrett

Vorspiel (Rt. 2008 s. 453): «[U]nder enhver omstendighet kan avkortning ikke gjennomføres på en måte som virker **sosialt urettferdig eller urimelig**» (avsnitt 52)

281

Passiv identifikasjon – sentrale dommer og utviklingslinjer

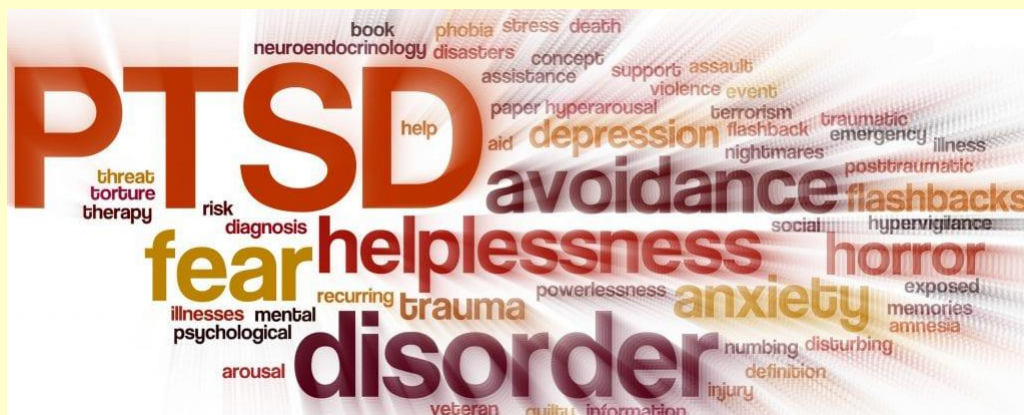
➤ *Tromsøysundttunellen* (HR-2016-803-A): 100 % avkortning

➤ Høyesterett **presiserer** hva som gjelder i **selvmordstilfellene**

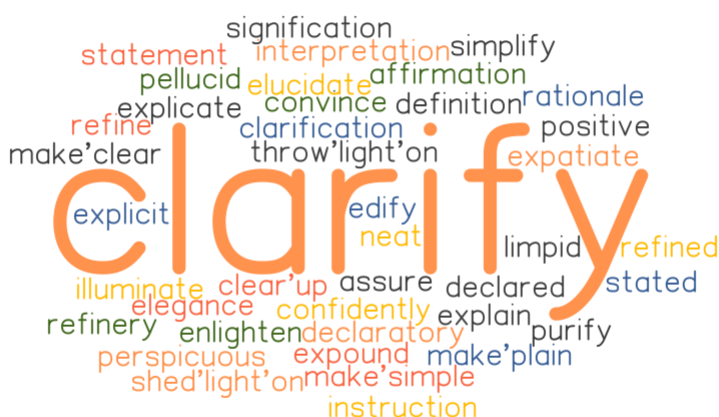
282

② Tredjepartstap

– egentlige og uegentlige tredjepartstap: sentrale utviklingstrekk

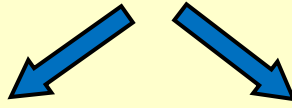

283

284

Tredjepartstap

Egentlige tredjepartstap

= situasjoner med rent økonomisk tap uten at det samtidig er påført en realskade (fysisk eller psykisk skade)

Uegentlige tredjepartstap

= situasjoner hvor en som ikke selv var i faresonen for å bli fysisk skadet er påført en psykisk skade, i form av «sjokkskade»

285

Juridisk-medisinske temaer

– traumekriteriet

Kan **PTSD** utvikles dersom skadelidte/offeret har vært utsatt for en krenkelse som han eller hun ikke fikk med seg – slik som en sovevoldtekt – før vedkommende ble fortalt om det i ettertid?

286

Juridisk-medisinske temaer

– moderne medier

Kan man få **PTSD** uten selv å ha vært i faresonen, men opplever hendelsen (stressoren) gjennom sosiale medier?

287

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

Sjokkdom I (Rt. 1938 s. 626)

Alexander Kielland (RG 1990 s. 187)

Bersagel (Rt. 1960 s. 357)

Beltebil (RG 2005 s. 583)

Sola (Rt. 1966 s. 163)

Hauketo (Rt. 1985 s. 1011)

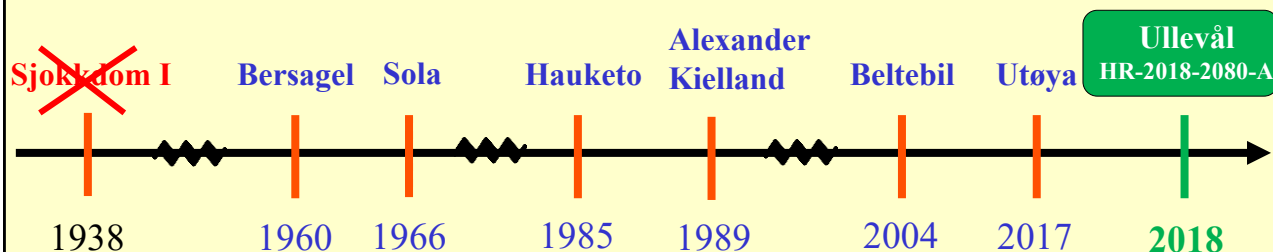
Utøya (HR-2017-352-A)

Ullevål (HR-2018-2080-A)

288

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «særlig belastning»
- Sammensatt juridisk og medisinsk begrunnelse

289

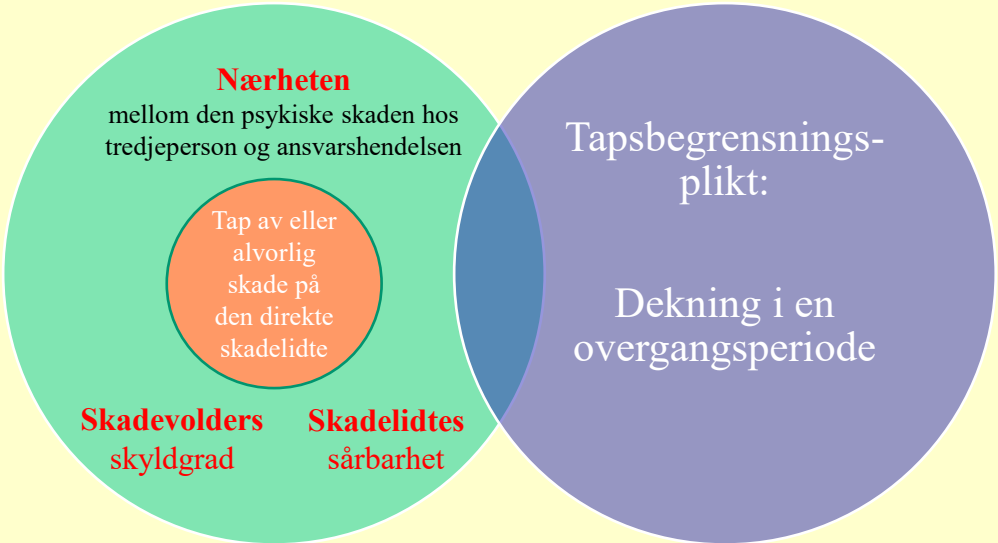
Ullevål (HR-2018-2080-A)

«Siden forrige gang Høyesterett tok stilling til rekkevidden av det erstatningsrettslige vernet for en forelders psykiske skade som følge av at et barn dør i en ulykke – dette var Sola-dommen for mer enn 50 år siden – har vi, nasjonalt og internasjonalt, fått vesentlig mer og dypere innsikt i psykologiske skademekanismer, årsaksforhold og komplekse sorgreaksjoner. Denne kunnskapen innebærer blant annet at man i større grad enn før vil kunne anse psykiske skader når noen mister et barn som påregnelige. Dette er tilfellet også der selve skadesituasjonen er mindre ekstraordinær. Man har dessuten mer avklarte diagnoser og diagnoseverktøy. Og man har et etablert og tilgjengelig behandlingsapparat.» (avsnitt 42)

➤ Sml. andre deler av erstatningsretten, f.eks. om faktisk årsakssammenheng, se *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64) og *Nakkesleng IV* (Rt. 2010 s. 1547)

290

Ullevål (HR-2018-2080-A)

291

Tredjepartsap

292

Tredjepartsap

skl. § 3-1

**Egentlige
tredjepartstap**

Inntektsap:

Hovedregel: NEI

(Snevert unntak)

Merutgifter:

Hovedregel: NEI

(Snevert unntak)

293

③ Pensjonstap

– «ferskvarepreget» og spesialisert område:

gjennomgang 1 time av det nye om pensjon 21. oktober 2021

294

Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

har som sitt primære formål å drive informasjonsgivning om og rettspolitisk refleksjon over norsk erstatningsrett – med vekt på personskadesaker – til advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med eller har interesse for fagområdet.

Informasjonsgivningen skjer hovedsaklig gjennom forelesninger. Forumet skal ha et nøytralt ståsted med tanke på partsside, skadelidtsiden vs. skadevolderside. Forumet tar særlig sikte på å belyse

- **nyheter i erstatningsretten** slik at du som personskadebehandler er oppdatert på gjeldende rett
- **aktuelle medisinske temaer**, med relevans for praktisk-juridisk saksbehandling for jurister og utredende medisinske spesialister

Medlemsavgift: 500 kr for 2019

Et eksempel på en av filmene fra NFFE-møte nr. 2 ser du til høyre. Medlemskap gir tilgang på alle filmene ut året.

Klikk for mer info og påmelding

295

Nyhetsoversikt

Ansvarsgrunnlag

Årsakssammenheng

Utmåling

Øvrige emner

Internarkiv

Stillingsannonser

Mine tilganger

Personskade Portalen

NYHETER

I personskaderetten

LA-2019-161561

Deling av sak

Saken gjaldt spørsmålet om en kommune var erstatningsansvarlig for manglende oppfølging av mobbing og vold på barneskolen. A fremsatte krav om deling av spørsmålene i saken jf. tvisteloven § 16-1 annet ledd annet

HR-2020-35-A

Objektiv kumulasjon i erstatningssak

I en erstatningssak hadde saksøkerne begrenset søksmålet til å kreve fastsettelsesdom for at erstatningsvilkårene var oppfylt. Prinsipielt påstod de saksøkte seg frifunnet, men nedla subsidier påstand om

LG-2018-17381

Utgifter til kreftbehandling i utlandet

En pasient hadde krav på erstatning for forsinket diagnostisering og behandling av kreftsykdom. Saken gjaldt spørsmålet om skadelidte hadde krav på å få erstattet sine utgifter til regional cellegiftbehandling i

296

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

297

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

298

EKSTRA LYSBILDER

299

Erstatningsrett

– utmåling: særlig om Rt. 2015 s. 820

Professor dr. juris Morten Kjelland

300

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- saksforhold og anførsler

- Skadelidte utsatt for trafikkulykke januar 2006
- Inngangsinvaliditet:
VMI 41 %: Svimmelhet, hodepine, psykiatri mv. (ikke gitt erstatning)
- Aktuelle ulykke:
VMI 40 % separat. Ortopedisk skade
- Anførsel Gjensidige: Separasjonsprinsippet
- Anførsel skadelidte: Det prinsippet som gir høyest erstatning

301

Vingrom (LE-2014-125)

- lagmannsrettens behandling

Trinn 1: Finne frem til menerstatning for de to gruppene

- ↳ Samlet medisinsk invaliditet (utgangspunkt for beregningen)
 - $41\% + 40\% = 81\%$ = **gruppe 7** i menerstatningstabellen
- ↳ Inngangsinvaliditet (fratrekkes)
 - 41% = **gruppe 3** i menerstatningstabellen

Trinn 2: Fratrekksomgangen (høyeste minus laveste)

- ↳ Gruppe 7-erstatning – Gruppe 3-erstatning = 710 105 kroner
- ↳ To merknader:
 1. Betydelig forskjell fra selskapets anførsel: VMI 40 %, 365 000 kroner
 2. Samordning ikke problematisert av retten; reduksjonsprinsippet: 59% [$41\% + (40\% \text{ av } 60\%)$]

302

Vingrom (LE-2014-125)

- progresjonen i satsene

§ 3. Utmåling av menerstatning

1. Årlig menerstatning utmåles slik:

Gruppe	Fastsatt invaliditetsgrad	Menerstatning
0	Lavere enn 15%	Ingen erstatning
1	15 - 24%	7% av grunnbeløpet
2	25 - 34%	12% av grunnbeløpet
3	35 - 44%	18% av grunnbeløpet
4	45 - 54%	25% av grunnbeløpet
5	55 - 64%	33% av grunnbeløpet
6	65 - 74%	42% av grunnbeløpet
7	75 - 84%	52% av grunnbeløpet
8	85 - 100%	63% av grunnbeløpet
9	Betydelig større skadefølger enn	
	ved invaliditetsgrad på 100%	75% av grunnbeløpet

303

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- rettssetningen om valg av prinsipp

Høyesterett:

«Jeg er på denne bakgrunn kommet til at differanseprinsippet må danne utgangspunktet for fastsettelsen av menerstatning i flerskadetilfellene, men at erstatning utmålt etter separasjonsprinsippet setter en nedre grense. En slik fremgangsmåte samsvarer godt med hovedregelen om at skadevolder må ta «skadelidte som han er», jf. Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave, side 519.»

↳ I god konsistens med sårbarhetsprinsippet + teori om det ...

304

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- utdrag fra Pasientskaderett (Kjelland 2011) s. 486

Situasjon 3. Skadelidte har en inngangsinvaliditet som er mindre enn 100 prosent.

Har skadelidte en inngangsinvaliditet, oppstår spørsmål om menerstatning for skade nr. 2 skal beregnes etter det *isolerte* omfanget av skade nr. 2, eller om man skal ta utgangspunkt i den *samlede* invaliditeten med *fradrag* av inngangsinvaliditeten. Per i dag er det noe uavklart hvordan dette skal løses under skl. § 3-2. I juridisk teori er det antatt at man skal benytte et differanseprinsipp, knyttet til den *kronemessige* erstatningsberegningen. Et eksempel: Skade nr. 1 gir en medisinsk invaliditet på 20 prosent. Etter hendelse/skade nr. 2 er den samlede medisinske invaliditeten 70 prosent. Spørsmålet er om menerstatningen skal fastsettes med utgangspunkt i det erstatningsbeløpet som 70 prosent medisinsk invaliditet gir, for så å gjøre fradrag for det erstatningsbeløpet som 20 prosent medisinsk invaliditet ville gitt. Alternativet er å fastsette menerstatningen etter en invaliditet på 50 prosent. På grunn av *progresjonen i satsene*, og at formålet med denne graderingen er å fange opp at den tapte livsutfoldelsen normalt øker jo større inngangsinvaliditeten er, bør etter mitt syn den første løsningen legges til grunn.⁶⁹⁶

305

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- rettssetningen om valg av prinsipp

Høyesterett:

«Jeg er på denne bakgrunn kommet til at differanseprinsippet må danne utgangspunktet for fastsettelsen av menerstatning i flerskade-tilfellene, men at erstatning utmålt etter separasjonsprinsippet setter en nedre grense. En slik fremgangsmåte samsvarer godt med hovedregelen om at skadevolder må ta «skadelidte som han er», jf. Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave, side 519.»

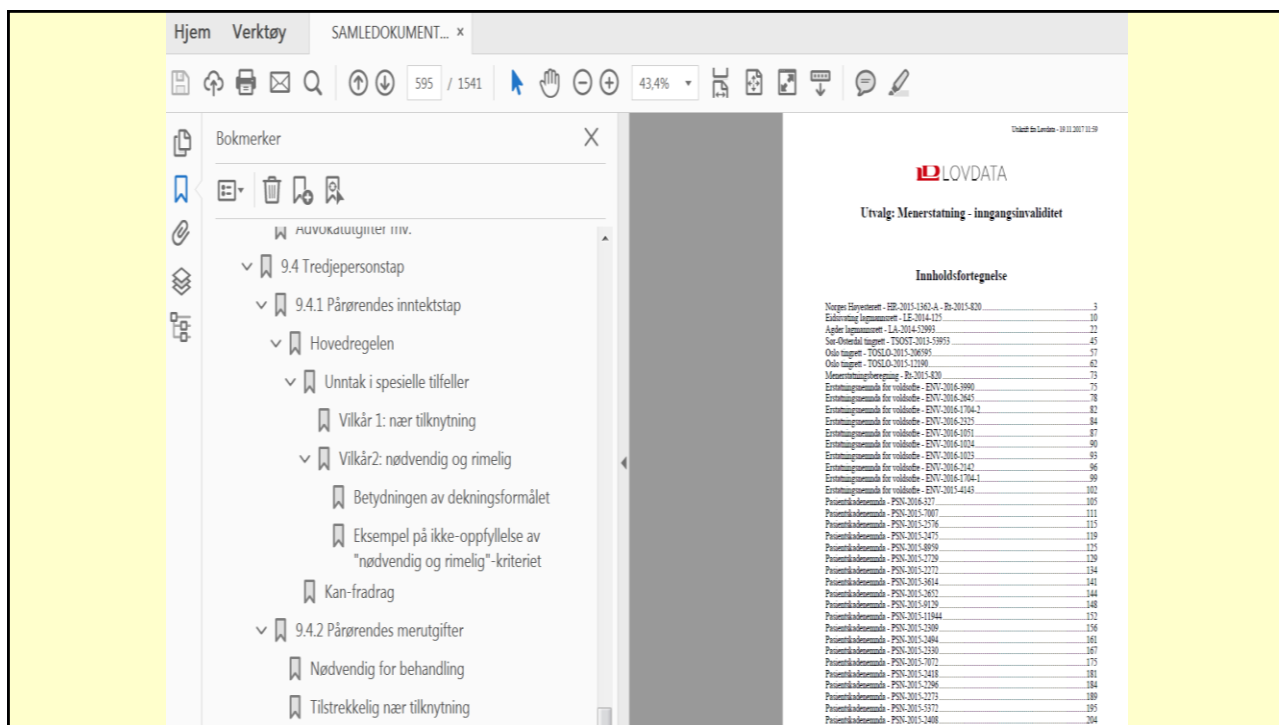

I god konsistens med sårbarhetsprinsippet + teori om det ...

Videreført i en rekke senere saker,
for situasjoner hvor inngangsinvaliditeten er minst 15 %

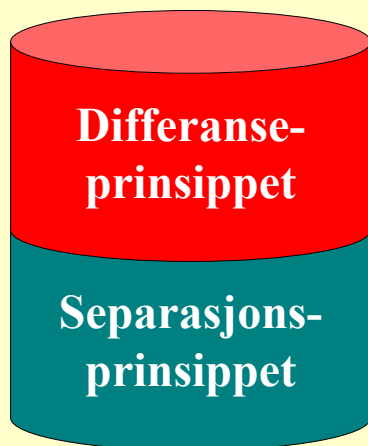
306

307

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- deloppsummering & kritikk

Sårbarhetsbasert kompensasjon

for at nye skader ofte rammer hardere når man er skadet/syk fra før, i konsistens med sårbarhetsprinsippet (skadelidt-perspektiv på menerstatningen)

Minstesikringsbasert kompensasjon

som pålegger skadevolder å erstatte minst det bidraget vedkommende har ytt (skadevolder-perspektiv på menerstatningen)

308

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- deloppsummering & kritikk

- Kan spørres om Høyesterett setter til side praksis siden 1970-tallet; kortfattede premisser
- Administrative/praktiske konsekvenser – utredning – personvern
- **Mangler** drøftelse av VMI-samordning (ikke nevnt i anførselene)
- **Konsekvenser for saksbehandlingen:**
 - Valg av prinsipp må anses som **avklart på visse typetilfeller**
 - Samordning av VMI kan **ikke anses som endelig avklart** (men er trolig grunn til å videreføre samordningsprinsippet)
- Se også: Bjarte Thorson, Nytt i privatretten nr. 3/2015

309

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- en oppsummerende skisse

Situasjonstype Prinsipp	Inngangsinvaliditet større enn eller lik 15 %	Inngangsinvaliditet mindre enn 15 %
Differanseprinsippet	JA (avklart i Rt. 2015 s. 820, men må kombineres med reduksjonsprinsipp (ikke summasjon) for samordning, jf. LB-2014-195477, jf. HR-2015-2040-U)	TROLIG NEI (ikke tema i Rt. 2015/820, unngå et reelt bruttoprinsipp, behovet for sårbarhetsvern ikke sterkest for lavinvaliditetsgrunnskader + etablert retts- og oppgjørspraksis siden 1970-tallet)
Separasjonsprinsippet	JA, hvis det gir høyere menerstatning (skadelidtes valgrett)	JA (konsekvens av svaret ovenfor, og at det heller ikke er grunnlag for å anvende bruttoprinsippet)
Bruttoprinsippet	NEI	NEI

310

	CASE 1	CASE 2	
	Case 1 og 2: Mann født 1. oktober 1972 Skadedato 28. juli 2016, voldshendelse/trafikkulykke Oppgjørsdato er i dag		
	CASE 3	CASE 4	

311

	<u>CASE 1</u>	CASE 2	
	CASE 3	CASE 4	

312

	<u>CASE 1</u> Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2	CASE 2	
	CASE 3	CASE 4	

313

	<u>CASE 1</u> Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	CASE 2	
	CASE 3	CASE 4	

314

	CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	<u>CASE 2</u>	
	CASE 3	CASE 4	

315

	CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	<u>CASE 2</u> Inngangsinvaliditet 15 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2	
	CASE 3	CASE 4	

316

	CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	CASE 2 Inngangsinvaliditet 15 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 32 % samordnet (= gruppe 2) Beregning: Menerstatning gruppe 2: 304 421 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 126 852 kroner Separasjonsprinsipp gir 177 569 kroner	
	CASE 3	CASE 4	

317

	CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	CASE 2 Inngangsinvaliditet 15 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 32 % samordnet (= gruppe 2) Beregning: Menerstatning gruppe 2: 304 421 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 126 852 kroner Separasjonsprinsipp gir 177 569 kroner	
	CASE 3	CASE 4	

318

	CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvars-hendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	CASE 2 Inngangsinvaliditet 15 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvars-hendelse 2 Samlet VMI = 32 % samordnet (= gruppe 2) Beregning: Menerstatning gruppe 2: 304 421 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 126 852 kroner Separasjonsprinsipp gir 177 569 kroner	
	CASE 3 Inngangsinvaliditet 41 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 3-erstatning) Skaderelatert VMI 40 % nakke fra ansvars-hendelse 2 Samlet VMI = 65 % samordnet (= gruppe 7) Beregning: Menerstatning gruppe 7: 1 065 472 kroner Menerstatning gruppe 3: 456 631 kroner Differanseprinsipp gir 608 841 kroner Separasjonsprinsipp gir 456 631 kroner	CASE 4	

319

	CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvars-hendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	CASE 2 Inngangsinvaliditet 15 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvars-hendelse 2 Samlet VMI = 32 % samordnet (= gruppe 2) Beregning: Menerstatning gruppe 2: 304 421 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 126 852 kroner Separasjonsprinsipp gir 177 569 kroner	
	CASE 3 Inngangsinvaliditet 41 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 3-erstatning) Skaderelatert VMI 40 % nakke fra ansvars-hendelse 2 Samlet VMI = 65 % samordnet (= gruppe 7) Beregning: Menerstatning gruppe 7: 1 065 472 kroner Menerstatning gruppe 3: 456 631 kroner Differanseprinsipp gir 608 841 kroner Separasjonsprinsipp gir 456 631 kroner	CASE 4	

320

CASE 1 Inngangsinvaliditet 20 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 36 % samordnet (= gruppe 3) Beregning: Menerstatning gruppe 3: 456 000 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 279 062 kroner Separasjonsprinsipp gir 127 000 kroner	CASE 2 Inngangsinvaliditet 15 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 1-erstatning) Skaderelatert VMI 20 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 32 % samordnet (= gruppe 2) Beregning: Menerstatning gruppe 2: 304 421 kroner Menerstatning gruppe 1: 177 569 kroner Differanseprinsipp gir 126 852 kroner Separasjonsprinsipp gir 177 569 kroner
CASE 3 Inngangsinvaliditet 41 % ryggskade fra ansvarshendelse 1 (fått gruppe 3-erstatning) Skaderelatert VMI 40 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 65 % samordnet (= gruppe 7) Beregning: Menerstatning gruppe 7: 1 065 472 kroner Menerstatning gruppe 3: 456 631 kroner Differanseprinsipp gir 608 841 kroner Separasjonsprinsipp gir 456 631 kroner	CASE 4 Inngangsinvaliditet 10 % ryggskade fra fritidsulykke/ansvarshendelse 1 (ingen menerstatning) Skaderelatert VMI 10 % nakke fra ansvarshendelse 2 Samlet VMI = 19 % (= gruppe 1) INGEN menerstatning fordi vilkåret om 15 % skaderelatert VMI ikke er oppfylt (årsakskravet i utmålingsomgangen, jf. ordet «betydelig» i skl. § 3-2)

321

Vingrom (Rt. 2015 s. 820)

- et blikk mot ENV-praksis om lavere VMI enn 15 %

ENV 2016/3990:

«Nemnda viser til spesialisterklæring av 26. oktober 2016 og tilleggserklæring av 25. januar 2017 fra spesialist i psykiatri X, og legger til grunn at klager har en inngangsinvaliditet på 5% og en skaderelatert medisinsk invaliditet på 28%. Nemnda viser til Rt. 2015 s. 820 der Høyesterett slår fast at **differanseprinsippet danner utgangspunktet** for fastsettelsen av menerstatning i flerskade-tilfellene, men at **separasjonsprinsippet setter en nedre grense**.

I denne saken vil det være **like gunstig** å utmåle etter separasjonsprinsippet. Etter utregning i beregningsprogrammet Ejus gir dette en menerstatning på kr 288.169, som avrundes til kr 290.000.»

322

Erstatningsrett

– utmåling: særlig om Rt. 2015 s. 820

Professor dr. juris Morten Kjelland

323

Hovedoversikten ▾ Nyheter ▾ Ansvarsgrunnlag ▾ Årsakssammenheng ▾ Utmåling ▾ Øvrige emner ▾ Filmer ▾ Fellesverktøy ▾

Mine tilganger ▾ ▾

Personskade Portalen

Nyere rettspraksis

og andre nyere rettskilder

NYHETSFEED

SE TABELLEN RETT NEDENFOR

(oppdateres senest hver 14. dag)

Den søkbare databasen er Personskade Portalens hovedside for nyheter, og det er

LF-2020-45908

(Publisert november 2020)

Foreldelse - "psykisk blokkering"

Saken omhandlet tolkning og anvendelse av foreldelsesloven § 9 nr.1.

Saksforfatter har anført at hun ikke har hatt

Sakkyndighetsarbeid - manglende kvalitetssikring

(Publisert november 2020)

Artikkelen tar opp temaet om kvalitetssikring av sakkyndighetsarbeid ved personskade. Det er fortsatt ikke innført alle nødvendige tiltak, selv om det ble foreslått for 20 år siden. Årlin er det

324

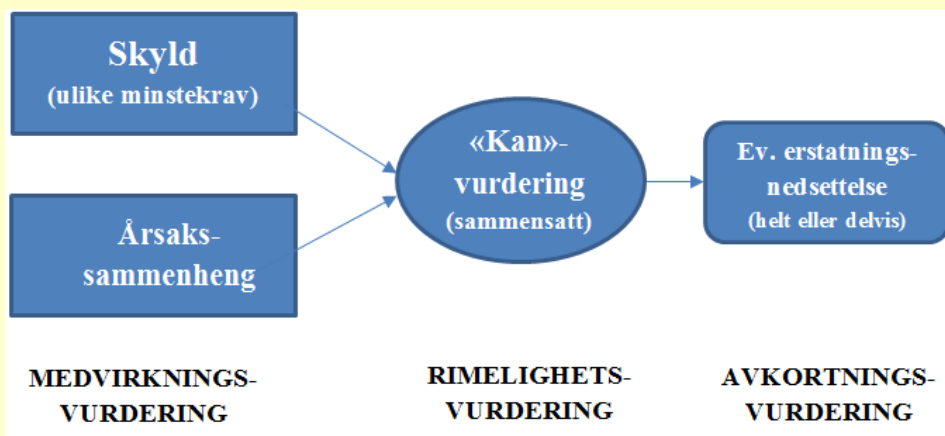
- sentrale vurderingselementer og dommer

326

Skadelidtes medvirkning

- en skisse over systematikk og hovedinnhold

Professor dr. juris Morten Kjelland 2015 ©

327

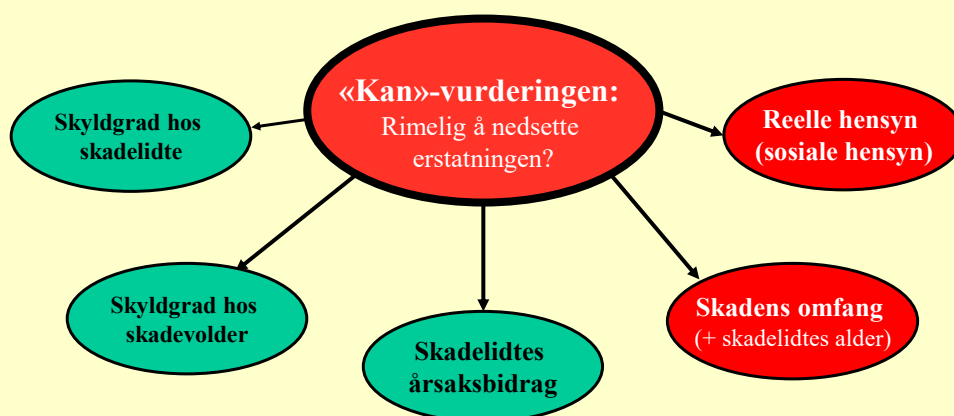
Oversikt

– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Lufil. § 10-21 tredje ledd

328

«Kan»-vurderingen – sammensatt helhetsvurdering

329

«Kan»-vurderingen – sekkeposten «forholdene ellers»

Økt betoning av gjenopprettelseshensynet (skadeprinsippet)

Finanger I (Rt. 2000 s. 1811): «[u]lykken har hatt **tunge konsekvenser** for henne» (s. 1841)

Bilbelte (Rt. 2005 s. 887): «Som i plenumssaken Rt. 2000 s. 1811 legger jeg videre betydelig vekt på **skadens omfang**. Ulykken rammet A hardt i meget ung alder. Hun har totalt fått endret sine livsvilkår» (avsnitt 38)

Trikkelinje (HR-2016-1464-A): «Særlig når **skadekonsekvensene er omfattende**, mener jeg domstolene bør utvise **stor varsomhet** med å foreta betydelig avkortning ...» (avsnitt 60)

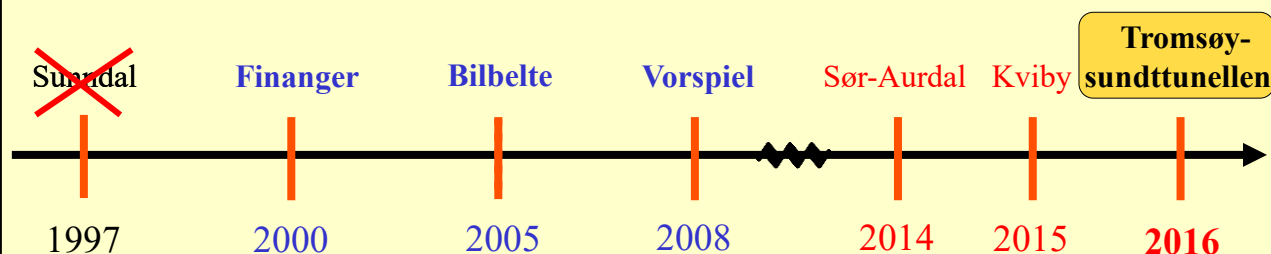
Økt sosial dimensjon i moderne erstatningsrett

Vorspiel (Rt. 2008 s. 453): «[U]nder enhver omstendighet kan avkortning ikke gjennomføres på en måte som virker **sosialt urettferdig eller urimelig**» (avsnitt 52)

330

Passiv identifikasjon

– sentrale dommer og utviklingslinjer

- *Tromsøysundttunellen* (HR-2016-803-A): 100 % avkortning
- Høyesterett **presiserer** hva som gjelder i selvmordstilfellene

331

332

LOVDATAPRO

Rettskilder

Rettsområder

Registre

Avansert søk

rt-1998-1565

Min side

Hurtigsøk
rt-1998-1565

Nakkesleng I
HR-1998-69-B - Rt-1998-15...

Hurtigsøk
rt-2010-1547

Nakkesleng IV
HR-2010-2166-A - Rt-2010-...

Hurtigsøk
rt-1998-1565

Nakkesleng I
HR-1998-69-B - Rt-1998-15...

HR-1998-69-B - Rt-1998-1565

Skadeevne

Akuttsymptomer

Brosymptomer

Forenlighet

Prof. dr. med. Helge Nordals angivelse av de fire bevisstemaene i *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565)

- For det første må det foreligge et adekvat traume, dvs det må ha virket mekaniske krefter tilstrekkelig til å skade biologisk vev.
- Store trekk vil de krefter som virker på en person øke med økende hastighetsendringer av den bil en pasient sitter i. Det er imidlertid mange usikre omstendigheter som spiller inn, som bilsetets og nakkestøttens egenskaper, hodets stilling i kollisjonsøyeblikket, om pasienten er forberedt på støtet eller ei, om pasienten har forutbestående skade og derav følgende økt sårbarhet, om det er aldersbetingede svekkelser i nakkevirvelsøylen, evt ledsaget av forkalkninger, mmm.
- Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. Det vil som regel dreie seg om relativ risiko for helseskader, som øker med økende hastighet. Således kan man se at selv ved meget høye hastigheter, og med betydelige skader med brudd og annet tilfølge, kan pasienten etter noen tid likevel føle seg helt frisk.
- Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige.
- Det må foreligge akutt symptomer fra nakke eller hode innenfor maksimalt et par døgn. Regelen er at dess kraftigere skade, dess tidligere kommer plagene. Akutt symptomene vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverøtter som passerer ut mellom nakkevirvlene.
- Det må foreligge «brosymptomer» fra akutfasen frem til en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet. Dersom pasienten blir frisk, for så flere uker eller måneder senere å få tilbake liknende besvær, øker usikkerheten mht om det er den tidligere skaden, eller naturlig tilbøyelighet for helsebesvær med smerter, stivhet o.l. som er hovedårsaken til besværene. De fleste vil mene at traumatisk betingede besvær som blir kroniske, særlig når det dreier seg om mindre skader uten brudd eller skade av nervevev, sjelden blir helt borte for så å komme igjen.
- Sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. Dvs at f.eks. lammelser i armer eller ben som først opptrer måneder og år etter et uhell er ikke forenlig med det man vet om skademekanismen. Det må heller ikke være slik at helsebesværene etter uhellet bare er en fortsettelse av helsebesvær pasienten har hatt før uhellet. Sykdomsbildet må heller ikke ha en annen, mer sannsynlig forklaring i annen tilstand pasienten lider av. Slik tilstand kan være annen somatisk eller psykiatrisk sykdom, som har vært til stede allerede før uhellet, eller som har manifestert seg senere.»

333

Skadeevne

– eksempel: rekonstruksjon av forbikjøringsulykke

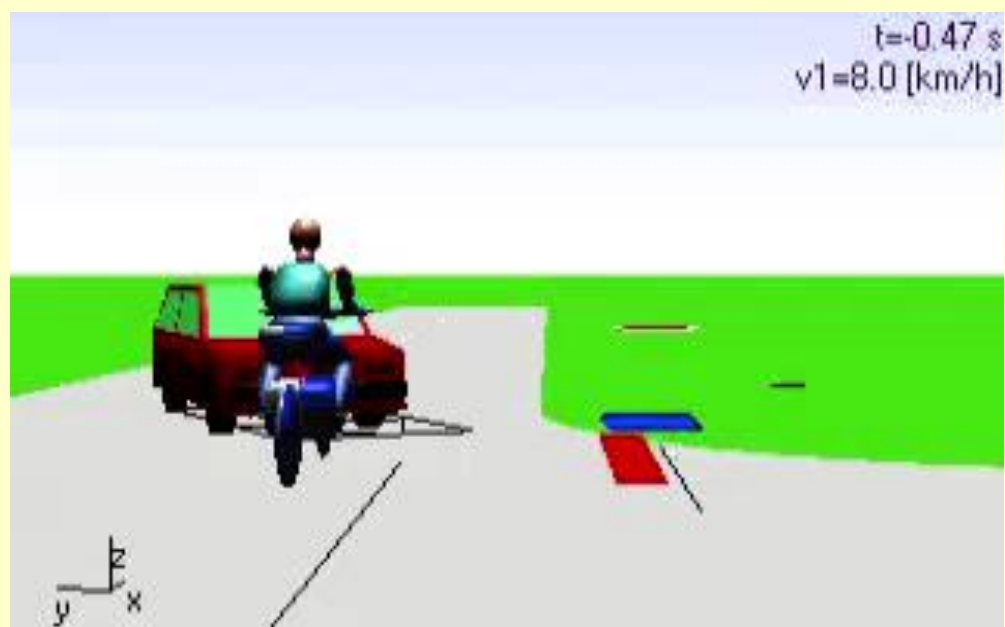
334

Professor dr. juris Morten Kjelland
Undervisning, Lexia Onboardingkurs

167

335

336

Skadeevne

– eksempel: rekonstruksjon av hendelsesforløp

337

338

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

② Akuttsymptomer

③ Brosymptomer

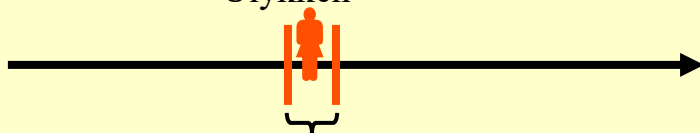
④ Forenlighet

339

Akuttsymptomer

Plagene må ha oppstått
kort tid etter ulykken

Ulykken

72 timer, Nakkesleng III-dommen

+ *Nakkesleng I og Nakkesleng IV*

340

Bevis

Juristenes oppgave for en riktig rettsanvendelse ...

Journaler er legenes arbeidsnotater ...

frembevret forstøvterende at «det imidlertid [er] grunn til å tro at smertene var relativt moderate» (avsnitt 46). Her er det en sammenheng med forenighetskriteriet, som blir utdypet nedenfor.

7.3.2.2 Juridiske presiseringer. Journaler som bevismiddel

Det må skilles mellom innholdet i akuttsymptomkriteriet på den ene siden, og bevisvurderingen av dette Lie-kriteriet på den andre siden. Innholdet i akuttsymptomkravet må fastlegges av medisinere, mens det er en juridisk oppgave å bevisvurdere om kravet er oppfylt i den konkrete erstatningsaken. Juristene besitter den høyeste kompetansen for bevisvurderingen, selv om medisinsk sakkyndige er sentrale premissleverandører. Medisinsk dokumentasjon fra akutfasen er et viktig bevismiddel, sml. prinsippet i *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1570) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 44).

Ved tolkningen og anvendelsen av medisinsk dokumentasjon er det viktig å merke seg at journalene er legenes arbeidsnotater, og er i utgangspunktet ikke skrevet med sikte på å tjene som bevis i eventuelle rettsvister. Se punkt 6.1.4 foran. Journalene beskriver ikke alltid uttømmende eller presist pasientens akuttplager. Manglende journalnedtegnelser er ikke nødvendigvis uttrykk for at skadelidte er uten akuttsymptomer. I bevisvurderingen av akuttsymptomkravet må det tas hensyn til blant annet at

- nakkeplagene kan ha blitt «maskert» (kamouflert) av andre plager⁶⁶
- skadelidte kan ha ulik toleranse for smerte
- skadelidte kan ha ulik terskel for å oppsøke helsevesenet
- skadelidte kan ha regnet med at plagene ville gå over og derfor ikke var hos lege.

Oppregningen her om grunner til manglende eller ufullstendig journalføring er ikke uttømmende. For skadelidte, som har bevisbyrden for at det foreligger årsaksammenheng, vil det generelt være en sentral oppgave å bevisvurdere hvorfor plagene ikke har blitt journalført.

7.3.3 Brosymptomkravet

7.3.3.1 Hovedtrekk

For at årsakskravet skal være oppfylt ved nakkeslengskader, må skadelidte også bevisvurdere at det foreligger brosymptomer fra akutfasen og til en kronisk senfase, jf. *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1577), *Thelle* (Rt. 2000 s. 418, s. 430) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 47). Hva som betraktes som en kronisk senfase, synes å variere. I *Lie* talte den sakkyndige professor Nordal om «en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet» (s. 1577). Det er viktig å merke seg at de symptomene som er relevante for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er de

Artikkelen
side 34

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

Skadeevne

Akuttsymptomer

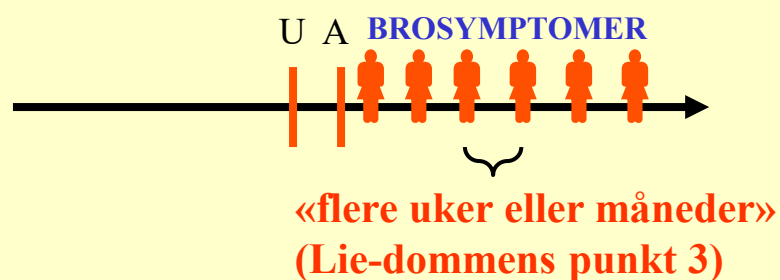
Brosymptomer

Forenlighet

Brosymptomer

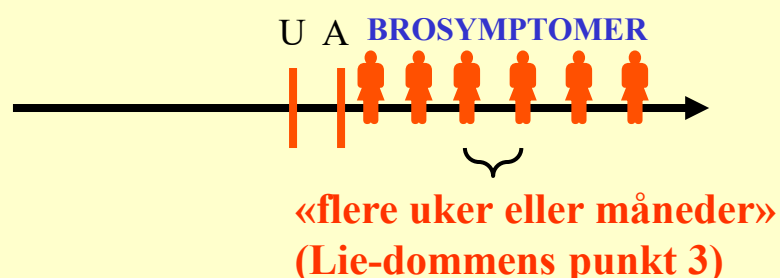
Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akutfasen

343

Brosymptomer

Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akutfasen

344

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

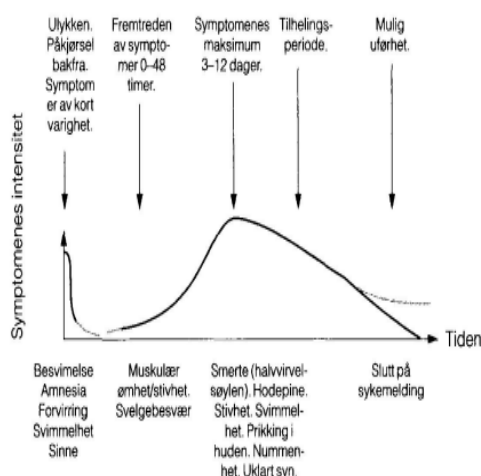
✓ Akuttsymptomer

✓ Brosymptomer

④ Forenlighet

345

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547) – forløpskriteriet

346

Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

har som sitt primære formål å drive informasjonsgivning om og rettspolitisk refleksjon over norsk erstatningsrett – med vekt på personskadesaker – til advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med eller har interesse for fagområdet.

Informasjonsgivningen skjer hovedsaklig gjennom forelesninger. Forumet skal ha et nøytralt ståsted med tanke på partsside, skadelidtsiden vs. skadevolderside. Forumet tar særlig sikte på å belyse

- **nyheter i erstatningsretten** slik at du som personskadebehandler er oppdatert på gjeldende rett
- **aktuelle medisinske temaer**, med relevans for praktisk-juridisk saksbehandling for jurister og utredende medisinske spesialister

Medlemsavgift: 500 kr for 2019

Et eksempel på en av filmene fra NFFE-møte nr. 2 ser du til høyre. Medlemskap gir tilgang på alle filmene ut året.

[Klikk for mer info og påmelding](#)

349

Nyhetsoversikt

Ansvarsgrunnlag

Årsakssammenheng

Utmåling

Øvrige emner

Internarkiv

Stillingsannonser

Mine tilganger

Personskade Portalen

NYHETER

I personskaderetten

LA-2019-161561

Deling av sak

Saken gjaldt spørsmålet om en kommune var erstatningsansvarlig for manglende oppfølging av mobbing og vold på barneskolen. A fremsatte krav om deling av spørsmålene i saken jf. tvisteloven § 16-1 annet ledd annet

HR-2020-35-A

Objektiv kumulasjon i erstatningssak

I en erstatningssak hadde saksøkerne begrenset søksmålet til å kreve fastsettelsesdom for at erstatningsvilkårene var oppfylt. Prinsipielt påstod de saksøkte seg frifunnet, men nedla subsidier påstand om

LG-2018-17381

Utgifter til kreftbehandling i utlandet

En pasient hadde krav på erstatning for forsinket diagnostisering og behandling av kreftsykdom. Saken gjaldt spørsmålet om skadelidte hadde krav på å få erstattet sine utgifter til regional cellegiftbehandling i

350

Flere skadevoldere solidaransvar og regress

Skadeserstatningsloven § 5-3:

«1. **Flere som plikter** å betale erstatning for samme skade, svarer en for alle og alle for en. Det samme gjelder den som plikter å betale oppreising for samme skade.

2. I hvilken utstrekning den som har betalt erstatning eller oppreising kan gjøre krav gjeldende mot andre ansvarlige, avgjøres under hensyn til ansvarsgrunnlaget og forholdene ellers.»

Flere skadevoldere

solidaransvar og regress

Skadeserstatningsloven § 5-3:

«1. Flere som plikter å betale erstatning for samme skade, **svarer en for alle og alle for en**. Det samme gjelder den som plikter å betale oppreising for samme skade.

2. I hvilken utstrekning den som har betalt erstatning eller oppreising kan gjøre krav gjeldende mot andre ansvarlige, avgjøres under hensyn til ansvarsgrunnlaget og forholdene ellers.»

353

Flere skadevoldere

solidaransvar og regress

Skadeserstatningsloven § 5-3:

«1. Flere som plikter å betale erstatning for **samme skade**, svarer en for alle og alle for en. Det samme gjelder den som plikter å betale oppreising for **samme skade**.

2. I hvilken utstrekning den som har betalt erstatning eller oppreising kan gjøre krav gjeldende mot andre ansvarlige, avgjøres under hensyn til ansvarsgrunnlaget og forholdene ellers.»

354

NYHETER

TIPS

2200

☰

< Nyheter

INNENRIKS

UTENRIKS

SISTE 48T

MENINGER

Tips VG på 2200

(VG) 23.01.2008 05:51

0

f 57

t 0

e

A

A

Høyesterett har avgjort at de fire mennene som ble dømt for gruppevoldtekt av en 16 år gammel jente i Oslo får dele på utgiftene til erstatningen.

Av: [Mona Grivi Norman](#)

I desember 2004 ble jenta med seks kurdere til en leilighet på Skullerud i Oslo. Her ble hun dopet ned på heroin, og voldtatt flere ganger.

Fire av dem ble i lagmannsretten idømt fra seks og et halvt til åtte års fengsel. De ble også dømt til å betale til sammen 200000 kroner i erstatning.

Jentas bistandsadvokat anket til Høyesterett. Her ble dommen fra lagmannsretten stående med fire mot én stemme.

Høyesterettsdommer Jens Edvin A. Skoghøy hadde dissensen. Han beskriver

SPONSORISER

PENGER.NO

Bytt lån og forsikring

Siste saker fra Innenriks

- Dette vil det bli en betydelig straff av

49 minutter siden

Finner artene på havbunn-kartet

1 time 23 minutter siden

Sponsorene vil vurdere Northug-samarbeid

04.05.2014, 22:19

To leiligheter på Sola i brann

04.05.2014, 21:56

Knivstikking i Nygårdsparken i Bergen

04.05.2014, 21:39

Til Innenriks

VGTV

Her krasjet Northug: Innrømmer promillekjøring

VGTV var med å prøvekjøre ulykkesbilen i 2012

355

356

Professor dr. juris Morten Kjelland
Undervisning, Lexia Onboardingkurs

178

BEREGNINGS-GRUNNLAGENE

(de tre første casene i tabellen)

357

Skadefid: <u>Peder AS</u>	Saksnr: 221117
Født: 01.10.1972	Skadedato: 28.07.2016

Cas 1 Ménerstatning - Personskade (SkI. §3-2)

Oppgjørsdato: 22.11.2017	Alder ved skadedato: 43	Kapitaliseringsrente: 4%
Levealder: 82	Skaderelevanter invaliditetsgrad: 36%	SSB-Faktor: 20,32

Samlet invaliditetsgrad: 36% (Gruppe 3)

18% av 93 634 (G) = 16 854 * 20,32	=	342 473
+ 1/3 tillegg	=	114 158
Sum	=	456 631

- Inngangsinvaliditet, summasjon 0 = 0%

0% av 93 634 (G) = 0 * 20,32	=	0
+ 1/3 tillegg	=	0
Sum	=	0

Avvundingsbeløp = 0

Sum, ménerstatning: 456 631

GR.	PROSENT	ERST.
1.	15- 24%	7%
2.	25- 34%	12%
3.	35- 44%	18%
4.	45- 54%	25%
5.	55- 64%	33%
6.	65- 74%	42%
7.	75- 84%	52%
8.	85- 100%	63%
9.	>100%	75%

Jussystemer As Versjon: 17.5.0 22.11.2017 20:10:16

358

Skadelidt: Ås, Peder
Født: 01.10.1972

Saksnr: 162044
Skadedato: 28.07.2016

Case 2Mènerstatning - Personskade (Skl. §3-2)

Oppgjørsdato: 22.11.2017
Levealder: 82

Alder ved skadedato: 43
Skaderelatert invaliditetsgrad: 20%

Kapitaliseringsrente: 4%
SSB-Faktor: 20,32

Samlet invaliditetsgrad: 32%
12% av 93 634 (G) = 11 236 * 20,32 = 228 316
+ 1/3 tillegg = 76 105
Sum = 304 421

- Inngangsinvaliditet, samordnet 15 = 15%
7% av 93 634 (G) = 6 554 * 20,32 = 133 177
+ 1/3 tillegg = 44 392
Sum = 177 569
Avrundingsbeløp = 0
Sum, mènerstatning= 126 852

GR. PROSENT ERST.

1. 15- 24% 7%

2. 25- 34% 12%

3. 35- 44% 18%

4. 45- 54% 25%

5. 55- 64% 33%

6. 65- 74% 42%

7. 75- 84% 52%

8. 85- 100% 63%

9. >100% 75%

Jussystemer As

Versjon: 17.5.0

22.11.2017 15:08:43

359

Skadelidt: Ås, Peder
Født: 01.10.1972

Saksnr: 162044
Skadedato: 28.07.2016

Case 3Mènerstatning - Personskade (Skl. §3-2)

Oppgjørsdato: 22.11.2017
Levealder: 82

Alder ved skadedato: 43
Skaderelatert invaliditetsgrad: 40%

Kapitaliseringsrente: 4%
SSB-Faktor: 20,32

Samlet invaliditetsgrad: 65%
42% av 93 634 (G) = 39 326 * 20,32 = 799 104
+ 1/3 tillegg = 266 368
Sum = 1 065 472

- Inngangsinvaliditet, samordnet 41 = 41%
18% av 93 634 (G) = 16 854 * 20,32 = 342 473
+ 1/3 tillegg = 114 158
Sum = 456 631
Avrundingsbeløp = 0
Sum, mènerstatning= 608 841

GR. PROSENT ERST.

1. 15- 24% 7%

2. 25- 34% 12%

3. 35- 44% 18%

4. 45- 54% 25%

5. 55- 64% 33%

6. 65- 74% 42%

7. 75- 84% 52%

8. 85- 100% 63%

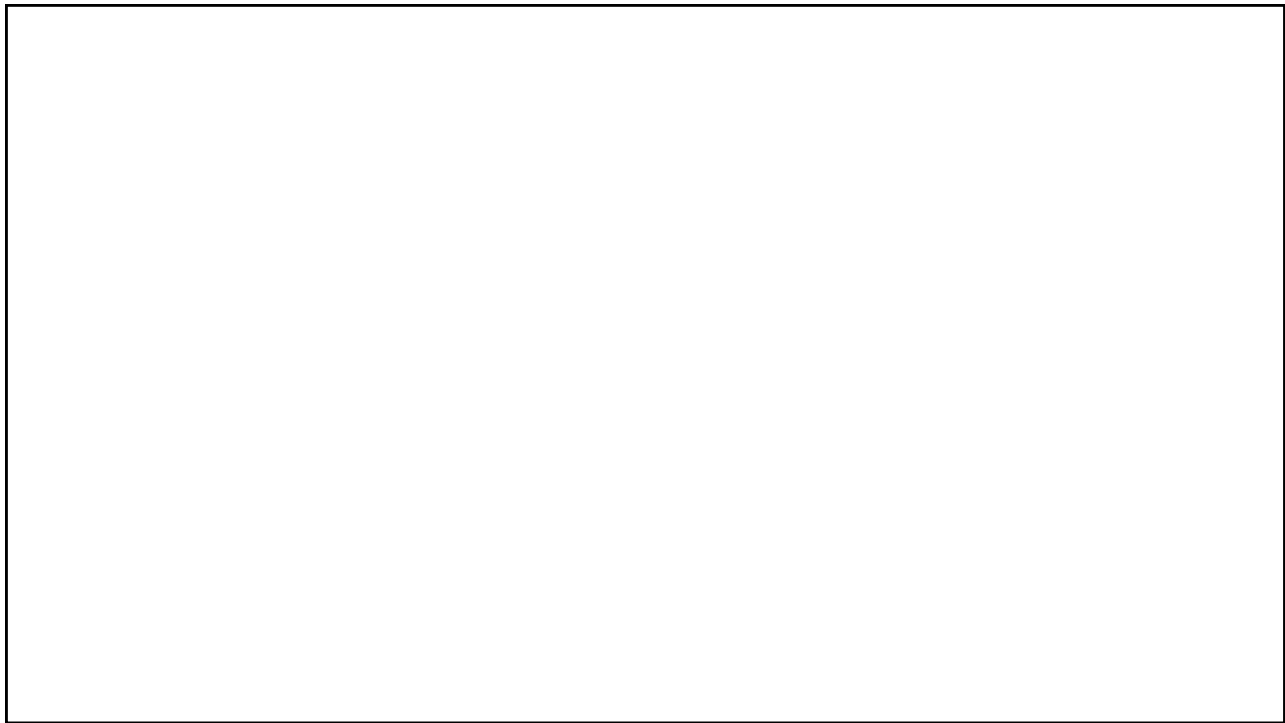
9. >100% 75%

Jussystemer As

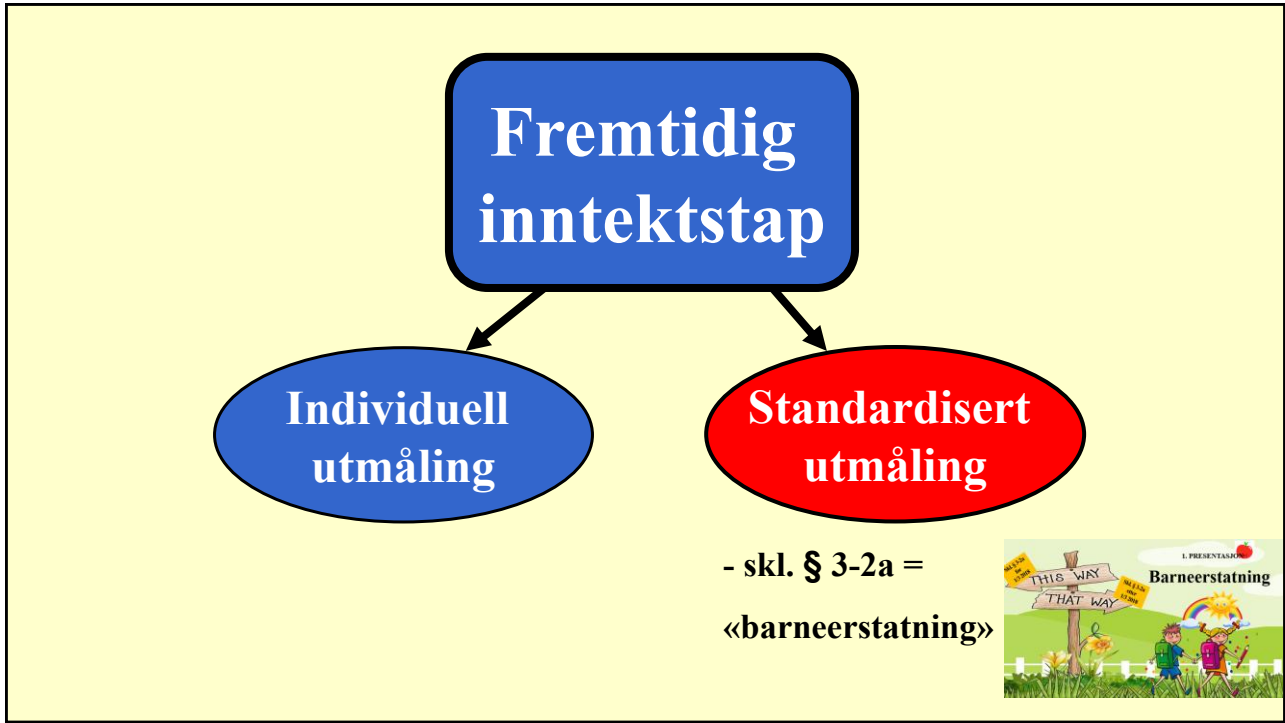
Versjon: 17.5.0

22.11.2017 15:09:07

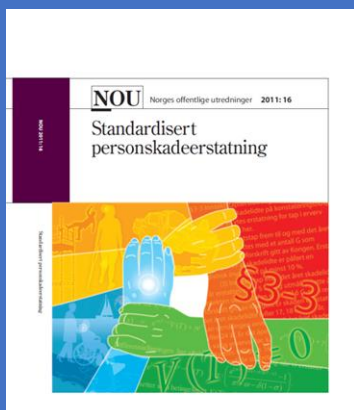
360

361

362

363

Fremtidig inntektstap

– barneerstatning: skader skjedd før 1. mars 2018

Hjemmel og dekningsformål

- skl. § 3-2a
- skadelidte under 16 år på skadetiden (= skadehandlingstidspunktet)
- kompenserer for både inntektstap og tappt livsutfoldelse

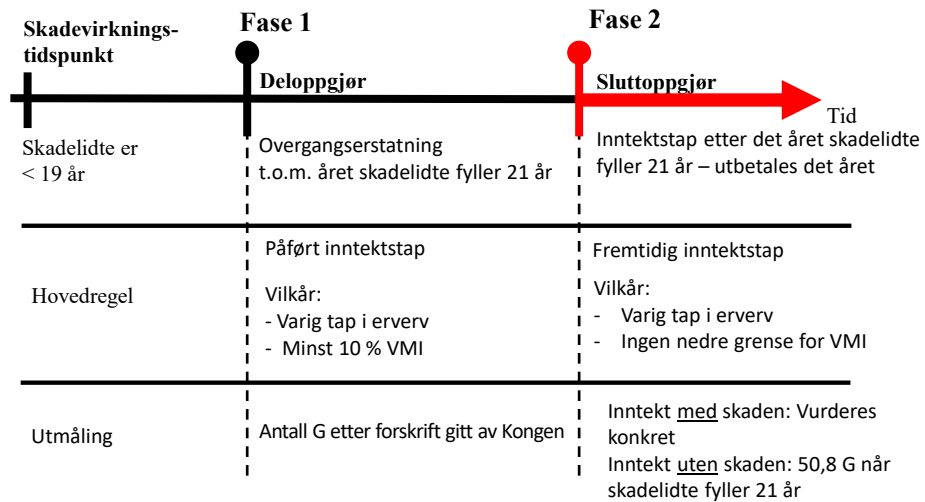
Utmålingssystemet

- 40 G (grunnbeløpet; kr 106 399) ved 100 % medisinsk invaliditet
- Bruke G på oppgjørstidspunktet, se *Skoletur* (Rt. 1997 s. 1044)
- Reduseres forholdsmessig ved lavere invaliditetsgrad
- Minstegrense på 15 % medisinsk invaliditet

364

Tofase-modellen

Inntektstap

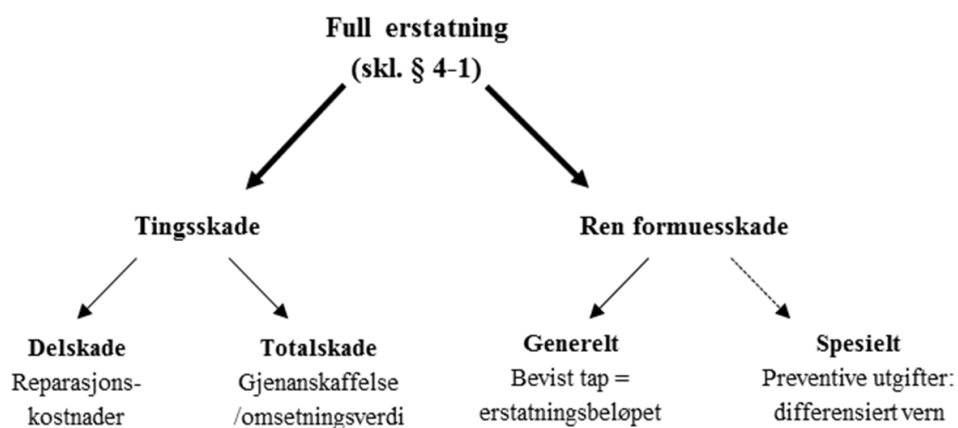
Kjelland 2018

367

368

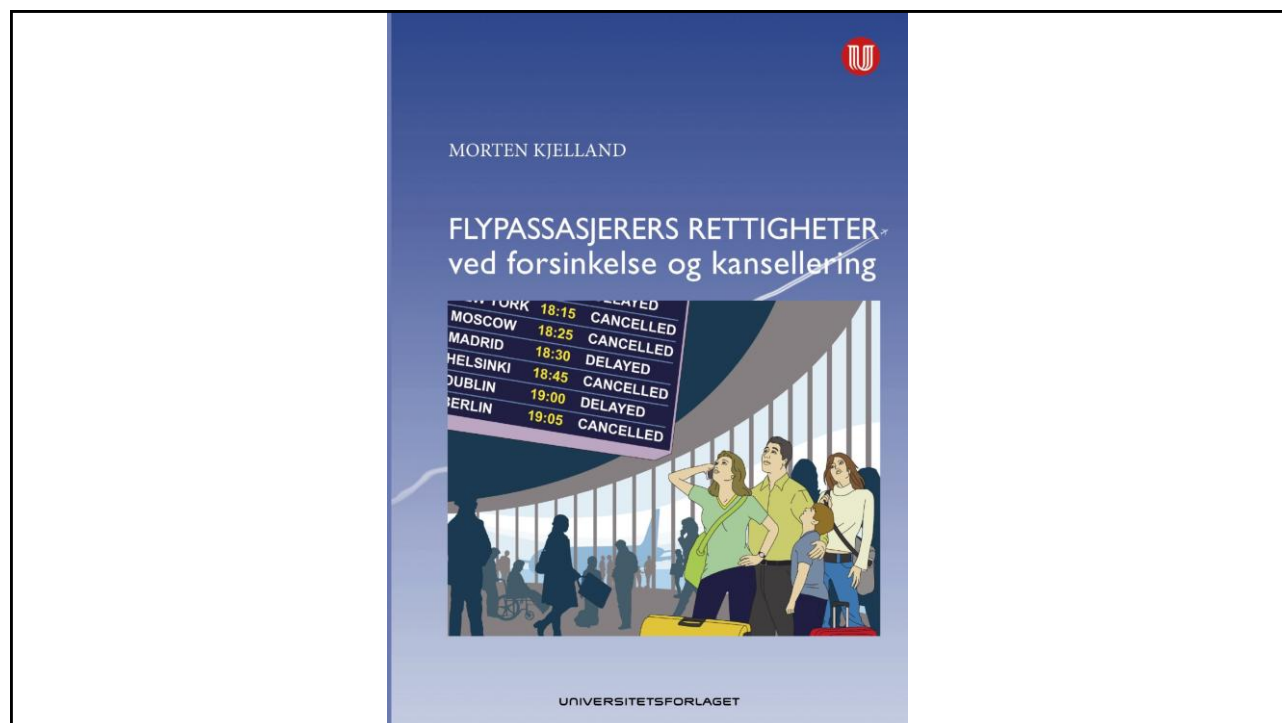
Utmålingsprinsipper

- tings- og formuesskader

Disposisjonsheftet s. 14 f.

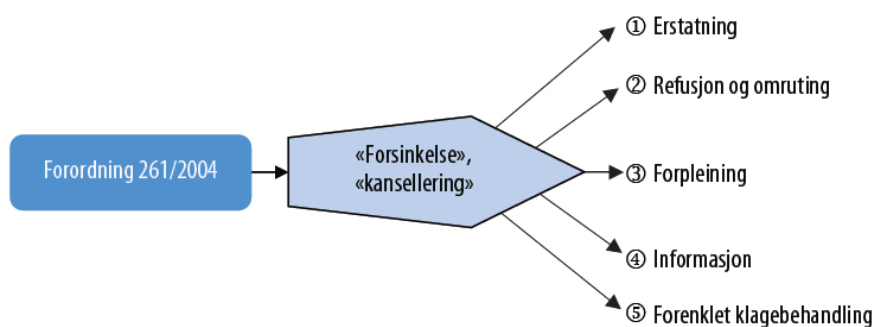
369

370

Rettighetspanoramaet

– forordning 261/2004

Figur 2. Oversikt over «rettighetspanoramaet». Forsinkelse og kansellering som «koblingsboks»

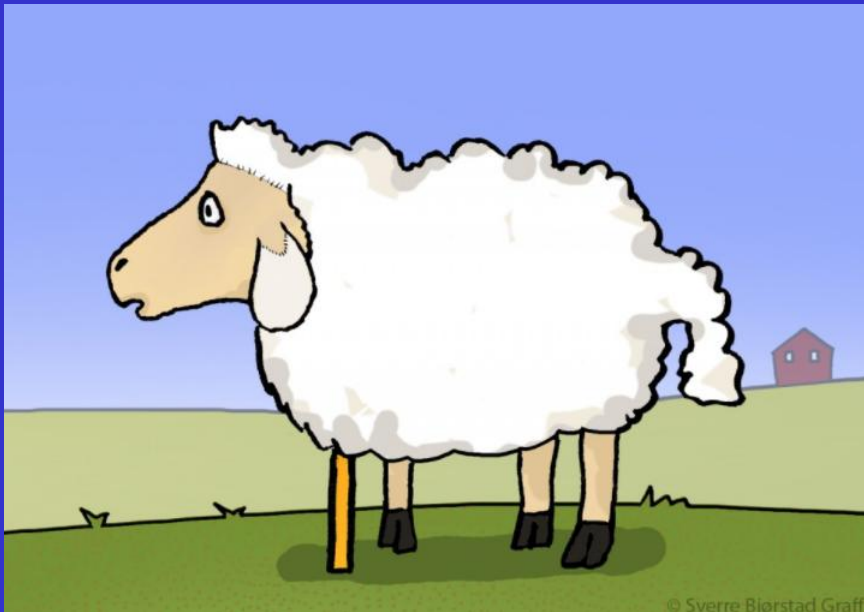
371

En gåte ...

372

Hva er dette?

373

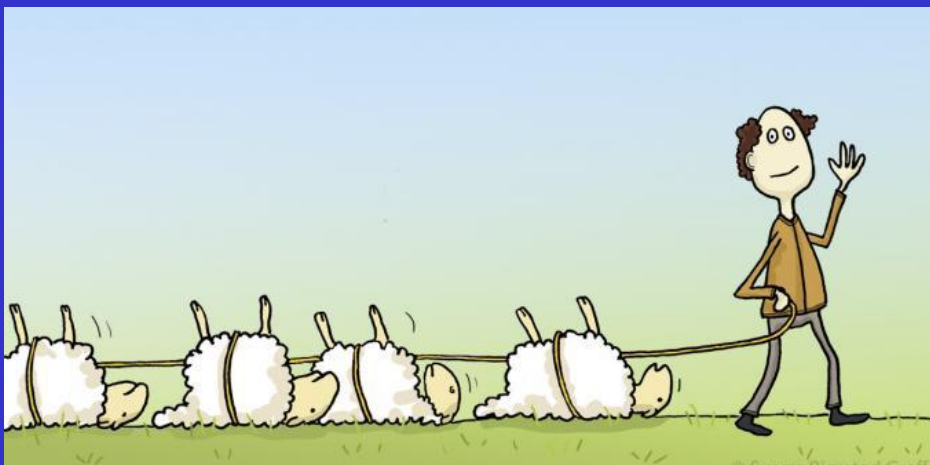
Forenklet fårelegg ...

374

Konfliktsky ...

375

Bastiansen var kjent for sine lange fåredrag ...

376

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 12 mnd? Send e-post til
morten.kjelland@jus.uio.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

377

Personskadeerstatning for straffeadvokater

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 12 mnd? Send e-post til
morten.kjelland@jus.uio.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

378